

ДЪРЖАВЕНЪ

ВѢСТНИКЪ.

ДЪРЖАВЕНЪ ВѢСТНИКЪ

излиза

всѣки присѣтственъ день.

Годишна цѣна на „Държ. Вѣстникъ“:
за въ Княжеството 20 лева
„ „ „ странство съ пощенскитѣ разноски 35 „

ЗА ПУБЛИКАЦИИ

плаща се

за единъ редъ въ стълбецъ отъ половина страница 30 ст.

Писма за абонаменти и публикации
и всичко, що се отнася до „Държавенъ Вѣстникъ“, се испраща
до администрацията му.

Год. XVIII

СОФИЯ, петъкъ 1 мартъ 1896 год.

Брой 48.

ОФИЦИАЛЕНЪ ДѢЛЪ.

По Министерството на Финанситѣ.

УКАЗЪ

№ 189.

НИЙ ФЕРДИНАНДЪ I.

съ Божия милостъ и народната воля

Някъ на България,

Обявяваме на всички Наши вѣрноподаници:
VIII Обикновенно Народно Събрание, въ II-та си
редовна сессия, XI-то си засѣдание, държано на
16 декемврий 1895 г, вотира и прие,
Ний утвърдихме и утвърждаваме слѣдующето

Рѣшения

1) Да се повърне отъ държавното съкровище
гаранцията, отъ 10.000 лева, на Пловдивския
жители х. Димитръ Карагъзовъ, която гаранция
е вложилъ за Ибрахимъ Кючукоглу, отъ г. Плов-
довъ, обвиняванъ въ убийство, по слѣдственното
дѣло № 87/93 г. на Пловдивския окръженъ
сждъ, нъ избѣгалъ и умрѣлъ въ Турция.

2) Да се възвърне отъ Държавното Съкро-
вище гаранцията 3.000 лева на Софийския жи-
тель Станю Байчевъ, която гаранция е земена
отъ него за отклонението на Лазаръ Ив. Хад-
жиевъ, изъ гр. Кюстендилъ, отъ предварител-
ното дирение, като обвиняемъ по углавното дѣло
на Кюстендилския окр. сждъ подъ № 212/87 г.
тѣй като поменатия Лазаръ Ив. Хаджиевъ се
завърналъ въ България и живѣялъ въ г. Ра-
домиръ.

Горнитѣ рѣшения сж гласувани и приети въ
настоящата имъ форма, отъ VIII Обикновенно
Народно Събрание, XI засѣдание, отъ 16 де-
кемврий 1895 г.

Заповѣдаме, щото тѣзи рѣшения да се об-
лѣчатъ съ Държавния Печатъ, да се обнародватъ
въ „Държавния Вѣстникъ“ и да се турятъ въ
дѣйствио.

Исполнението на тѣзи рѣшения възлагаме на
Нашия Министръ на Финанситѣ.

Издаденъ, въ Нашата столица София, на 20 де-
кемврий 1895 г.

На първообразното съ собственната на Негово Царско Ви-
сочество рѣка написано:

Фердинандъ.

Приподписалъ:

Министръ на Финанситѣ, Ив. Евс. Гешовъ.

Първообразнитѣ рѣшения сж облѣчени съ Дър-
жавния Печатъ и заригистровани подъ № 28,
на 16 февруарий 1896 г.

Пазителъ на Държавния Печатъ,
Министръ на Правосъдието: Т. Теодоровъ.

ПРИКАЗЪ

№ 183.

Съгласно § 12 отъ правилника за ипотекар-
нитѣ заеми въ Българската Народна Банка, утвър-
ждавамъ за членове на банковитѣ оцѣнителни ком-
исии въ респективнитѣ околии, сжщитѣ ония
лица, които сж избрани отъ градския или сел-
ския общински съвѣтъ на общината, гдѣто е съ-
далището на околията и които лица сж били
утвърдени отъ Министра на Търговията и Зем-
ледѣлието, съ приказитѣ му отъ 7 и 14 де-
кемврий 1895 година подъ № № 1024 и 1047
(обнародвани въ броеве 13 и 19 на „Държа-
венъ Вѣстникъ“ отъ 1896 г.), за членове на
оцѣнителнитѣ и скотовитѣ комисии при респек-
тивнитѣ земледѣлчески касии.

Гр. София, 24 февруарий 1896 год.

Министръ, Ив. Евс. Гешовъ.

Съ приказъ под № 128 отъ 23 февруарий т. г., на основание чл. 48 отъ закона за чиновницитѣ, глобява се съ 10 лева отъ заплатата за мѣсецъ февруарий, държавния контролоръ при Варненския банковъ клонъ Д. Атанасовъ, за гдѣто, по невнимание е отпустналъ 999 л. 89 ст. повече, отъ колкото кредитъ е имало разрѣшенъ съ делегацията на Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи отъ 2 декемврий 1895 година подъ № 7283.

Съ приказъ подъ № 185 отъ 24 февр. т. г., разрѣшава се на контролора при Видинското държавно ковчежничество Чеширановъ, по домашни причини, тридесетъ дневенъ вжтрѣшенъ отпускъ, считанъ отъ деньтъ на ползуването му; прѣзъ врѣме на отпускътъ, подъ негова лична отговорность, ще го замѣства помощника му Куклевъ;

НЕОФФИЦИАЛЕНЪ ДЪЛЪ.

До Г. Министра на Търговията и Земледѣлито.

Рапортъ

отъ Стефанъ Т. Гудевъ, помощникъ началника на Земледѣлческото отдѣление при същото Министерство.

Господине Министре,

Съгласно прѣдписанието Ви отъ 31-й Май настоящата година подъ № 2142, съ което благоволихте да ме командировахте въ по-главнитѣ лозарски центрове на страната ни, за да прослѣдя и изуча на самото мѣсто състоянието на лозарството, винарството и овощарството, честь имамъ да Ви прѣдставя, Господине Министре, настоящия си рапортъ, който за по-голъма нагледность намѣрихъ за нужно да раздѣля на три главни части: Лозарство, Винарство и Овощарство.

Лозарство.

Единъ отъ клоноветѣ на селското ступанство, отъ който очаква прѣпитанието си една голѣма часть отъ населението на Княжеството, е и лозарството. Спорѣдъ мѣстнитѣ и климатически условия, лозарството съставлява главенъ или второстепененъ поминъкъ на населението.

Голѣмо значение е добило лозарството въ тѣзи именно градове и села, въ които населението е по-гъсто, мѣритѣ и пасбищата по-ограничени, а земята и температурата благоприятствуватъ за успѣшното ризвитие и узрѣването на гроздето.

Точно, въ коя година е въведена културата на лозата въ България и отъ гдѣ е прѣнесена, не се знае, извѣстно е само, че още прѣзъ врѣмето

на Крума, културата на лозата е била извѣстна и по една или друга причина, нейното обработване, ту се е ограничавало, ту е вземало по-голѣми размѣри. Голѣми размѣри е взело лозарството въ тѣзи мѣста, гдѣто прѣобладаващото население е било Българско, почвата слаба и съ никое друго растение не би могла да се оползотвори така, както отъ лозата. Тѣзи мѣста сж политѣ на балкана, Родопитѣ и разнитѣ възвишенности. Още отдавно врѣме лозята сж служила, освѣнъ за поминъкъ, и като мѣсто за развлечение, гдѣто отъ началото на пролѣтъта до обиранието на гроздето притѣжатели сж излизали и подъ сѣнката на посаденитѣ въ тѣхъ дървета сж прѣкарвали весело свободното си врѣме. Види се, че това е повлияло на турското население, което отъ начало е глѣдало съ лошо око на лозята, да ги обикне и обърне по-голѣмо внимание на тѣхното поддържане, като се е старало да размножи тѣзи именно сортови лози, плодѣтъ на които служи само за яденіе. Понеже съ лозарството се е занимавало повече градското население и на него е погледнато по-сериозно, отъ колкото на другитѣ земледѣлчески култури, днесъ го виждаме до тази степенъ, развито че може да се сравни съ лозята на много напрѣднали държави.

Приготовлението на мѣстото, засажданието на прѣчкитѣ, обработванието и извѣршванието на другитѣ работи въ лозята, спорѣдъ това да ли населението е чисто земледѣлческо или очаква своя поминъкъ главно отъ приходитѣ на лозята, се извѣршватъ съ по-голѣмо или по-малко внимание.

Въ повечето случаи новозизбраното за лозе мѣсто е служило по-рано за ниви и неговото разработване става съ орало и само въ съвсѣмъ стрѣмнитѣ мѣста — съ мотика. По какъвто начинъ и да става разработванието на земята, никога не може да се сравни съ това, което праватъ другитѣ народи, въ които е въвѣдена културата на лозата; 10—15 смт. дълбочина всѣкоги се счита, като напълно достатѣчна за да могатъ да се вкоренятъ и хранятъ лозитѣ. Риголванието на мѣстото, прѣди саденіето на лозето, нигдѣ у насъ не е познато, както не е извѣстно и тореніето му прѣди посажданието на прѣчкитѣ. Събираніето на прѣчкитѣ и посажданието имъ се извѣршва пролѣтно врѣме, но има и такива мѣста, въ които това става прѣзъ есенъта. При събираніето на прѣчкитѣ по-голѣмо внимание се обръща да се взематъ отъ нѣкои добри лози, отъ колкото на отдѣлнитѣ сортове. Освѣнъ въ гр. Чирпанъ, Станимака и отчасти въ Сливенъ и Варна, никѣдъ другагдѣ не се обръща внимание на отдѣлнитѣ сортове лози, а въ всѣко лозе ще се срѣщнатъ почти всичкитѣ сортове лози познати въ тази мѣстность. Нѣма съмнѣние, че това е една отъ причинитѣ, които влияятъ на Българскитѣ вина да нѣматъ единъ опрѣдѣленъ характеръ, а спорѣдъ прѣобладаванието на единъ или другъ сортъ, виното бива по-тъмно или по-ясно, съ по-малко или повече киселина и съ единъ или другъ вкусъ. Главната причина, гдѣто въ Чирпанъ и Станимака по-рано сж отдѣлили единъ сортъ грозде отъ другъ, е тази, че населението на тѣзи два града е повече лозар-

ско и очаква поминъкътъ си отъ виното, за което търговцитъ всекоги сж плащали по-добра цѣна, когато е приготвено отъ единъ сортъ грозде. За това всички онѣзи лица, които искатъ да се заловятъ съ лозарството, слѣдъ избиранieto на подходящото за цѣлѣта мѣсто, трѣбва да се научатъ да садятъ прѣчки само отъ единъ сортъ лози.

Въ чисто земеделѣлческитѣ села, гдѣто на лозята не се обръща толкова голѣмо внимание, прѣчкитѣ садятъ направо на единъ или два пѣти изораното мѣсто, безъ прѣдварителна подготовка, обаче въ по-голѣмитѣ лозарски центрове, ржтението на прѣчкитѣ, т. е. поставянieto имъ въ трапъ да образуватъ зачатъци отъ коренъ (*calus*) отдавна се практикува. За тази цѣль избиратъ въ дворътъ едно по-запазено мѣсто, обикновенно на близо до купището; ископаватъ единъ трапъ, дълбокъ и широкъ около половинъ метръ, а дългътъ спорѣдъ количеството на прѣчкитѣ, които мислятъ да оставятъ вътрѣ на ржтение; постилатъ на дѣното единъ пластъ полуизгниль торъ, който намокрятъ съ малко топла вода, за да може по-скоро да се загрѣе и по-силна топлина да произведе. Въ така приготвения трапъ нарѣждатъ прѣчкитѣ съ тънкия край на долѣ, като гледатъ колкото се може да остане по-малко праздно пространство мѣжду тѣхъ. Надъ прѣчкитѣ нахвърлятъ пѣськъ, ситна градинска прѣстъ или добръ изгниль оборски торъ, като внимаватъ, щото пластътъ да не бѣде по-дебелъ отъ нѣколко сантиметра. Покрититѣ съ пѣськъ или прѣстъ прѣчки поливатъ съ вода и за да не исхватъ толкова бърже нахвърлятъ отгорѣ имъ слама или ситни клонки отъ дърветата. При обикновенна температура прѣзъ мѣсець Априлий, прѣчкитѣ образуватъ зачатъци отъ корени въ разстояние на 12—15 дни, а когато врѣмето е студено това може да се продължи и по-дълго. За да се увѣрятъ, че е дошло вече врѣмето да се извадятъ и садятъ прѣчкитѣ, всеки 2—3 дни откриватъ една малка частъ отъ покривката и гледатъ да ли не се е образувалъ калусъ, защото щомъ прѣчкитѣ пристоятъ по-дълго и калуса почне да прораста, прѣнасянieto имъ е съпроводено съ отчупванието на крѣхкитѣ коренчета, вслѣдствие на което вече прѣчкитѣ немогутъ да покаратъ. Поливанието става всекога съ вода отъ рѣкитѣ, а не отъ кладенцитѣ и чушмитѣ, защото водата отъ тѣхъ е много студена и спира бързото образуване на калуса.

При изважданieto и прѣнасянieto на ржтениѣ прѣчки глѣдатъ да не останатъ дълго врѣме открити и изложени на слънчевитѣ лъчи, защото калуса много лѣсно може да исхвѣне. Освѣнъ този начинъ за подготовлението на прѣчкитѣ, на много мѣста ги оставятъ натопени въ вода, до като почнатъ да се развиватъ и тогава ги садятъ. Дупкитѣ за посаждане на прѣчкитѣ приготвяватъ съ особенни колове, наречени „садила“, които иматъ такава дължина, на каквато е обичай въ мѣстността да садятъ лозята — обикновенно 30.—50 с. м. Разстоянieto на лозитѣ една отъ друга нанисатъ и отбѣлѣзватъ на едно възже, което опинатъ отъ единия край на лозето до другия и забиватъ привър-

занитѣ на двата му краища колци, на означеното по-рано разстояние мѣжду рѣдоветѣ. За да се слегне прѣстѣта и изпълни всичкитѣ праздни пространства на дупката, слѣдъ посажданieto на прѣчкитѣ поливатъ ги съ вода; за по-голѣма сигурность да не остане праздно пространство на долния край на дупката, прѣди да поставятъ прѣчката сипватъ малко ситна прѣстъ, или когато дупката е напълнена до половината наливатъ тогава опрѣдѣлената вода. На много мѣста вмѣсто да сипватъ прѣстѣта въ дупката съ рѣка, служатъ си съ едно колче, което забиватъ малко отъ страни и притискатъ къмъ прѣчката повдигнатата отъ него земя; съ същото това колче често пѣти натѣпкватъ и сипаната въ дупката прѣстъ, ако и да виждатъ, че съ него лесно могатъ да се оронкатъ очитѣ на прѣчката и послѣ да неможе да пустне постранны корени.

Разстоянieto на рѣдоветѣ единъ отъ други, както и това на лозитѣ, въ различнитѣ лозарски центрове е различно. Въ нискитѣ мѣста и тамъ, гдѣто лозята се обработватъ съ орало, разстоянieto е по-голѣмо, отъ колкото по стрѣмнитѣ и онѣзи мѣста, гдѣто обработванието става исклучително съ ржчни инструменти. Обикновенно разстоянieto се движи отъ 80 с. м. до 1 м., а за рѣдоветѣ отъ 1 м. до 1 и 20 с. м. Ново-посаденитѣ прѣчки заравятъ съвършено или ги оставятъ да стѣрчатъ 10—12 с. м. надъ земята. Благодарение на добритѣ почвени и климатически условия ново-посаденитѣ лози всекоги почти се прихващатъ, особено ако врѣмето прѣзъ пролѣтъта и лѣтото е дъждовно. Ако нашия лозаръ обрне по-голѣмо внимание на разработванието на мѣстото, успѣхътъ и бързото развитие на новитѣ лози ще да бѣдѣтъ още по оудителни. За примѣръ ще взема двѣ годишното лозе на Шуменския жител Минчо Стояновъ, което при обиколката си имахъ случай да видя. По своята буйна растителность, това лозе е обрнало вниманието на всички пжтници, всеки прѣдполага, че то е четири-петъ годишно, благодарение, че по съвѣтитѣ на земеделѣлческия надзирателъ, мѣстото му е разработено на 60—70 с. м. дълбочина.

Другото обработване и поддържане на лозята става много внимателно и това се дължи главно на обстоятелството, че въ владѣнieto на лозята дрѣбното землевладѣние прѣобладава, а всекоги, когато стопанина самъ извършва всичката работа, или присѣтствува при извършванието ѣ, ще бѣде по-добръ и на врѣме направена, отъ колкото, когато за това се грижатъ чуждитѣ хора. Лозята копаятъ три или четири пѣти, като не смѣтаме за копанъ заравнянieto на есенъ и отравянieto на пролѣтъ. Първата копанъ се извършва всекога слѣдъ подрѣзванието на лозята и бива най-дълбоката или истинската копанъ. Най-често нея извършватъ съ върѣгателни инструменти, а тамъ гдѣто обработванието на лозята става съ рѣка — съ дикели, тежки мотики, или въобще съ инструменти, съ които може по дълбоко да се работи. Втората копанъ извършватъ прѣди или слѣдъ цвѣтението на лозитѣ, но и на много мѣста видѣхъ да копятъ лозята прѣзъ самото цвѣтение, нѣщо което науката нкога не

прѣпоръчва, понеже една голѣма частъ отъ цвѣтътъ, вслѣдствие на прахътъ и трѣсканието, остава неплодотворена и гроздето се изрѣсва. Втората копанъ, както и послѣднитѣ извършватъ всѣкоги по плитко, за това и на нѣкои мѣста имъ казватъ *прашения*. Прашенията извършватъ съ рѣка, понеже върганието на инструменти съ единъ добитъкъ, както това се практикува на много мѣста въ странство, у насъ е непознато, а съ двойка мъчно може да се работи, защото лозята като развити, всѣко мърдване въ едно или друго направление ще бѣде придружено съ поврѣжданието на младитѣ крѣпки филизи. Желателно е да се въведатъ и у насъ разнитѣ лозарски плугове и прашачки, ако искаме да бѣдѣтъ извършени всичкитѣ работи на врѣме и да ни костватъ по евтино. Третия копанъ се извършва обикновенно прѣзъ мѣсець Юлий. Тамъ, гдѣто почвата е по-силна и мѣстото лесно треволяса, лозята копятъ и четвърти пътъ, когато гроздето почне да се съестри — прѣзъ втората половина на м. Августъ.

Като оставимъ на страна край-морекитѣ лозарски центрове, заравянието на лозята на всѣкъдъ другадъ се практикува и това не малко спомога за чистото държане на лозята и отстранението на буревитѣ. За да намалѣтъ расходитѣ по подържанieto на лозята, на много мѣста, прѣзъ послѣднитѣ години сѣ прѣбустановили заравянието на лозята, или се ограничаватъ да заринатъ само тѣзи отъ тѣхъ, които се намиратъ на нискитѣ мѣста или сѣ посадени съ сортове, които лесно могатъ да измръзнатъ. Това почна да се практикува особено съ какъ плодородието на лозята, вслѣдствие различнитѣ паразити и други болѣсти, се намали значително. Заравянието на лозята само прѣзъ първитѣ три-четири години, до като се усилятъ лозитѣ, тоже се практикува въ нѣкои мѣста. Самата работа извършватъ веднага слѣдъ гроздобера или чакатъ да паднатъ листата и тогава я прѣд-пренематъ.

Подрѣзванието на лозята се извършва исклучително прѣзъ Февруарий и Мартъ и въ много рѣдки случаи по-рано или по-късно. Него извършватъ съ трионъ (завана) или косерь. Старанието на мнозина отъ свършившитѣ нашитѣ земеделчески училища или въ странство, да въведѣтъ нѣкои по усъвършенствуванни инструменти за подрѣзване не сѣ дали очакваний резултатъ, защото струватъ по-скѣпо, работата съ тѣхъ върви по-бавно и работницитѣ немогѣтъ да привикнатъ на употреблението имъ. Подрѣзванието става на чепъ, съ по 2—3 или 4 очи и спорѣдъ силата и възрастѣта на лозата оставятъ отъ 2 до 8—12 такива чепове. Този начинъ на рѣзание распространѣно главно въ Балканския Полуостровъ, спорѣдъ мене, е най-прѣдпочтителния за нашитѣ условия. Прѣди всичко тази форма позволява да могатъ да се заравятъ лозитѣ прѣзъ зимата и да можемъ да прѣминемъ и безъ колци, а това послѣдното условие за насъ е твърдѣ важно, понеже въ много рѣдки случаи можемъ да доставемъ коловетѣ по-евтино отъ 5—10 стотинки единия или да израсходваме за всѣки де-

каръ годишно не по-малко отъ 20 лева, като смѣтамъ, че коловетѣ могатъ да траятъ до 4 години. При това прихода отъ тази форма не е толкова малъкъ, когато лозето се глѣда и тори рѣдовно — всѣкоги можемъ да расчитваме, че прѣзъ една обикновенна година отъ единъ декарь лозе, което съдържа срѣдно 1000 лози се получава 750 килограмма грозде или по $\frac{3}{4}$ к.-гр. отъ всѣка лоза. Ако се обърне малко по-голѣмо внимание на рѣзидбата и вмѣсто да порѣже единъ работникъ 1000 или 2000 главини на день, се задоволи само съ половината, като обърне внимание и на чистотата на подрѣзката и отстранението на изсъхналитѣ части на лозата, вървамъ, че плодородието на лозето би се повдигнало значително. Отъ бързина при подрѣзката, на старата напукана кора не се обърща никакво внимание, за това старитѣ лоза особенно пѣкъ *неръзанитѣ* (тѣзи които сѣ изоставени) сѣ скривалище на всички неприятели на лозята. Въ лозята на гр. Руссе край рѣката Лома и на гр. Свищовъ има нѣколко стотини декари лоза отгледвани и рѣзани по-високо — на плодна прѣчка, съ повече отъ 4 очи, понеже сортоветѣ, които сѣ посадени въ тѣхъ, сѣ всички буйно-растящи и, ако сѣ рѣжатъ по-ниско, нѣма да дадѣтъ плодъ. Отъ тѣзи лоза известни подъ името „Градини“ или „Араки“ се получава само грозде за яденie. Прѣди врѣме, когато филуксерата още не бѣ прѣнесена въ Романия, една голѣма частъ отъ гроздето на тѣзи лоза се е изнасяло отъвдъ Дунава и за това гражданитѣ сѣ ги увѣличили до настоящитѣ имъ размѣри.

За да се задържатъ прѣчкитѣ на лозитѣ прави и да не падне гроздето на земята, въ повече лозарски центрове, практикуватъ привързванието и кършението на филизитѣ, има обаче мѣста, както е напригъръ Станимака, гдѣто само кършатъ, а не вързватъ. Кършението на филизитѣ става обикновенно прѣди цвѣтението на лозитѣ, а завързванието слѣдъ прѣцѣвтяванието. За привързване употребяватъ лико и въ много рѣдки случаи разсуканъ кананъ или други материали.

Торението на лозята е познато у насъ само въ тѣзи мѣста, гдѣто почвата е плитка и съвсѣмъ бѣдна, а населението нерасполага съ други згодни земи, на които би могло да посади нови лоза. Това сѣ обикновенно лозята по стрѣмнитѣ на Балкана, Срѣдна-гора и Родопитѣ. За торение употребяватъ оборския торъ, който разхвърлятъ мѣжду рѣдоветѣ или оставятъ подъ самитѣ лози и при копанieto заравятъ въ земята. Както въ единия, така и въ другия случай цѣлѣта неможе да се постигне напълно, понеже хранителнитѣ частици отъ торѣтъ мъчно стигатъ до истинскитѣ корени на лозата, а ставатъ само причина да се усила горния коренна система, което по е въ интереса на лозята, защото подобни лоза лесно могатъ да пострадатъ отъ продължителна суша и да немогѣтъ да се усилятъ и слѣдъ 3—4 години. Того имахъ случай да конституирамъ въ лозята на с. Николаево, Ново-Загорска околия. Сжитѣ послѣдствия се явяватъ и въ лозята на легкитѣ и пѣсѣкливи почви, ко-

гато при рѣзидбата на пролѣтъ или при отравянието и копанieto, не се отрѣзватъ горнитѣ страни корени. Благодарение на добритѣ почвени и климатически условия, съ които е надарена България, лозята на много мѣста достигатъ до неимоверна старостъ; така напр. не е рѣдкость да слуша чловѣкъ, че това лозе е 80 или 100 годишно и прѣзъ всичкото врѣме да не е нито единъ пхтъ торено. Разбира се, че лозята получаватъ тази старостъ само при силнитѣ и дълбоки почви и че прѣзъ послѣднитѣ години плодородието имъ се намалява на минимумъ. Когато нѣкое лозе пристане да ражда редовно или формата му се повдигне толкова високо надъ земята, че не може вече да се заравя и стопанина му не иска да го напустне, на много мѣста практикуватъ подмладяването, което се състои въ това, че отстраняватъ старитѣ лози до земята, отъ гдѣто покарватъ нови буйни филизи, отъ които единъ или два задържатъ и почватъ да рѣжатъ както при ново лозе. Така подмладенитѣ лози, разбира се, че нѣмогатъ да траятъ колкото новопосаденитѣ и никога нѣма да даватъ такова количество плодъ.

Въ българскитѣ лози се срѣщатъ едно голѣмо число сортови лози, които при всичко, че не сж още добрѣ изслѣдвани и изучени, може да се прѣдположи, че една голѣма частъ отъ тѣхъ, по своитѣ добри качества, не отстъпватъ на сортоветѣ въ европейскитѣ лози. Понеже не му е мѣстото тукъ да описвамъ качества на всѣки сортъ отдѣлно, ще се ограничи само въ изброяването на по-главнитѣ отъ тѣхъ, като ги подраздѣля на сортови за приготвление на вино — съ черно червено и бѣло грозде и послѣ на сортове за яденie или трапеза.

I. Сортове за приготвление на вино.

а) Съ черно и червено грозде: Маврудъ, Гъмзата (черно грозде), Папаска (Гарванъ), черъ и червенъ Памидъ, Багреица, Зелиника, Черница, Черна Едрина Винска, Сивина, Зайчикъ, Саръ-чебукъ, Черна-Винта (Черъ Шаралъкъ), Сифта, Дрѣнка, Алж-Търново, Виненка, Озировка, Кара-геврекъ, Митю-юзюму, Измирликъ, Идроболка, Чернъ Ичелъ, Черна Япладжа, Шампание, Търновка и пр.

в) Съ бѣло грозде: Мискетъ, Тамянка, Бѣла-глава, Шикла, Романщина бѣла, Липа (Липови листъ, Дебѣла, Чобанъ-дойранъ), Птичи грозде, Аслжкъ, (Розово-грозде), Орѣховка, Харманлийско, (Кованлъкъ), Бѣла Винта, (Шарлъкъ); Едъръ Пѣполжкъ, (Таушанъ-юзю), Бѣла Семендра, Прѣслава и пр.

II. Сортове за яденie.

Фоча, Солтанско (безъ сѣмки). Зелена лоза, Кече Мемеси, Кадънъ Пармакъ, Инекъ Мемеси, Фурма Юзюму Ялмазъ Ташъ, Той Каджкъ, Бѣла и червена Разакия, Джиловиденъ, Афузали, Ада Зийнелъ, Червена и Бѣла Теменуга, Лесича опашка и пр. Отъ всичкитѣ сортове лози най-много сж распространени тѣзи съ черното грозде, а отъ тѣхъ именно Мавруда, Памида, Гъмзата и Търновката.

Отъ бѣлитѣ сортове най-много е распространенъ Мискета и само отъ него се срѣщатъ посадени цѣли лозя. Отъ сортоветѣ за яденie най-распространени сж чауша и Разакията. Отъ чернитѣ сортове по качество, на първо мѣсто стои Мавруда, послѣ Гъмзата. Отъ бѣлитѣ — Мискета, а отъ трапезнитѣ Афузали или, нарѣченъ въ Русенско „Царъ на Лозитѣ“. Забѣлѣзано е, че въ онѣзи именно лозарски мѣстности има най-голѣмо разнообразие въ сортоветѣ, въ които лозарството несъставлява главния поминъкъ на населението. Садѣнието на чисти садове, т. е. лозя само отъ единъ сортъ грозде, на послѣдъкъ се забѣлѣзва почти на всѣкъдѣ. Това е утѣшително явление, понеже показва, че сме направили една стъпка напредъ въ лозарството. Тѣзи, които искатъ да почнатъ съ лозарството не трѣбва да забравятъ, че извѣстността на всѣчки вина, въ свѣтътъ се дължи главно на сорта на гроздето, отъ който сж приготвени. Може гроздето и да не бѣде отъ първо качество, но щомъ се произвежда вино съ единъ и сѣщи характеръ и вкусъ, публиката се прѣвучва на него, почва повече да го търси и слѣдователно по-скѣпо заплаща. Станиманшкитѣ вина дължатъ своята извѣстность на Мавруда, Сухиндолскитѣ на Гъмзата, а Ченгелскитѣ (Прѣславска околия) на Търновката. Трѣбва да спомѣна още, че много сортове означени съ различни имена въ разнитѣ мѣстности, не сж освѣнъ единъ и сѣщи видъ, който отъ почвенитѣ и другитѣ условия е прѣтърпѣлъ само малки измѣнения. За да може да се състави една точна Ампелография на нашитѣ лози, трѣбва да се натовари съ това специално едно лице, за да обиколи всичкитѣ лозарски мѣста и на самото мѣсто въ разстояние на нѣколко години да опише точно всѣки сортъ отдѣлно и неговитѣ синоними, ако има такива. На повърхностното описание, което притѣжава Министерството за нѣкои сортове, не трѣбва да се дава голѣмо значение, понеже то е ставало на бърже и тѣзи които сж го правили ползува ли сж се главно отъ показанията на подаритѣ или други малко заинтересувани лица, а всѣки му е извѣстно каква важность трѣбва да се дава на подобни показания.

Неприятели на лозята.

На никое друго разстояние не сж откривани прѣзъ послѣднитѣ години толкова много неприятели и болѣсти, колкото при лозята. Само отъ 1868 година насамъ въ лозята сж констатирани повече отъ десетъ опасни болѣсти, които съ своето распространение заплашватъ да изличатъ съвършено лозовата култура отъ земното кълбо, ако съ врѣме не се взематъ строги мѣрки противъ тѣхното распространение и ограничение. И сега има още мнозина лозари, както у насъ, така и въ страпство, които не искатъ да повѣрватъ за съществуването на извѣстни болѣсти по лозята, а прѣдполагатъ, че намалението на реколтата е повече случайно, за това и не прѣдприематъ никакви мѣрки противъ злото, обаче това имъ е коствувало и постоянно коствува твърдѣ скѣпо. Отъ приложената

таблица за вноса и износа на виното въ България отъ 1886 година до 1895 год. най-нагледно се вижда, че вноса отъ година на година се увеличава, а износа е почти прѣстаналъ, при всичко, че пространството на лозята прѣзъ това врѣме е значително увеличено. Главната причина за тази ненормалностъ сж разнитѣ болѣсти по лозята, които неуспѣтно всека година унищожаватъ една голѣма частъ отъ гроздето.

Година	Внесено		Изнесено		Забѣлѣжка
	Количество въ килогр.	Стойность лева	Количество въ килогр.	Стойность лева	
1886	15.653	26.184	839.849	251.706	
1887	23.499	18.584	857.726	279.194	
1888	355.508	94.842	1.838.392	588.221	
1889	1.049.963	283.459	39.442	12.466	
1890	1.076.949	363.304	5.671	1.910	
1891	773.315	281.653	682	257	
1892	408.373	145.920	7.256	1.997	
1893	803.919	306.211	11.716	3.956	
1894	3.587.318	1.138.534	3.716	961	

При констатирането на филоксерата въ Видинско и Ломско тоже никой не е искалъ да повѣрва за нейнитѣ опустошителни дѣйствиа и често самитѣ стопани сж ставали причина, за да вземе по-голѣми размѣри и да се прѣнесе отъ едно лозе въ друго, но сега всички чувствуватъ лошитѣ послѣдствия, отъ които сигурно можеха да се запазятъ още за дълго врѣме, ако изпълнеха точно правителственнитѣ распорѣждания.

Главната причина, за да не вѣрва населението въ сществуването на разнитѣ болѣсти по лозята, е тази, че повечето отъ болѣститѣ сж просто око немогатъ да се забѣлѣжатъ, освѣнъ лошитѣ имъ послѣдствия, а послѣднитѣ населението отдава на разнитѣ стихии и глѣда на тѣхъ като врѣмenni, които рано или късно ще се прѣмахнатъ отъ семя себе си.

Болѣститѣ, които констатирахъ да върлуватъ въ нашитѣ лозя, могатъ да се раздѣлятъ на двѣ групи: болѣсти отъ животното царство и такива отъ растителното.

Главната прѣдставителка на първата група, която по своята опасностъ е обърнала вниманието на цѣлия лозарски свѣтъ, е *филоксерата*.

Сществуването на тази толкова опасна за лозята болѣсть, за пръвъ пѣтъ е констатирано въ Европа, въ Франция прѣзъ 1868 год., отъ гдѣто въ разстояние само на нѣколко години се распространи почти въ всичкитѣ лозарски държави, ако и да се зимаха най-строги мѣрки противъ нейното прѣнасяние. За да вземе филоксерата такива размѣри, въ разстояние само на нѣколко години, естествоиспитателитѣ отдаватъ главно на бързото размножаване на инсекта и докато се изучи неговия животъ и опрѣдѣлятъ начинитѣ, по които може да се прѣнася отъ едно мѣсто на друго, се измениаха повече години, прѣзъ което врѣме се даде възможностъ на болѣстьта да вземе много

голѣми размѣри и послѣ всички прѣдпазители мѣрки да бѣдѣтъ безполѣзни. Тѣзи държави, въ които още не бѣше открита филоксерата официално, малко внимание обрѣщаха на нея и тогава, когато се констатираше, властитѣ винаги сж се ограничавали да наблюдаватъ и слѣдятъ само открититѣ гнѣзда, безъ да прѣдполагатъ, че прѣзъ това врѣме болѣстьта е могла, по единъ или другъ начинъ, да се прѣнесе и въ други по-отдалечени мѣстности. Така е било въ началото и въ България. Прѣзъ мѣсець Августъ, 1884 година финансовия нагледникъ данася въ министерството на Общественитѣ Страни, Земледѣлието и Търговията, че населението отъ Видинска околия се отказва да плаща данѣкъ на лозята, защото послѣднитѣ отъ нѣкое врѣме прѣстанали да раждатъ. Правителството се заинтересовало за причинитѣ, праща да изслѣдватъ болнитѣ лозя и слѣдъ малко прогласява официално, че въ Видинска околия е открита филоксера. Зематъ се мѣрки за ограничението на злото, като сж прѣдполагали, че то сжществува само въ изсѣхналитѣ и близкитѣ до тѣхъ лозя, обаче по-послѣ се оказва, че заразата е обхванала по-голѣмъ кръгъ и вмѣсто да се почне искореняването отъ външнитѣ граници, почнало се отъ срѣдата, история повтаряна въ всички лозарски страни.

Отъ 1884 год. до 1890 год. борбата противъ болѣстьта се е ограничила само въ Видински Окрѣгъ. Употрѣбени сж най-радикалнитѣ срѣдства — искореняване и изгаряние на заразенитѣ лозя и дезинфекциране на мѣстото съ варъ и петролиумъ, обаче, не опрѣдѣлени по-рано външнитѣ граници на заразата, злото е вземало отъ година на година по-голѣми размѣри и прѣзъ 1890 год. виждаме да се открива и въ Ломскитѣ лозя и то пакъ благодарение, че болѣстьта е взела такива голѣми размѣри, че населението почнало да отказва плащането на данѣкътъ за заразенитѣ и пострадали лозя. При първото още прѣгледване сж констатирани 4900 лѣкари явно заразени лозя. Всичкитѣ мѣрки взети отъ страна на правителството, за да се ограничи заразата поне въ Ломския окрѣгъ, сж останали тоже безъ слѣдствие, защото виждаме прѣзъ 1891 год. да се открива и въ Вратчански и Пльвенски окрѣжи. Употрѣбяванитѣ отъ тогава насамъ мѣрки сж прислѣдвали единственната цѣль да може да се прѣпятствува на бързото распространение на филоксерата, като се даде съ това възможностъ на лозаритѣ да могатъ по-дълго врѣме да се ползватъ отъ свойтѣ лозя и правителството да се подготви по-добрѣ да посрѣщне грознитѣ удари на неканения гостъ. За тази цѣль прѣзъ 1892 год. Народното Събрание е увеличило чиновницитѣ по филоксерната зараза отъ единъ на петъ и Министерството на Финанситѣ е распорѣдило да се основе при всеки такъвъ чиновникъ по единъ разсадникъ за Американски лозя, отъ които за въ бѣдѣще да може да се искарва нужното количество противостоящи лозя за възобновлението на опустошенитѣ и изкоренени лозя. Прѣди да говори за състоянието, въ което намѣрихъ тѣзи разсад-

ници, за умѣстно считамъ да изложя, Господине Министре, причинитѣ, които сж способствували за прѣнасянието на филоксерата отъ една мѣстность въ друга. Най-първо филоксерата е констатирана въ Видинскитѣ лозя прѣзъ 1884 година или три години слѣдъ откриванieto и въ Неготинскитѣ лозя въ Сърбия, които на права линия стоятъ не повече отъ 15—17 километра на западъ отъ Видинъ. Прѣнасянието на болѣстѣта отъ Сърбия е станало непрѣменно чрѣзъ вѣтѣра, защото отъ направенитѣ изслѣдвания на заразенитѣ лозя се констатирало, че стопанитѣ имъ нито сж ходили въ Неготинъ, нито сж прѣнасяли прѣчки отъ тамъ, а лозята имъ се намирили на най-високия връхъ на „Бабино-Бърдо“, изложено на западния вѣтѣръ, съ който по всѣка вѣроятность е прѣнесена филоксерата, когато е била въ крилата форма. Въ по-късно открититѣ гнѣзда въ Вратчанска, Орѣховска, Бѣлослатинска и Ловчанска околии, тоже може да се прѣдполага, че заразата е прѣнесена чрѣзъ вѣтѣрътъ, понеже всичкитѣ мѣста се намиратъ подъ силнитѣ сѣверо-западни вѣтрове, които прѣминаватъ прѣзъ заразенитѣ Ломски и Видински лозя и най-много вѣятъ прѣзъ този периодъ, когато се появява хвърковата филоксера. При всичко, че болѣстѣта се прѣнася отъ едно мѣсто на друго съ помощта на вѣтѣра, не е тази главната причина обаче, съ която болѣстѣта най-много се распространява. Ако слѣдъ откриванieto на филоксеритѣ гнѣзда се изпълнятъ точно всички прѣдпазителни мѣрки, прѣдвидени въ издаденитѣ отъ страна на Министерството инструкции, вѣрвамъ, че заразата, ако и да не се унищожеше съвършено, дълго врѣме трѣбваше да мине, за да вземе такива голѣми размѣри каквито има сега. *Отъ една страна не строгото прилагане на прѣдвиденитѣ мѣрки, отъ друга — невърванieto на населението въ сѣществуващето на филоксерата и много пжти умилението прѣнасяние на заразата отъ заразенитѣ въ здравитѣ лозя, сж главнитѣ причини за бързото распространение на болѣстѣта.*

Тѣзи причини по-подробно е изложилъ моя началникъ г-нъ Хр. Фетваджиевъ въ своя рапортъ отъ 4-й Ноемврий 1891 год. до Г-на Министра на Финанситѣ. Той казва, че освѣнъ вѣтѣрътъ за прѣнасянието и распространението на заразата способствуватъ:

1) Общинскитѣ власти, които въпрѣки изричнитѣ прѣдписания на дѣйствующия законъ и послѣдовавшиятъ го многобройни министерски прѣдписания, не съобщаватъ на врѣме за слабението на лозята, а тя, филоксерата, се е откривала повечето случайно, когато е взимала голѣми размѣри и мѣчно може да се помогне. Примѣри за това, мисля, че сж излишни, защото до сега нито единъ общински свѣтъ не е донесълъ на властѣта за появяванието на филоксерата въ общинскитѣ лозя.

2) *Прѣминаванието на работницитѣ отъ едно лозе въ друго и една мѣстность въ друга.* За неврѣменното извършване на работитѣ въ лозята, често пжти стопанитѣ имъ сж принудени да търсятъ външни работници, особенно това се срѣща

въ главнитѣ лозарски центрове, гдѣто главния поминъкъ на населението сж лозята. Ако работницитѣ сж работили прѣдварително въ нѣкое заразено лозе, при прѣминаванието имъ въ здравитѣ, сигурно ще прѣнескътъ филоксерата съ инструментитѣ си или обувкитѣ си, защото въ много рѣдки случаи се подлагатъ на установената дезинфекция. Като примѣръ могатъ да ни послужатъ Орѣховскитѣ лозя и лозето на Предо Алжерибанъ отъ с. Гънзово, Видинска околия. Въ Орѣховскитѣ лозя филоксерата е открита прѣзъ 1891 г., благодарение обаче, че тя е заразила само истичния имъ край и на работницитѣ, които работятъ тукъ не се позволява въ сѣщия денъ да отиватъ въ здравитѣ лозя, прѣди да истърсатъ инструментитѣ и обувкитѣ си надъ накладенитѣ огньове, и до сега филоксерата се е ограничила само въ този край, въ който е открита, като е заразила само нѣколко нови лозя. Филоксерата унищожилъ Видинскитѣ и Гънзовскитѣ лозя още прѣзъ 1886 год., а лозето на Предо Алжерибанъ отъ с. Гънзово е още здраво, благодарение, че го е обградилъ съ единъ добъръ обколъ и подъ никакви условия не пуца въ него външни хора, а самъ го варди и обработва. Това иде още единъ пжтъ най-нагледно да ни покаже колко много би се помогнало за замедляване опустошенията на филоксерата, ако можеше да се спрѣ по нѣкой начинъ прѣминаванието на работницитѣ отъ едно лозе въ друго. Въ Ломско, гдѣто по никакъвъ начинъ не е могло да се спрѣ прѣминаванието на работницитѣ отъ заразенитѣ въ здравитѣ лозя, заразата въ нѣколко години обзе пѣлитѣ лозя и сега по-голѣмата частъ сж исъхнали.

3) *Естеството на почвата.* Почвата на заразенитѣ лозя изобщо е глинеста и много благоприятствува за распространението на филоксерата. Пѣсьекливи почви у насъ почти никждѣ нѣма.

4) *Пасението и пуцанието на добитѣка въ лозята.* Слѣдъ обиранието на лозята земледѣлцитѣ сж навикнали да си пуцатъ добитѣка въ тѣхъ, който ги кръстосва въ всѣко едно направление и този начинъ способствува не малко за распространението на заразата. При всичкото старание на Министерството да прѣкрати този лошъ навикъ у населението, има още много мѣста, особенно по селата, гдѣто добитѣкътъ слѣдъ гроздобера се пуца свободно изъ заразенитѣ лозя.

5) *Садението нови лозя.* Този начинъ е способствувалъ твърдѣ много за прѣнасянието на заразата, особенно за по-отдалеченитѣ мѣста. Ако вѣтѣрътъ е въ състояние да прѣнесе хвърковатата филоксера на 5 или 10 ккм. разстояние и само въ лозята, които се намиратъ подъ заразенитѣ, то съ прѣчкитѣ сме въ положение да я прѣснемъ въ всѣко едно направление и на най-голѣмото разстояние. Този е начинътъ, по който е станало прѣнасянието на филоксерата отъ Америка въ Европа, чрѣзъ него се е распространила отъ начало най-много въ другитѣ държави, сѣщото се случва сега и у насъ. Любителитѣ на лозарството най-често не се задоволяватъ съ тѣзи сортове грозда, които иматъ въ лозята си, а отиватъ и си поржчватъ

Таблица III

за състоянието на лозята въ заразенитѣ общини.

Наименование на общинитѣ	Изсъхнали		Искоренени		Оставатъ заразени		Незаразени (здрави)	
	декари	метри	декари	метри	декари	метри	декари	метри
Берковска	—	—	31	250	71	—	2094	750
Българаднишка	27	013	103	—	455	987	8442	001
Българаднишка	220	—	329	535	268	007	3529	864
Видинска	3838	003	10473	—	3983	—	1165	002
Вратчанска	—	—	521	752	693	539	22271	174
Кюлеска	1703	—	1715	021	7181	061	930	001
Ловченска	100	—	—	—	795	200	7015	250
Ломска	2620	446	360	080	5745	132	13747	773
Никополюска	—	—	1	—	351	—	1583	287
Орѣховска	406	469	440	186	512	127	14408	900
Плѣвенска	—	—	148	296	—	—	16406	775
Фердинандовска	69	200	65	918	262	711	7124	708
Всичко	8984	131	14189	038	20318	704	98719	485

Отъ таблица II се вижда, че до 1895 год., сж заразени всичко 43490 декари и 853 □ метра лозя, отъ които 8984 декари и 131 □ метра сж изсъхнали, 14.189 декари и 38 □ метра сж искоренени и 20.318 декари и 704 □ метра оставатъ заразени (таблица III) и въ сжшитѣ заразени мѣстности има още 98.719 декари и 485 метра здрави лозя. Като сравнимъ пространството на лозята въ България, което прѣзъ послѣднитѣ десетъ години възлиза сръдно на 850.000 декара, съ заразенитѣ лозя, ще видимъ, че отъ 1884 год., до 1895 година филуксерата е заразявала годишно по 3.926 декари и 450 □ метра или 0.465% или до сега сж заразени 4.2% отъ всичкитѣ лозя

Не можъ да се съглася съ тѣзи, които на всѣкъдѣ твърдятъ, че мѣркитѣ употрѣблявани до сега отъ правителството, не сж дали добъръ резултатъ, за това да се прѣустанови всѣкаквъ надзоръ надъ заразенитѣ лозя, защото, ако направимъ и най-поврхното сравнение, ще се уверимъ, че заразата въ другитѣ държави се е распространивала много-по-бърже, отъ колкото у насъ; така напр. въ Франция за 19 години е заразила 90% отъ лозята; въ Италия за 15 година 5.4%; въ Испания за 15 години 10.4%; въ Австро-Унгария, за 21 год. 71%; въ Романия за 15 год. 26%; въ Сърбия за 14 год. не по-малко отъ 70%; а въ Турция за 9 год. 17%. Получения до сега резултатъ за нашитѣ условия е напълно удовлетворителенъ, само за въ бждще този начинъ на дѣйствиетѣ трѣбва малко да се измѣни, именно въ смисълъ да се обърне по-големо внимание на изгубенитѣ лозя и тѣхното възобновление. До сега Министерството се е борило главно съ отдѣлнитѣ филуксерни гнѣзда, което за въ бждще ще бжде мѣчно приложимо, защото за това сж изисква голѣмъ персоналъ, а резултатътъ е всѣгоги съмнителенъ. Спорѣдъ мене, освѣнъ по най-крайнитѣ граници на заразата никъдѣ другагдѣ да не се поставятъ филуксерни стражари, а главно внимание да се обърне на производството на противостоящи на

филуксерата американски лози, за да може въ по-скоро врѣме да почне възобновяването на опустошенитѣ лози, на които пространството отъ година на година става все по-голѣмо. За това трѣбва да се устрои при всѣки чиновникъ по филуксерната зараза по единъ достатъчно голѣмъ лозовъ разсадникъ, отъ които да се искава всѣка година нуждното количество облагородени американски лози и раздаватъ на заинтересованото население сръбцу една умѣрена цѣна. Другитѣ сръдства прѣвржчани отъ науката противъ филуксерата, съ малки исключения, никъдѣ не сж прилагани, като много скѣпи и приложими само при извѣстни случаи. Въгледивия сулфидъ, на който отъ начало глѣдаха като на единственно сръдство противъ филуксерата, постепенно почна да губи своето значение, особено за по-бѣднитѣ лозари и онѣзи страни, гдѣто лозята не можътъ да исплащатъ по-голѣми расходи. Наводняването на заразенитѣ лозя е приспособимо само въ много рѣдки случаи, за това рѣчкитѣ лозари въ Европа сж обърнали главно внимание на американската лоза. Дѣйствително правителството е доставило оше прѣзъ 1888 год. сѣме отъ американски лози, нѣ то е било само за опитъ. Прѣвъ пътъ, въ по-голѣмъ размѣръ, сж доставени лозови прѣчки прѣзъ 1893 година. Една частъ отъ тѣхъ е засадена въ избранитѣ за разсадници мѣста край-градъ. Видинъ и Ломъ, а друга е раздадена на населението, за да ги посади въ заразенитѣ отъ филуксерата мѣста и се увѣри само въ тѣхната противостойчивостъ на болѣстята и да му послужатъ слѣдъ врѣме като майки, отъ които да добива потрѣбнитѣ прѣчки. Посаденитѣ въ разсадницитѣ лози сж се прѣхванали добрѣ и тази година за прѣвъ пътъ сж получени отъ тѣхъ нѣколко хиляди прѣчки. Отъ раздаденитѣ на населението прѣчки, по-голѣмата частъ е исхнала и тези, които сж запазени, тукъ-тамъ, постоянно изсъхватъ, понеже сж посадени сжщо както мѣстнитѣ лози, безъ прѣдварително вкоренение и риголвание на мѣстото на нуждната дълбочина. Отъ поржчанитѣ прѣзъ миналата година 100.000 прѣчки, тоже една частъ е раздадена на лозаритѣ въ Видински и Ломски окръжи, друга оставена въ сжществующитѣ разсадници, а трета е испратена въ Орѣхово и Вратца, гдѣто тоже сж турнати основи на два нови разсадници. Съ увеличението на чиновницитѣ по филуксерната зараза прѣзъ миналата година, отъ 5 на 10, повѣренното Ви Министерство взе рѣшение да се основятъ подобни разсадници и въ Търново, Свищовъ, Берковица и Ловечъ, като се достави за тѣхъ нуждното лозово сѣме и испрати отъ Пловдивския разсадникъ по нѣколко хиляди прѣчки, понеже доставянието имъ направо отъ странство, е съпроводено съ рискъ да се спомогне за по-бързото распространение на заразата, защото тамъ, гдѣто се основаха разсадницитѣ или нѣмаше филуксера, или бѣше въ много малкъ размѣръ. Освѣнъ тѣзи 8 разсадници, които се завѣждатъ отъ специалнитѣ чиновници, американски лози има, размножени отъ сѣмена, при земледѣлческитѣ училища въ Садово, Руссе и Плѣвенъ, Държавната пепи-

ниера въ г. Пловдивъ и горския разсадникъ край гр. Руссе. Като изключимъ Видинския и Ломския разсадници, отъ които първия има приблизително три, а втория единъ хектаръ, всичкитъ други се състоятъ само отъ по нѣколко декари. За да можемъ да възобновимъ изгубенитъ лозя въ разстояние на 10—15 години непрѣменно трѣбва още тази или идущата година да се разширочатъ разсадницитъ и станатъ всѣки по 15—20 хектари, особено тѣзи въ Видинъ, Ломъ, Вратца, Плъвенъ и Ловечъ, за да могатъ да се искарватъ отъ тѣхъ годишно по единъ до 1½ милионъ прѣчки. Увеличението на останалитъ разсадници, може да става постепенно, понеже както казахъ, филоксерата около тѣхъ или не сѣществува още, или е въ такъвъ малъкъ размѣръ, че нуждата отъ противостоящи лози не се усѣща. За поддържанieto на така увеличенитъ разсадници ще трѣбва да се израсходватъ много по-голъми сумми, отъ колкото сѣ прѣдвидени сега въ бюджета, за да може да се помогне на испадналитъ лозари и имъ се възобнови поминакѣтъ. Ако разсадницитъ се поставятъ на търговска основа, на такава, на каквата сѣ поставени въ Сърбия край гр. Неготинъ и нѣкои други европейски държави, правителството ще може всѣкоги да покрива направенитъ расходи, или поне по-голъмата частъ отъ тѣхъ, като продава на населението полученитъ прѣчки. Държавата трѣбва да прави голѣми жертви, главно прѣзъ първитъ години, до като се разработи мѣстото, доставятъ и посадятъ лозитъ и построятъ по една или двѣ бараки, потрѣбни за помѣщаванieto на работницитъ и извършванieto на нужднитъ работи, по-послѣ за поддържанieto на разсадницитъ сѣ достатѣчни по 1000 лева за всѣки хектаръ, като не сѣ смѣтаме срѣщу това прихода, който ще се получи отъ продаването на прѣчкитъ. Понеже рѣчната работа у насъ е много скѣпа, а въ разсадницитъ ще се има нужда главно отъ такава работа, за намаление на разноскитъ, може да се помисли за употреблението на затворницитъ, вмѣсто наемни работници, както това е на нѣкои мѣста въ Австрия и Унгария. Отъ начало ще се усѣща още голѣма мѣчнотия въ отсъствието на опитни работници, но и тя ще може въ разстояние на една или двѣ години, да се отстрани, щомъ се доведатъ отъ странство за първитъ години нѣколко опитни работници. По този начинъ сѣ постѣпили въ началото Сърбия и Романия и сега иматъ едно голѣмо число опитни мѣстни работници, на които сѣ плаща сѣщата надница, както и за другитъ работи. За да може да се запознае и самото население съ обработванieto на американскитъ лози, ще трѣбва всѣка година прѣзъ пролѣтъта или есенъта, да се държатъ врѣмenni една или двѣ недѣлни практически курсове, въ които да му се показватъ всичкитъ работи нагледно. За да не попаднемъ въ сѣщата грѣшка, въ която сѣ попаднали въ началото много европейски държави, прѣди да се дадатъ на разсадницитъ такива голѣми размѣри, трѣбва за извѣстно врѣме, да се командироваатъ въ странство чиновницитъ, които ще ги завържатъ, за да имъ се даде съ това възможность

да видятъ какъ постѣпватъ другадѣ въ подобни случаи. Това е необходимо нужно да стане, понеже повечето отъ нашитъ чиновници сѣ свършили мѣстнитъ земледѣлчески училища и не сѣ имали възможность да видятъ нагледно устройството и разпрѣдѣлението на подобни разсадници. Командированието на чиновницитъ да стане постепенно въ разстояние на двѣ или три години, така, че да не страдатъ много работитъ прѣзъ тѣхното отсъствие. По този начинъ нарѣдени разсадницитъ, слѣдъ двѣ или три години, ще почнатъ да искарватъ по едно голѣмо количество готовъ за посаджение материалъ, нѣма да има нужда да се доставятъ прѣчки отъ странство и ще могатъ да задоволятъ въ скоро врѣме всички желающи, които постоянно настояватъ прѣдъ Министерството да имъ се разрѣши, да си порѣчатъ отъ вѣнка облагородени прѣчки. Понеже слѣдъ врѣме заразата ще вземе по-голъми размѣри и правителството мѣчно ще може само да задоволи исканieto отъ противостоящи прѣчки, слѣдъ разширочаванieto на разсадницитъ, ще трѣбва да почне да насърчава и частната инициатива, като отстъпва даромъ или съ много ниски цѣни прѣчки или прави други улеснения на такива дружества и лица, които ще се занимаватъ съ отгледванieto и производството на противостоящи на филоксерата лози. До какъвъ размѣръ е достигнало отгледванieto на противостоящитъ на филоксерата лози въ странство, ни показва пространството на разсадницитъ за такива лози, въ нѣкои отъ лозарскитъ държави. Сърбия има 4 държавни разсадници за американски лози, съ повече отъ 50 хектари пространство и само Неготинския окръгъ искарва годишно около 1½ милионъ прѣчки; Романия има 10 разсадници, съ 246 хектари; Австро-Унгария има 38 държавни разсадници, отъ които прѣзъ настоящата година сѣ продадени 8½ милиона прѣчки и 575 частни разсадници, въ едно пространство отъ 587 хектари. Въ Италия прѣзъ 1893 год., е имало нѣколко държавни разсадници съ 45 хектари пространство, отъ които сѣ получени 1.553.520 прѣчки. Въ Турция има тоже едно лозарско училище, отворено прѣзъ 1886 год. въ Еренкуй, близо до Цариградъ, снабдено съ голѣмъ лозарски разсадникъ. Отгледванieto на американскитъ лози въ Франция, постепенно е прѣминало въ частни ръце и сега е взело такива голѣми размѣри, че нѣма да бѣде далеко деньтъ, когато пространството на лозята прѣди появяванieto на филоксерата, изново да се постигне.

Пространството на нашитъ разсадници, едва възлиза на 6 хектари. Лозитъ въ тѣхъ сѣ отъ групитъ: а) *Vitis Riparia*; б) *Vitis Labrusca*; в) *Vitis Aestivalis*; г) *Vitis Rupestris* и д) *Vitis Berlandieri*. Въ първата група спадатъ най-главнитъ американски лози, които съ своето противостоение на филоксерата, лесно вкореняване и сраствание при облагородяванieto, ни даватъ най-добрия материалъ за борбата противъ филоксерата. А) отъ *Vitis Riparia* въ разсадницитъ имаме лози отъ *Riparia Portalis* (*Gloire de Montpellier*), сортъ съ много голѣми листа, буйна растителность и не толкова виска-

теленъ относително качеството на почвата. Съ своитѣ дълги пръчки прави всекому впечатление, който замине край Ломския разсадникъ. Отъ полученитѣ до сега резултати, може да се прѣдположи, че този сортъ ще може най-добрѣ да вирѣе у насъ, особено въ тѣзи мѣста, гдѣто почвата не съдържа повече отъ 30% варь, а е богата на кремъкъ и желѣзо. По-чувствителенъ на почвата, особено на варьта е *Riparia Sauvage*. Въ не отговоряща и лошо разработена почва, листата на този сортъ въ скоро врѣме почватъ да желтѣятъ, пръчкитѣ отслабватъ и послѣ пада отъ ударитѣ на филосерата. Този е сорта, който отъ начало е билъ най-много распространенъ въ Европа и който е прѣдизвикалъ втората лозарска криза, слѣдъ въвѣжданieto на американскитѣ лози. Той има малки листа съ тънки опашки и по-слаби отъ *R. Portalis* пръчки. Отъ него има много лози въ Видинския разсадникъ. *R. Solonis* е най-малко вискателния сортъ отъ групата на *Riparia*. Той може да вирѣе, както въ съвсемъ сухитѣ и влажни почви, така и въ онѣзи, които съдържатъ повече отъ 35% варь, въ които други лози мжно би успѣли. Листата му сж остро нарѣзани и покрити на долната страна съ бѣлъ пухъ, въ добрѣ разработена почва, пръчкитѣ му ставатъ по-дебели и отъ тѣзи на *R. Portalis*. Понеже лесно се вкоренява и дълго врѣме противостои на филосерата, ако и да ги напада винаги, заслужава да се распространи на всекъдѣ. Отъ него има посадени лози въ всичкитѣ разсадници, особено въ Пловдивския.

б) *Vitis Labrusca* съдържа сортове познати още по-отдавна на нашитѣ лозари подъ названието „шампание.“ По какъвъ начинъ и отъ гдѣ е прѣнесенъ този сортъ въ Сливенскитѣ лозя, не ми е извѣстно, но прѣдполагамъ да е вземанъ отъ Франция, понеже всичкитѣ лозари го считатъ за сортъ, отъ който се приготвява шампанята въ Франция, за това и му даватъ това име. Той дава черно грозде съ приятна ананасова миризма, обаче приготвеното отъ него вино, нѣма нѣкои особенни качества. На ударитѣ на филосерата не може да противостои. *York-Madeira* е единствениятъ важенъ сортъ, отъ тази група, който вирѣе добрѣ въ пѣськливитѣ и съ малко варь почви. Той се отгледва по вече за плода, отъ колкото като материалъ за облагородяване. На много мѣста *York-Madeira* е пропадналъ отъ ударитѣ на филосерата, за това трѣбва винаги да бждемъ прѣдпазливи съ неговото распространение, ако и да се вкоренява и зараства добрѣ при облагородяването. Отъ този сортъ лози има въ Садовския разсадникъ.

в) *Vitis Aestivalis*. Главния прѣдставителъ на тази група е сорта *Jaguez*-хбридъ отъ *Aestivalis* съ европейска лоза. Особено е распространенъ въ Франция, въ по-високитѣ сухи и богати на варь мѣста, гдѣто други американски лози мжно могатъ да успѣватъ. Ако и да ражда не облагороденъ и плодътъ му не е толкова лошъ, по-голъмо значение има като лоза за облагородяване, понеже противостои на филосерата, прихваща се добрѣ и лозитѣ облагородени на него, даватъ много плодъ.

Мжду всичкитѣ лози, този сортъ има най-голъми листа, които въ извѣстни случаи достигатъ 20 сантимет. широчина. Отъ *Jaguez* има лози въ Садовския разсадникъ.

г) *Vitis Rupestris*. Сортоветѣ отъ тази група растятъ повече расклонени, пръчкитѣ имъ биватъ твърди и колѣната на тѣхъ гъсто поставени, относително почвата не сж вискателни, а противостойчивостта имъ на филосерата е много по-голъма, отъ колкото на рипаритѣ, вкореняватъ се лесно, но присадницитѣ на тѣхъ по-мжно се прихващатъ. Най-добритѣ сортове въ тази група сж хбриди, т. е. произлезли отъ кръстосване съ лози отъ другитѣ групи; такива сж напимѣръ сортоветѣ *Rupestris Monticola*, *R. Martin*, *R. Metālica* и пр. Всичкитѣ тѣзи лози, особено *R. Monticola*, иматъ голѣмо значение за варовититѣ и сухитѣ почви, гдѣто другитѣ лози немогутъ да успѣватъ. Въ всичкитѣ почти разсадници има по-малко или по-вече лози отъ тази група, забѣлжителни съ своитѣ дрѣбни лѣскави листа, които въ много случаи приличатъ на тѣзи отъ зарзалията.

д) *Vitis Berlandieri*. Отличителна черта на лозитѣ отъ тази група, е слаба растителностъ и много трудно вкореняване, за това не сж толкова распространени, ако и нѣкои вариетети отъ тѣхъ да растятъ най-добрѣ въ варовититѣ почви. Тази година за пръвъ пѣтъ достави Министерството сѣме отъ тѣхъ и го распрати до разсадницитѣ въ земледѣлческитѣ училища.

Ще спомѣна още, че освѣнъ държавнитѣ разсадници подобенъ е основалъ и Ломския окръженъ съвѣтъ край г. Ломъ, който по пространството си заминава всичкитѣ държавни разсадници, само че прѣзъ текущата година, като нѣма кой да го ръководи, е много занемаренъ и, ако не се обърне на него по-голъмо внимание въ отношение на нѣколко години, съвършено ще пропадне.

Ако отъ една страна Министерството трѣбва да обърне по-голъмо внимание за отгледването на американскитѣ лози, отъ друга то трѣбва да се старае до колкото е възможно, да замѣдли распространението на филосерата и да сирѣ прѣнасянието ѝ въ Южна България. Въ това състояние, въ което се намира за сега филосерата въ Сѣверна България, прѣнасянието ѝ прѣзъ балкана, не може да стане освѣнъ посредствомъ пръчки, фиданки, грозде или други прѣдмѣти произходящи изъ заразитѣ лозя. Ако Министерството може да ограничи съвършено прѣнасянието на тѣзи прѣдмѣти, увѣренъ съмъ, че Южно-Българскитѣ лозя, ще траятъ още много години, понеже отъ къмъ турската граница тоже нѣма на близо филосера, а отъ другитѣ страни лозята съвсемъ отсъствува. Въ всеки случаи, за по-голъма сигурностъ, трѣбва рѣдовно всека година да се подлагатъ лозята на прѣгледване, та щомъ се открие негдѣ нѣкое филосерно гнѣздо да бжде веднага потушено. За постиганието на сжщата цѣль, мисля, че твърдѣ много би се направило, ако Министерството можеше по единъ или другъ начинъ, да упражнява извѣстно влияние при назначаванието на падаритѣ

(бикчитѣ) на лозята, както това е случай при горската стража за общинскитѣ гори. При такъв единъ контролъ отъ страна на Министерството, ще почнатъ да се назначаватъ за падари хора трезвенни и по-разбрани, които за всѣки съмнителенъ случай въ лозята, ще донасятъ на властта. Цѣлѣта по-добъръ ще се постигне, ако прѣзъ извѣстно врѣме, напр. прѣди назначаването, или когато се прѣгледватъ лозята отъ земледѣлческитѣ надзиратели и чиновникитѣ по филоксерната зараза, падаритѣ се запознаятъ съ признацитѣ на филоксерата. Въ такъвъ случай нѣма да има нужда отъ филоксерни стражари, закона ще се прилага напълно, нѣма да се допуща изнасянето изъ заразенитѣ лозя на за-прѣтениѣ прѣдмѣти и садението на нови лозя, безъ позволение. Подобенъ контролъ при назначенето на падаритѣ, до колкото ми е извѣстно, сѣществувва въ Германия.

Нарочно се распространихъ малко повече за филоксерата, понеже тя е болѣстѣта, отъ която рано или късно, ще затинатъ всичкитѣ наши лозя, защото и при най-голѣмитѣ старания на разнитѣ авторитети по лозарството и естествоиспитатели, да намѣратъ срѣдство за изморяването на насѣкомото, безъ да пострада лозата, не сѣ сполучили и едва ли можемъ да се надѣваме, че ще се открие въ скоро врѣме подобно евтино срѣдство, тъй като тугъ имаме работа съ инсектъ въ земята, прѣстнатъ по всичкитѣ корени на лозата и запазенъ отъ рѣзкитѣ промѣнения на атмосферата.

Отъ другитѣ болѣсти на животното царство, констатирахъ въ Анхиалскитѣ лозя: *Pyrallis Vitana* (Тоитрихъ *Pilleriana*) *Rhynchites betuleti* (Цигараджията); въ Разградскитѣ лозя *Letherus Cephalotes* (Стригача); въ Руссенскитѣ и Т.-Пазарджикитѣ *Anomala Vitis* (лозовъ брѣмбаръ) и въ Карнабатско *Acarus Vitis* (лозова краста).

Pyrallis Vitana. Въ съвършено състояние това насѣкомо е пеперуда, която хвърчи прѣзъ Юлий, вечерно врѣме, при заходжането на слънцето и сутрина, като прѣминава отъ една лоза на друга. Хвърчението на пеперудата се продължава отъ 8 до 10 дни, женската снаса отъ 20 до 60 яйца върху повърхността на листата и умира скоро. Слѣдъ нѣколко дни отъ снасянето, отъ яйцата се излупватъ малки гъсеници, които безъ да взематъ нѣкаква храна се замотаватъ подъ напуканата кора на лозата и така прѣзимуватъ. На слѣдующата пролѣтъ, прѣзъ мѣсець Априлий и въ началото на мѣсець Май, малкитѣ гъсеници излизатъ, замотаватъ едвѣмъ що искарадитѣ листа и почватъ да се хранятъ отъ тѣхъ. Слѣдъ като пораснатъ до 1 сантим., напушатъ така устроеното гнѣздо, нападатъ пълно развититѣ листа, прѣгвватъ ги и въ тѣхъ се криятъ, до гдѣто порастнатъ и се прѣобърнатъ въ какавида. Слѣдъ 3—4 седмици отъ какавидата исхвърква пеперудата. Най-доброто срѣдство противъ пиралиса е събирането на прѣвититѣ и полуизсъхнали листа и унищожаването имъ. Това срѣдство прѣпорѣчвахъ и на г. Анхиалскитѣ кметъ, който задлъжи всичкитѣ стопани въ разстояние на една недѣля да събератъ въ лозята

си исхналитѣ и свити листа и да ги закопаятъ въ нѣкоя яма, или да ги попарятъ съ горѣща вода.

Rhynchites betuleti (Цигараджията). Въ съвършено състояние е брѣмбаръ, който освѣтъ лозата, напада много горски и овощни дървета, появява се обикновенно прѣзъ пролѣтъта и късно прѣзъ есенѣта. Храни се отъ листата като имъ изида мѣсестата частъ (петурата) и остава само ребрата. Слѣдъ оплодотворението, усуква листата въ видъ на цигаръ, отъ което носи и названието си, въ тѣхъ снаса едно или нѣколко яйца и умира. Подиръ 8—10 дни отъ яйцата се излупватъ малки безъ крака ларви, които се хранятъ отъ изсъхналия листъ и слѣдъ 4—6 седмици напушатъ цигаря и отиватъ въ земята да се прѣобърщатъ въ какавида, отъ която подиръ 10—14 дни излиза брѣмбаря, който обикновенно прѣзимува подъ старата кора на лозата и на пролѣтъ почва да причинява описаната врѣда. Срѣдството, което прѣпорѣчвахъ противъ този брѣмбаръ, бѣ сжщото — да събиратъ усуканитѣ листа и да ги унищожаватъ. Спорѣдъ казванието на мнозина лозари, случвали се години, когато злото е вземало такива голѣми размѣри, че лозята сѣ оставали посрѣдъ лѣтото съвършено безъ листа.

Letherus Cephalotes (стригача). Въ съвършено състояние е брѣмбаръ, който по формата си прилича много на майския, а по начина на живѣенето си на поповото прасе. Явява се рано на пролѣтъ по високитѣ и сухи мѣста и хвърчи обикновенно отъ 10—12 часѣтъ прѣди пладнѣ и отъ 2 до 5 слѣдъ пладнѣ. Напада главно лозитѣ, пригизва филизитѣ имъ и често ги завлича въ своитѣ дупки. Единъ брѣмбаръ въ продължение на единъ часъ, спорѣдъ наблюдението на Руссенския чиновникъ по филоксерната зараза, пристригалъ 8 филиза. Ако въ лозето има хиляда или двѣ хиляди подобни брѣмбари, може да си прѣдставимъ като каква ще бѣде загубата. Кѣмъ края на мѣсець Юний брѣмбаритѣ се изгубватъ. Унищожението на това насѣкомо става като се събиратъ и прѣмахватъ брѣмбаритѣ.

Anomala Vitis (Лозовъ брѣмбаръ). Прѣзъ извѣстни години напада така силно лозитѣ, че отъ тѣхъ не оставатъ освѣтъ най-дебелитѣ ребра на листата, вслѣдствие на което гроздето не може да дозрѣе и прѣчкитѣ оставатъ полувтвърдени. Прѣзъ послѣднитѣ години е забѣлѣзанъ въ голѣми размѣри въ Т.-Пазарджикскитѣ окръжъ. За унищожението му се прѣпорѣчва събирането на брѣмбаритѣ.

Acarus Vitis сѣ едни много малки насѣкоми, мѣчно забѣлѣжими съ просто око, които прѣзъ извѣстни години нападатъ листата на лозитѣ, хранятъ се отъ собѣтъ имъ и отъ ухапванието прѣдизвикватъ образуването на долния повърхност на листѣтъ единъ ситенъ бѣлъ прашецъ, който съ врѣме потъмнява и спира свободното дишание и асимилация на листѣтъ, вслѣдствие на което лозата отслабва и гроздето не може напълно да се развие. Послѣдното се случва само когато акариса

вземе извънредно голѣми размѣри, а това се случва рѣдко. Противъ злото прѣскаатъ на нѣкои мѣста листата съ солена вода и тютюновъ растворъ, прѣдполагамъ, че ще помогне и бордязовия растворъ, защото видѣхъ листа въ Карнобатъ, прѣскаани съ него противъ пероносперата и акаруса по тѣхъ бѣше почти изгубенъ, когато не прѣсканитѣ листа бѣха цѣли заразени.

Отъ болѣститѣ на растителното царство, въ голѣмъ размѣръ констатирахъ пероносперата (*Pero-nospora Viticola*) и антрагнозата (*Antragnosa*). Описанието на тѣзи двѣ криптогамически болѣсти ще изостави, понеже за тѣхъ сж писали по нѣколко пжти специалнитѣ по земледѣлието вѣстници и повѣренното Ви Министерство е издело нуждитѣ наставления, ще спомѣна само, че при нашитѣ условия опасността отъ тѣхъ, въ рѣдки случаи е такава голѣма, каквато е въ странство, понеже климатътъ прѣзъ лѣтото въ България е горѣщъ и сухъ, а за развитието на пероноспората и антрагнозата, като плѣсни, изискватъ освѣнъ топлина още и достатѣчна влага. За това тѣзи болѣсти се явятъ само прѣзъ дъждовни години и въ онѣзи именно лозя, които сж насадени на нискитѣ влажни мѣста; за въ бъдаще обаче, съ вѣвѣжданieto на

американскитѣ лози, които сж по-чувствителни отъ европейскитѣ, ще трѣбва заедно съ отгледванието имъ да се запознае населението и съ срѣдствата противъ тѣзи болѣсти. Въ всѣки случай, за прѣдпазванието отъ пероносперата, която въ повечето случаи е по-опасна отъ антрагнозата, повѣренното Ви Министерство е купило близо 40 пулверизатори и ги е распратило на земледѣлческитѣ надзиратели и чиновницитѣ по филуксерната зараза, за да ги иматъ на разположение и употрѣбятъ въ случай на нужда. Въ най-голѣмъ размѣръ пероноспора констатирахъ въ Берковскитѣ градски лозя, гдѣто имаше цѣли пространство съсипани отъ нея. Антрагнозата върлуваше силно въ Ломския окръженъ разсадникъ за американски лози.

Отъ *Oidium Tuckeri*, тоже една много опасна плесень, неможахъ никждъ да открия, ири всичко, че прѣди години е имало поврѣди и отъ нея.

Прѣди да свърна съ лозарството за умѣстно считамъ, гонсподине Министре, да ви прѣдстави една сравнителна таблица за пространството на лозята отъ 1886 година до 1895 година, за единъ периодъ отъ деветъ години и друга за распрѣдѣлението на лозята между околии, общини притѣжателитѣ, градоветѣ и селата, прѣзъ 1894 год.

ВѢДОМОСТЪ

за пространството на лозята въ Княжеството отъ 1886 год. до края на 1894 год.

№ по редъ	Наименование на окръжията	1886 г.		1887 г.		1888 г.		1889 г.		1890 г.		1891 г.		1892 г.		1893 г.		1894 г.		Нравств. на лозята отъ 1886—1894 г.			
		дюлюми	метри	дюлюми	метри	дюлюми	метри	дюлюми	метри	дюлюми	метри	дюлюми	метри	дюлюми	метри	дюлюми	метри	дюлюми	метри	Увеличение			
																				дюл.	м.	Го-	дишно
1	Бургаско . . .	14815	—	28895	—	28005	750	29351	945	29339	750	31179	983	31510	863	31610	363	31610	363	16795	363	12.5%	
2	Варненско . . .	14903	—	37251	—	36953	500	37143	750	37116	750	37610	250	38615	946	48130	805	53085	235	38182	235	28%	
3	Видинско . . .	41360	—	40329	—	40788	275	40309	782	39685	670	38933	370	34917	255	30088	682	29755	834	—	11604	166	3%
4	Вратчанско . . .	36456	—	50869	—	46165	—	54851	320	51510	250	51472	125	56117	250	69240	863	70641	437	34185	437	10.5%	
5	Кюстендильско . . .	35741	—	35741	—	34274	525	35069	251	36421	500	37253	673	37424	588	37502	840	37501	840	1760	840	0.5%	
6	Ломско . . .	44376	—	45606	—	44540	—	46002	500	46002	500	45917	135	47511	634	61796	58	61576	457	17200	457	4.3%	
7	Ловченско . . .	21113	—	24075	—	21215	—	25393	—	25998	750	25801	500	26645	325	32313	855	30726	650	9613	650	5%	
8	Плѣвенско . . .	33945	—	36962	—	27138	—	27450	—	27847	—	42067	—	42250	750	43475	250	43475	—	9530	—	3%	
9	Пловдивско . . .	33267	—	86398	—	86298	—	100073	865	97861	395	96998	495	95954	470	95935	438	97123	754	63856	745	21%	
10	Разградско . . .	16197	—	17409	—	15811	750	19023	125	19820	500	20174	125	20872	562	21836	500	79994	052	63797	052	43.5%	
11	Руссенско . . .	42602	—	42592	—	42621	752	44533	901	44631	346	44375	734	45128	754	45128	654	57112	539	14510	539	2.7%	
12	Софийско . . .	328	—	452	—	445	—	3532	50	3778	—	4054	750	4031	250	4483	542	4499	605	4171	605	154%	
13	Свищовско . . .	13782	—	34862	—	40362	—	35845	186	35966	750	38595	—	40239	812	40239	875	40800	750	27018	750	2.1%	
14	Севлиево . . .	16623	—	17119	—	17296	300	16845	812	14792	500	14710	874	15273	253	15344	908	12395	244	4227	556	2.8%	
15	Силистренско . . .	10284	—	10635	—	12610	500	10824	125	10962	670	10962	670	13099	756	13127	904	13291	757	3007	757	3.2%	
16	Сливенско . . .	77096	—	59314	—	57096	—	59374	460	59415	83	59415	83	61732	796	63846	851	63446	851	6350	851	1.2%	
17	Ст.-Загорско . . .	66042	—	91495	—	91496	—	98585	37	100219	850	100369	650	97538	540	97538	740	97538	740	31496	740	5.2%	
18	Търновско . . .	72712	—	74689	—	69588	625	76375	396	78912	310	78367	613	77806	470	74358	267	73469	731	757	731	0.1%	
19	Трънско . . .	1352	—	1413	—	1023	162	1515	375	1542	—	1551	875	1753	625	1771	625	1908	875	556	875	3.6%	
20	Т.-Пазарджик . . .	13843	—	18221	—	41906	—	46825	716	47443	—	47335	866	47473	145	47476	726	45985	291	32142	291	26%	
21	Хасковско . . .	13017	—	25252	—	24290	750	25154	197	27474	—	27243	485	28174	987	28174	987	28174	987	15157	987	12.9%	
22	Шуменско . . .	36864	—	37392	—	36045	575	37101	625	37144	—	23703	125	36709	675	36495	892	36399	307	464	693	0.14%	
	Всичко	636718	—	816967	—	816361	464	871281	417	873927	574	871515	181	900782	766	939917	615	1010514	510	390092	925	68%	

Таблица

за распределението на лозята пръвъз 1894 година.

Table with columns for District (Околии), Area (Декари, Метри), and Statistics (Числото на общинитѣ, Числото на притѣжителитѣ, etc.). The table lists 43 districts and their corresponding agricultural data.

Както се вижда отъ първата таблица, въ растяние на деветъ години, пространството на лозята се е увеличило съ 373,796 декари, или годишно 41,533 декари, или 6.8%. Съ изключение на Видински, Севлиеви и Шуменски окръзи,

гдѣто лозята сѣ намалили, въ всичкиѣ други окръжия сѣ се увеличили. Най-голямо увеличение е станало въ Софийски окръгъ (съ 154% годишно) а най-чувствително намаление въ Видинско, гдѣто вслѣдствие на филлоксерата лозята рискуватъ да

се изгубатъ съвършено въ много близко бѣдѣще. Нарастванието прѣзъ 1887 година е било най-голтѣмо — съ 180,249 декари, а най-малко прѣзъ 1888 година — намалени съ 606 декари.

Причинитѣ за намалението на лозята въ Шуменски и Севлиевски окръзи, спорѣдъ мене, сѣ високитѣ надници и отсъствието на работни сили, което отчасти се дължи на изселяющето се турско население и слабата реколта прѣзъ послѣднитѣ нѣколко години.

Отъ втората таблица се вижда, че освѣтъ Босилоградска околия, въ всичкитѣ други околии има лозя и че отъ 2191 общини въ 1857 има лозя, а въ 334 нѣма, всичкитѣ лозя сѣ разпрѣдѣлени между 366,821 притѣжатели и срѣдно на единъ стопанинъ се падатъ по 2.66 декари лозя. Въ сравнение съ числото на притѣжателитѣ най-много лозя има въ Разградски окръгъ? (срѣдно на единъ стопанинъ се падатъ по 4.94 декари) а най-малко въ Софийски окръгъ, (на единъ стопанинъ се падатъ по 1.31 декари) — На всѣки 1000 души народонаселение, спорѣдъ послѣдното прѣброявание, се падатъ по 297 декари лозя; На общинитѣ които иматъ лозя (безъ околийскитѣ центрове) се падатъ срѣдно на една община по 410 декари лозя; въ селата има 718,071 декари, а въ градоветѣ 266,359 декари лозя. Като сравнимъ градското население съ пространството на лозята на градоветѣ ще видимъ, че на 1000 граждани се падатъ 392 декари лозя, а на 1000 селени 272 декари или съ 120 декари по-малко. Отъ послѣдното се вижда, че градското население се занимава повече съ лозарството и на много мѣста очаква отъ него единствения си поминѣтъ.

Винарство.

Благодарение на добритѣ почви и климатически условия, отъ една страна, и повишенитѣ цѣни на виното отъ друга, лозарството е вземало отъ година на година все по-голтѣми размѣри и ако не е филоксерата, която ще поурѣчи на това увеличение, въ скоро врѣме щехме да видимъ много стрѣмни мѣста, които за сега стоятъ празни, да се покрятъ съ лозя и да станатъ источници за приходъ. За да може обаче да се възнагради трудътъ на лозаритѣ по-добрѣ и съ това да се привлечѣтъ повече сили къмъ културата на това благословено отъ Бога растение, необходими нужди сѣ двѣ условия, безъ които културата на лозята всѣкоги е изложена на рискъ, да почне изново да се намалява, и да се прѣбратятъ сѣществующето течение въ полза на лозарството и винарството. Тѣзи двѣ условия сѣ: запознаванне населението съ главнитѣ работи по приготвянето на виното и отварянието тържища за произведеното вино. Начинитѣ за увеличението на виненото производство и неговото подобрене ще ни покаже самата нужда, както това е било на всѣкъдѣ и не прѣди много врѣме въ България. До съединението на Сѣверна и Южна България, градътъ Станимака и нѣкои други южно-български лозарски центрове икарваха значително количество вино за въ стран-

ство и това не малко е повлияло за увеличението на лозята и влаганието на по-голтѣми капитали въ винарството. По послѣ обаче, съ измѣненнието на митническитѣ условия, както у насъ, така и въ странство, изнасянието на вината се намали на минимумъ и сега съвършено е спрѣло. Това стана причина мнозина голтѣми винари да ограничатъ първитѣ размѣри на своята търговия и да се задоволятъ съ производството само на толкова вино, колкото може да се похарчи у насъ или съвършено да я напустнатъ. Сѣществующитѣ тукъ тамъ новосъставени или стари фирми, постоянно се оплакватъ отъ външната конкуренция и отъ не точното прилагание на сѣществующитѣ слаби ограничения за чуждестраннитѣ спиртни питиета. При настоящето състояние на лозарството въ Сърбия и Австро-Унгария, при едно намаление на митото за нашитѣ вина, напълно би могли да конкурираме съ Италианскитѣ, Турскитѣ или Гръцкитѣ вина, които се внасятъ тамъ. Че можемъ да изнасяме за Сърбия вина при единъ малко по износни условия, нека ни послужи за примѣръ това гдѣто миналата година двама търговци отъ Пиротъ изнесоха отъ Станимака нѣколко вагона грозде, за да го приготвятъ на вино въ Сърбия, понеже митото на гроздето е по ниско отъ това на виното. А единъ пътъ щомъ е отворенъ износа на нашитѣ вина и почнатъ да се търсатъ по-добритѣ отъ тѣхъ, въ едно скоро врѣме ще видимъ отварянието на образцови изби, съставянието нови дружества и въобще въведени всички подобрения. Ако при разпрѣдѣлението на лозята дребното землевладение има извѣстни прѣимущества надъ едрото, при приготвянето на виното въ малко количество никог не може да се съблюдаютъ всички условия необходими за правилната ферментация и по нататъшното отгледване на виното. Единъ малкъ винарь, който приготвя вино само отъ свойтѣ единъ или два, па даже и 10 декари лозя, мѣчно ще се рѣши и нѣма да му изнася да гради отдѣлна изба за виното, да не държи въ нея лукъ и чесанъ. Истинскитѣ употрѣбители на вино всѣкоги търсятъ да купятъ отъ онова вино, на което съ врѣме сѣ навикнали и вкусатъ имъ сѣ е приспособилъ до толкова къмъ него, че всѣко друго вино отъ тѣхъ се счита за долно качествено. При настоящето положение на винарството у насъ, е твърдѣ трудно да могатъ да продаватъ кръчмаритѣ вино отъ едно и сѣщо качество, понеже тѣ го събиратъ отъ разни винари, отъ които всѣки го е приготвявалъ както знае. Че това често е ставало причина да се появяватъ недоразумѣния мѣжду клиентитѣ и кръчмаритѣ не иска и дума. И при настоящитѣ високи мита, които плащатъ нашитѣ вина, при внасянието имъ въ другитѣ държави, имало е случай, когато отъ доброкачественитѣ вина, испратени по разнитѣ изложения, да се искатъ нѣколко хиляди литри или цѣли вагони, но поржкитѣ винаги сѣ оставали не изпълнени, понеже отъ изложеното вино е имало само стотини литри, или е нѣмало нищо. При такава състояние на винарството, разбира се, че

е твърдѣ трудно да може да се прокара каквото и да било подобрене. Съ отварянието, обаче на добро и постоянно тържище, всички тѣзи прѣпятствия ще се отстранятъ. Прѣди да искажа моето мнѣние за начинътъ, по който може и при настоящитѣ условия да се помогне отчасти за подобренето на нашето винарство, за умѣстно считамаъ да опиша въ кратце качества на вината и начинътъ по който най-често ги приготвяватъ:

По характера на вината България се причислява къмъ държавитѣ, които произвѣждатъ черни или червени вина. Вътрѣшно може да се подраздѣли на три части: 1) Южна България, въ която се приготвяватъ най-много тъмни черни вина; 2) Сѣверна България, въ която прѣобладаватъ ясно червенитѣ вина и 3) Источна България, въ която има повече бѣли вина.

Тѣзи сѣ три главни подраздѣления, но въ всѣка една часть пакъ се приготвява, както черно, червено, така и бѣло вино. По качеството на виното изобщо, Южна България стои по-горѣ, отъ колкото Сѣверна и Источна. — Това може най-нагледно да се види въ приложената таблица за изложениитѣ и награденитѣ вина въ първото Българско земеделѣческо изложение въ гр. Пловдивъ прѣзъ 1892 година.

Числото на изложителитѣ и награденитѣ винари на земеделѣческото промишлено изложение въ гр. Пловдивъ прѣзъ 1892 г.

№ по рѣдъ	Наименование на окръжитѣ	Числото на изложителитѣ на			Числото на награденитѣ съ			
		Черни и бѣли вина	Само на черни вина	Само на бѣли вина	Почетенъ дипломъ	Златенъ медалъ	Сребъренъ медалъ	Бронзовъ медалъ
1	Бургазки	1	—	4	—	—	—	2
2	Варненски	1	1	3	—	2	—	3
3	Видински	1	8	3	—	—	—	3
4	Вратчански	2	—	6	1	—	—	5
5	Кюстендилски	—	13	2	—	—	—	1
6	Ломски	1	4	2	—	—	—	2
7	Ловчански	3	12	2	—	—	—	2
8	Плѣвенски	2	4	—	—	—	—	2
9	Пловдивски	12	20	8	2	4	7	5
10	Разградски	—	—	1	—	—	—	—
11	Руссенски	—	3	5	2	5	—	1
12	Софийски	3	3	1	1	3	1	2
13	Свишовски	1	7	1	1	—	5	—
14	Севлиеви	—	6	1	—	1	1	4
15	Силистренски	2	1	—	—	—	—	1
16	Сливенски	3	6	5	1	4	3	—
17	Ст.-Залорски	5	11	3	1	1	10	1
18	Търновски	—	10	9	—	1	7	4
19	Т.-Пазарджикски	2	16	5	—	2	9	3
20	Трънски	—	1	—	—	—	—	—
21	Хасковски	—	2	2	—	—	2	1
22	Шуменски	2	5	4	—	—	—	4
		46	133	67	11	21	64	42

Отъ 246 изложители на вина 179 сѣ изложили черни и 113 — бѣли вина; за тѣхъ сѣ били раздадени 11 почетни дипломи, 21 златни медали, 64 сребърни — и 42 бронзови. Отъ наградитѣ 88 сѣ дадени за черни вина, именно — 7 почетни дипломи, 16 златни медали, 34 — сребърни и 31 — бронзови.

Гроздобера почва обикновенно слѣдъ 14 Септемврий (Кръстовъ день) и спорѣдъ плодородието и врѣмето се продължава 15 и 20 дни. Като изключимъ нѣкои отъ главнитѣ центрове напр. Сухиндолъ, Чирпанъ, Станимака и пр., гдѣто началото за гроздобера се опрѣдѣля, по-рано или по-късно, спорѣдъ това дали лѣтото е било по-горѣщо или по-хладно, на всѣкъдѣ другадѣ малко внимание обръщатъ върху качеството на гроздето и гроздобера се почва на една опрѣдѣлена дата. Нѣма съмнение, че това има много голѣмо влияние върху качеството на бъдѣщото вино. Въмѣсто да отдѣлятъ зеленото отъ узрѣлото грозде, или първо да се обере само узрѣлото, а зеленото — да се остави още за нѣколко дни да дозрѣе, на всѣкъдѣ при браннето на лозята бератъ на рѣдъ и спорѣдъ това, кое грозде прѣобладава, виното получава такива качества. Благодарение на това, че у насъ лѣтото и есенята повечето пѣти сѣ толкова горѣщи, че по-голѣмата часть отъ гроздето може да дозрѣе, всѣкоги почти имаме на расположеение единъ много-добъръ суровъ материалъ, отъ който съ малко по-голѣмо внимание може да се приготви добро вино.

Спорѣдъ годината, сорта и мѣстоположението на лозето, гроздето при узрѣванието има отъ 18 до 20 и 24% захарь. Прѣзъ послѣднитѣ години, вслѣдствие на пероноспората и антрагнозата, захарьта на много мѣста не може да привиши 15%, особено това бѣ случай прѣзъ 1893 год. При отсутствието на срдѣства и познания, виното отъ подобно грозде остава кисело, малко хармонично и още съ настъпванието на пролѣтъта се вкисва. За да може поне отчасти да се подобри качеството на гроздето въ подобни случаи, освѣнъ запознаване населението съ мѣркитѣ противъ спомѣнатитѣ болѣсти, трѣбва да се установи извѣстенъ контролъ върху врѣмето, кога да се почва гроздобера, и до като не се разрѣши официално отъ компетентнитѣ власти, никой да нѣма право да влиза въ лозето си и да го бере. По този начинъ ще почнемъ да получаваме всѣка година мжссть приблизително отъ еднакво качество, а съ това не малко ще се помогне за подобренето на винарството.

Развалянието на лозята съставлява на всѣкъдѣ общъ празничень день, въ който и най-малкитѣ дѣца отиватъ на лозята и съ тържество почватъ гроздобера. Въ такъвъ случай при браннето на гроздето не се обръща никакво внимание, а се събира въ единъ общъ сѣдъ, както узрѣлото, така и гнилото и полуузрѣлото грозде, а въ много случаи даже размѣсено съ листа и прѣсть.

Спорѣдъ прѣобладающия въ лозето сортъ виното получава единъ или другъ характеръ, така че отъ двѣ лозя едно до друго, прѣзъ една и

съща година, се получава вино съ различни качества. За да може да се поправи за въ бъдъще това, при посажданието на новитъ лозя трѣбва да се садятъ прѣчки само отъ единъ сортъ или при гроздобера да се раздѣлятъ берачитѣ на нѣколко групи, отъ които едни да събиратъ само гъмза, други маврудъ и т. н., по този начинъ ще се постигне почти същето, както и съ чистия садъ. При посажданието на нови лозя послѣдното обаче пакъ трѣбва да се прѣдпочита, защото колкото и да бждатъ сортоветѣ близки, мѣжду тѣхъ ще има едни, които да узрѣватъ по-рано, други по-късно, а отдѣлното имъ бране въ различни врѣмена е трудно и съпроводено съ разноски. Като какво голѣмо влияние иматъ различнитѣ сортови лози върху качеството на виното и какво може да се получи отдѣлно отъ всѣки единъ сортъ, можемъ да се увѣримъ най-нагледно отъ вината на Садовската и Сливенската изби. Въ първата се приготвяватъ, отъ нѣколко години насамъ, отдѣлно вина отъ Маврудово, Памидово и Мискетово грозде, а въ втората прѣзъ 1893 г. е приготвено, за пръвъ пѣтъ, вино отъ Папаска, Маврудъ, Шевка, Саръчубугъ, Мискетъ и Държанка и резултатитѣ, както при едната така и при другата изби, сж отлични, ако и опитътъ въ Сливенската изба да не се счита за свършенъ, за да можемъ положително да се произнесемъ, отъ кой именно мѣстенъ сортъ грозде се получава най-доброто черно или бѣло вино.

Веднажъ гроздобера почнатъ, продължава се непрѣкъснато, безъ да се обръща внимание на врѣмето или температурата; ако се случи да ваятъ продължителни дъждове мжстѣта се разрѣдва, виното остава по-слабо и послѣ лесно се разваля, а ако врѣмето е студено, мжстѣта мжно завира, остава полупрѣврѣла, вслѣдствие на което, виното не може да се обистри и лесно се вкисва.

Прѣнасянието на набраното грозде, спорѣдъ мѣстността и обичайтъ, става съ чебури (футии), каци (кадузи) и корита (шерапани). За по евтино и по-скоро прѣнасяние на набраното грозде, всѣкоги го мачкатъ на лозето и така полу раскъсано го транспортиратъ до селото или градътъ. Понеже отъ дългогодишната практика търговцитѣ и лозаритѣ знаятъ приблизително какво количество грозде събира единъ чеборъ, една каца или едно корито, купуванието и продаванието често пѣти става на товаръ, особено тамъ гдѣто прѣнасянието извършватъ съ корита. Къмъ този способъ продаване прибѣгватъ главно бѣднитѣ лозари, които нѣматъ нито помѣщение за изспразднянието на мжстѣта, нито срѣдства да чакатъ и исплатятъ своитѣ задължения. Цѣната на едно корито грозде, спорѣдъ плодородието, степента на узрѣванието, прѣдлагането и търсението, за всѣка година е различно. Отъ нѣколко години насамъ, вслѣдствие филоксерата, пероносперата и други нѣкои криптогамически болѣсти, забѣлзва се едно постоянно увеличение на цѣнитѣ на гроздето. Тази е и главната причина, гдѣто на много мѣста пространството на лозята бърже расте и много празни мѣста и ниви сж прѣобърнати въ лозя.

Спорѣдъ това какво вино ще приготвяватъ отъ смачканото грозде, отдѣлятъ мжстѣта отъ джибритѣ, или я оставятъ да ври заедно съ тѣхъ. Оставянието на джибритѣ по-дълго врѣме въ мжстѣта, става само тогава, когато отъ нея ще приготвяватъ черно или червено вино. Спорѣдъ мѣстнитѣ обичаи джибритѣ държатъ въ мжстѣта отъ 24 часа до 40 дни, а нѣкъдѣ до гдѣто се испие и виното. Ферментацията на чернитѣ вина се извършва въ малки или по-голѣми сждове, които въ различнитѣ центрове иматъ различна форма и голѣмина. Сждоветѣ за ферментация оставатъ обикновенно вѣнка, само подъ простъ покривъ, изложени на всички промѣнения на врѣмето. Тази е главната причина гдѣто вината оставатъ сладки когато врѣмето вѣнка е непостоянно и студено. Това особено се случва, когато мжстѣта отъ начало още не е могла да заври и се сгрѣе или когато е въ по-малко количество. Всичкитѣ почти винари знаятъ, че цомъ мжстѣта не може да прѣври, полученото вино непрѣменно ще се развали на слѣдующата пролѣтъ, но малцина сж, които сж се постарали да отстранятъ този недостатъкъ, било като поставятъ ферментационнитѣ сждове въ помѣщения, които спорѣдъ нуждата да мжгѣтъ да се загрѣватъ, или да взематъ и подигнатъ температурата на мжстѣта, като стоплятъ една частъ отъ нея и я размѣсятъ съ общата масса. За да може да се отдѣли по-голѣмата частъ отъ багралнитѣ вѣщества на кожицата и стане виното по-черно и да се препятствува отчасти на вкисванието, подигнатитѣ надъ мжстѣта джибри отъ врѣме на врѣме се потапятъ чрѣзъ натискание. Тамъ, гдѣто вината врѣтъ въ самитѣ бѣчви, тази работа се изоставя, а се стараятъ, колкото е възможно, да задържатъ вгледеливия окисъ, като замазватъ вратата и враната на бѣчвата съ калъ или тѣсто.

Най-късо врѣме държатъ джибритѣ въ мжстѣта въ Сухиндолъ, само 24 часа, за това тукашното вино заема срѣда между чернитѣ и бѣлитѣ вина. Въ Южна България, спорѣдъ врѣмето, държатъ джибритѣ отъ 30 до 40 дни въ мжстѣта или до като паднатъ отъ само себе си на дъното на бѣчвата. Послѣдното чакатъ именно за това, за да получатъ по-чисто вино, защото съ паданието джибритѣ свличатъ съ себе си всички плавающи мжтни частици. Нѣма съмнение, че отъ толкова дългото държане на джибритѣ въ виното, послѣдното получава силенъ дъхъ на пращини, който само съ течение на врѣмето може да се изгуби и много негови добри качества, вслѣдствие силната трѣпчавина, съвършено се покриватъ и виното се прѣдставява грубо и трудно се пие безъ вода или нѣ размѣсено съ друго. Подобни вина се произвѣждатъ особено въ гр. Станимака и околността ѣ, отъ роспространения тукъ сортъ Маврудъ. Маврудътъ е грозде съ много захаръ и достатъчно багрални вѣщества и танинъ и ражда богато, особено въ нискитѣ мѣста. На неговото отгледване е обрнато по-голѣмо внимание, когато виното му почна да се изнася на вѣнка и плаща по-скжпо, отъ колкото това на гъмзата и памида.

Приготвеното отъ него вино, така както прѣпо-рѣчва наукага, има отлични качества и може на пълно да се сравни съ най-добритѣ черни Француски вина; това се констатира отъ полученитѣ резултати въ избата на земледѣлческото училище въ Садово. За да добие виното тѣзи добри качества, трѣбва да се държи най-малко двѣ години, прѣзъ което врѣме рѣдовно да се прѣтака и обистря. Понеже черното или червеното грозде отдѣля толкова по-лесно своитѣ багрилни вѣщества, колкото е по узрѣло; на много мѣста смачкватъ плодѣтъ на бѣзето (*Sambucus Ebulus*) въ мѣстѣта, за да я прѣдставятъ, че съдържа повече захаръ и слѣдователно заслужава по-скѣпо да се заплати. Това е развито както въ Южна, така и на нѣкои мѣста въ Сѣверна България. Боята на бѣзѣтъ, ако и да не е отровна, употрѣблението ѝ трѣбва да се счита за фалшификация и да се прѣслѣдва, както това е въ другитѣ държави.

Приготовлението на бѣлитѣ вина е много по-ограничено, отъ колкото това на чернитѣ и на много мѣста ги приготвяватъ такива, че мѣчно може да се познаятъ да ли сѣ бѣли или червени. Бѣлитѣ вина приготвяватъ обикновено отъ „самотока“, — тази мѣстъ, която истече отъ смачканото грозде, безъ да се тѣпчи или пресува. Понеже, освѣнъ въ Чирпанъ, никѣдѣ другадѣ изъ България нѣма насадени отдѣлни лозя съ бѣло грозде, получаването на бѣлото вино става отъ черно или смѣсено грозде, за това спорѣдъ по-дългото или по-късото стоение на мѣстѣта съ джибритѣ и температурата на въздуха, получения самотока бива по-тъменъ или по-ясенъ. Получената мѣстъ оставятъ да ври въ избата въ която ще се съхранява и по-послѣ, като вино. Тамъ гдѣто приготвяватъ въ по-голямъ размѣръ бѣло вино и избитѣ сѣ дълбоки, често пѣти, вслѣдствие образувания въгледеливъ окисъ прѣзъ врѣме на врѣнието, не може никой да влезе въ избата. Когато врѣмето прѣзъ гроздобера е много топло, случва се че температурата на мѣстѣта се повишава до такъвъ градусъ, че ферментацията за извѣстно врѣме съвършено се прѣкрътява. Това сѣщото се случва и при чернитѣ вина, само по-рѣдко, понеже както по-рано спомѣнахъ тѣ прѣвиратъ всѣкоги на открито, а врѣмето прѣзъ гроздоберъ ако деня е топло, ноця е хладно, та загрѣванието става малко по-трудно. На много мѣста лозаритѣ иматъ този лошъ обичай да пълнятъ бѣвитѣ до горѣ съ мѣстъ, вслѣдствие на което, когато се усили ферментацията, виното почва да прѣлива прѣзъ враната, а така пролѣто лѣсно се кисва, заразява цѣлия въздухъ съ оцетенъ ферментъ и вината още отъ тукъ получаватъ начало отъ оцетно кисване. Спорѣдъ въшната топлина, при която е брано и мачкано гроздето, устройството на избата и степенѣта на узрѣванието, врението на бѣлитѣ вина се продължава по-дълго или по-късо, нѣ обикновено, то трае по-дълго врѣме, отъ колкото при чернитѣ вина. За да дадѣтъ на виното по-добъръ мирисъ, нѣкои винари поставятъ въ мѣстѣта цвѣтъ отъ дива лоза, липа или други нѣкои ме-

ризливи трѣви. Отъ подобни прибавки виното получава дѣйствително приятенъ мирисъ, но едно добро натурално вино нѣма нужда отъ чужди аромати, понеже то отъ само себе си има приятна винена миризма.

Прѣтакание на вината и качеството на бѣвитѣ.

Отдѣлянието на чернитѣ вина отъ джибритѣ и поставянието имъ въ сѣщинската изба за по-нататѣшно съхранение, става слѣдъ свършването на ферментацията. Има центрове обаче, каквито сѣ Вратца, Видинъ и пр., гдѣто виното оставятъ съ джибритѣ до като се испие. Отдѣленото отъ джибритѣ вино, колкото и да е чисто, съ течение на врѣмето дава въ бѣчвата утайка, която, ако не се отстрани, може всѣкоги да се повдигне изново, или да почне да се разлага и да развали съвършено виното. Утайката при бѣлитѣ вина е по-голяма, понеже тѣ врѣтъ въ сѣщитѣ бѣчви, въ които се съхраняватъ и по-послѣ. За да се освободи виното отъ калѣта трѣбва непрѣменно да се прѣточи, т. е. да се извади отъ пѣрвата бѣчва и налѣе въ друга чиста. Ако прѣтаканието се извършва всѣкога на врѣме и така както трѣбва, имаме една каква годѣ хладна изба и държимъ сѣдвоетѣ си всѣкоги чисти, ще имаме постоянно добри и вкусни вина. Тѣзи сѣ три главни условия, безъ които виното всѣкоги е изложено на развалиние. Въ по-голямитѣ лозарски центрове на България, прѣтаканието е извѣстно по-рано нѣ рѣдовно се извършва само отъ по-заможнитѣ и интелегентнитѣ винари. Тамъ, гдѣто прѣтаканието е разпространено повече, както напр. въ Сливенъ, Сухинъ-долъ, Чирпанъ и пр., вината страдатъ по-малко отъ болѣсти и всѣкоги сѣ плащани по-скѣпо. На повечето мѣста прѣтакатъ само на пролѣтъ, прѣди да се стоиля врѣмето и повдигне виното, но има мѣста, както Шуменъ, гдѣто рѣдовно прѣтакатъ 2 и 3 пѣти. Понеже при прѣтаканието виното дохожда силно въ съприкосновение съ въздуха, бѣлтѣнитѣ и другитѣ вѣщества оксидиратъ и се отдѣлятъ по бѣрже, подобни вина остаряватъ въ скоро врѣме и своитѣ добри качества показватъ още въ пѣрвата година. Прѣтаканието се извършва съ обикновени кофи или бакъри и само нѣколко души въ Пловдивъ и София сѣ въвели винарскитѣ помпи.

Повечето отъ бѣвитѣ, съ които разполагатъ нашитѣ винари, сѣ отъ мѣстенъ материалъ и мѣстна направа. Приготовлението на бѣвитѣ става отъ полуизсѣхнало дѣбово дърво, отсечено една или двѣ години прѣди употрѣблението; направата се извършва по сѣщия начинъ и съ сѣщитѣ инструменти, които сѣ употрѣблявани прѣди десѣтки години; за това много отъ новооткрититѣ винарски изби си набавятъ нуждитѣ бѣчи отъ странство, а спиртнитѣ и биарийнитѣ фабрики си доставятъ суровия материалъ отъ вѣнка и тукъ само го сглобяватъ. На нѣкои мѣста се намира дѣйствително добъръ суровъ материалъ, но по разни причини отсичанието и прѣработванието му се

изоставя и се прѣдпочитатъ чуждестраннитѣ дъги, внасянието на които отъ година на година се увеличава, така напр. само прѣзъ 1894 г. сж внесени подобни дъски за повече отъ $\frac{1}{2}$ милионъ лева. Напоследъкъ дѣйствително се явиха тукъ тамъ добри мастори, които почнаха да приготвяватъ и отъ мѣстенъ материалъ добри бѣчви, но нѣкои отъ тѣхъ трѣбваше изново да прибѣгнатъ къмъ външнитѣ дъски, понеже приготвенитѣ бѣчви отъ мѣстенъ материалъ почнаха още прѣзъ първата година да текатъ и подиръ нѣколко години, станаха незгодни за работа и стопанитѣ имъ трѣбваше да ги исхвърлятъ и замѣнятъ съ външни. Това се случи въ държавната изба въ Садово и послѣ въ избата на дружеството „Изворъ“ въ гр. Пловдивъ. Мнозина винари на последъкъ почнаха да си служатъ съ спиртнитѣ бѣчви, съ които се внаса отъ странство или се изнаса изъ мѣстнитѣ фабрики спиртъ, но по причина на скѣпия транспортъ, повръщанието имъ праздни би коствало скѣпо. Подобни бѣчви никоги не биватъ вмиснени или развалени, не текатъ, и при едно добро исплакване съ врѣла вода, много по-дѣсно се исчиватъ отъ дѣбилнитѣ вѣщества, които придаватъ на виното най-неприятенъ вкусъ, отъ колкото бѣчвитѣ, въ които не е държанъ спиртъ. На нѣкои мѣста, както въ Перушица, за да направатъ да костватъ бѣчвитѣ по евтино, вмѣсто дѣбови дъски, за дѣната употрѣбаватъ борови дъски. Това става причина, че вината държени въ подобни бѣчви, получаватъ дѣхъ на чамово дърво, който всѣкоги е неприятенъ за виното и много мѣчно може да се изгуби.

Ако има нѣщо, отъ което твърдѣ много да зависи качеството на виното, а при това най-малко да се обръща внимание на него, то е съхранението на празнитѣ бѣчви. На повечето мѣста за бѣчвитѣ се сѣчатъ само нѣколко дни прѣди гроздобера, а по-рано ги оставятъ въ нѣкое кюше на избата или дворътъ, изложени на мухалитѣ или атмосфернитѣ променения. Най-често, слѣдъ испразднуванието на виното, бѣчвата се исплаква съ една или двѣ студени води и, безъ да се засуши, както трѣбва и прѣдпази отъ разваляние, се остава на страна до като се яви изново нужда да се напълни. Така занемаренитѣ бѣчви мухлясватъ до такава степенъ, че послѣ съ каквото и да се исплакватъ и миятъ налѣтото въ тѣхъ вино трѣбва непременно да се развали. Какво голѣмо значение има чистотата на бѣчвитѣ върху качеството на виното, може всѣки да се увѣри отъ Прѣславскитѣ вина, особенно тѣзи отъ с. Ченгелъ, гдѣто на нищо друго не обръщатъ такава голѣмо внимание, колкото на качеството на бѣчвитѣ. Слѣдъ като измиятъ добрѣ испраздненитѣ бѣчви, изваждатъ имъ едното дѣнъ и така ги съхраняватъ подъ нѣкой покривъ догдѣто изново се яви нужда за тѣхното употрѣбление. Съ оставянието на бѣчвитѣ отворени, изсхватъ добрѣ и, слѣдователно, не могатъ да се вкиснатъ или мухлясатъ. За прѣдпазване на бѣчвитѣ отъ разваляние, въ Сухинъ-долъ постѣпватъ по слѣдующия начинъ: слѣдъ като ги из-

миятъ, ако сж малки, оставятъ ги на двора да изсхнатъ или, ако сж по-голѣми, вкарватъ въ тѣхъ прѣзъ вратата мангалъ съ огънь и послѣ ги накадяватъ съ тюркюртъ и запушватъ. По този начинъ запазени бѣчвитѣ могатъ да траятъ много врѣме безъ да се развалятъ но, прѣди употрѣблението имъ, трѣбва да се исплакватъ добрѣ съ чиста вода, за да се отстрани отъ тѣхъ сѣрата, защото погълната отъ виното, всѣкоги прѣдизвиква главоболие и неприятенъ вкусъ, особено когато е погълната въ по-голѣмо количество. На нѣкои мѣста, вмѣсто да си служатъ съ сѣрата за дезинфекциране на бѣчвитѣ и прѣдпазванието имъ отъ развала, употрѣбляватъ я за кадение на виното, за да го задържатъ по дълго врѣме сладко или просто защото не знаятъ същинското прѣдпазване на сѣрата. Понеже бѣчвитѣ у насъ, въ сравнение съ другитѣ държави въ Европа, сж много по-скѣпи, често пакти се срѣщатъ винари да държатъ вино въ съвършено развалени бѣчви, да текатъ отъ всѣка една страна или направени отъ съвсѣмъ тънко дърво, което винаги може да се поврѣди и да се изгуби всичкото вино. Последното се случва, особено при голѣмитѣ бѣчви, които за по голѣма якостъ приготвяватъ отъ съвсѣмъ тѣсни дъги, обхванати съ множество дървени обрѣчи и вратата вмѣсто долѣ, както е поставена при европейскитѣ бѣчви, е направена горѣ, гдѣто натиска е всѣкоги по-слабъ и слѣдователно нѣма такава опасностъ, че ще тече или че ще се извади отъ наляганието.

За да покроятъ отчасти неприятния дѣхъ на мухливитѣ бѣчви, на много мѣста ги исплакватъ съ вода, въ която сж варили орѣхови листа или други нѣкои силно миризливи трѣви. Съ това злато, освѣнъ че не се отстранява, но и на виното се прибавя още единъ недостатъкъ, който вмѣсто повишение на качеството му — понижава го.

Както въ другитѣ винарски страни, така и въ България, освѣнъ обикновенитѣ вина, приготвяватъ и такива, които иматъ само мѣстно значение. Едно подобно вино, приготвлението на което е извѣстно още отдавна врѣме, почти въ цѣла България, е пелинътъ. Неговото употрѣбление, въ нѣкои мѣста, е вземало такива размѣри, че търсението на натуралното вино остава на втора линия, особено пролѣтно врѣме. Спорѣдъ навика на консуматоритѣ, пелина се приготвява отъ черно или бѣло вино, и въ него се прибавятъ освѣнъ пелинъ и различни други прибавки, като портокалеви, лимонови и ябълкови кори, карамфилъ и пр. Изобщо приготвлението на пелина става по слѣдующия начинъ: щомъ узрѣе гроздето добрѣ и се почне развалянието на лозята, изваждатъ едното дѣно на бѣчвата, опрѣдѣлена за приготвление на пелинъ, и нарѣждатъ вкѣтрѣ единъ пластъ грозде, единъ рѣдъ пелинъ, като поставятъ изъ мѣжду тѣхъ и другитѣ миризми, ако употрѣбляватъ такива. За пелинъ прѣдпочитатъ онова бѣло грозде, което съдържа много захаръ и зърната иматъ дебела кожица, за да не се испукатъ лесно и да може да се продължава вриението

поб-дълго време. Въ Сливенъ за тази цѣль употрѣбватъ „Харманлийското грозде“ или „държаницата“ въ Шуменъ и Прѣславъ „бѣлото грозде“. Количеството на гроздето и пелина, употрѣбвани за извѣстно количество вино, не е точно опрѣдѣлено, обикновенно въ Прѣславско, гдѣто се приготвяла най-много пелинъ, прѣсмѣтатъ, че за бѣчва отъ 200 литри съдържание сж достатъчни 20 кгр. грозде и една хватка пелинъ, за 400 литри, 40 кгр. грозде и 2 хватки пелинъ и т. н. Спорѣдь това какво ще насыятъ върху нарѣденото въ бѣчвата грозде, дали мѣстъ, или вино, различаватъ зименъ и лѣтенъ пелинъ. За зимния пелинъ взиматъ мѣстъ отъ самотока и него шиятъ повечето прѣзъ зимата, понеже прѣзъ пролѣтѣта и лѣтото лесно се разваля и впровлача. Ако пелиня не е достатъчно горчивъ, сваряватъ отдѣлно въ една частъ вино още трѣва и спорѣдь нуждата наливатъ отъ нея въ бѣчвата. На нѣкои мѣста вмѣсто грозде, въ бѣчвата или виното, поставятъ само пелинъ, но така приготвеното питие считатъ за поб-просто и поб-малко се търси. Понеже главното условие за да бжде единъ пелинъ добъръ е да съдържа колкото е възможно повече въглеродъ окисъ, най-добри пелини има въ тѣзи кръчмари, които иматъ дълбоки и хладни изби, гдѣто ферментацията върви бавно и на виното се дава възможност да погълне повече киселина. Често пъти слѣдъ като се источи първия пелинъ наливатъ въ бѣчвата друго вино и приготвяватъ новъ пелинъ, който по качеството си, разбира се, не може никоги да се сравни съ първия. Освѣнитъ пелиня на нѣкои мѣста приготвяватъ за къщно употрѣбление тѣй нареченото питие „хардалие“ което се приготвяла отъ прѣварена мѣстъ, на която

една часть отъ водата е испарена, за да остане за дълго време сладка и синашъ (хардалъ) (*Sinapis alba*), който дава на мѣстѣта една особенна приятна миризма.

Качества на Българскитѣ вина.

При лишението и отъ най-необходимитѣ урѣди и згодности за приготвянето на виното и при отсъствието и на най-елементарнитѣ познания отъ винарството, между нашитѣ вина се срѣщатъ и такива, които по своитѣ добри качества сж учудвали мнозина жури въ чуждостраннитѣ изложения. За примѣръ могатъ да ни послужатъ наградитѣ, които мнозина сж получили отъ Бордо, Будапеща, Чикаго, Анверсъ и пр. Това сж обаче исключения, които никоги не трѣбва да се взематъ за общи и по тѣхъ само да се произнасяме за качеството на нашитѣ вина. Колкото и малко внимание да се обръща при бранието на гроздето, извършването на ферментацията, прѣтаканieto и пр. лошитѣ качества на новитѣ вина отъ начало сж малко, или съвършено отсъствуватъ, но съ течение на времето, постоянно се увеличаватъ и поб-силно чувствуватъ и къдѣ м. Май и Юний твърдѣ рѣдко се срѣща по селата вино, което да може да се пие безъ отвращение. Недостатъцитѣ на вината не се криятъ толкова въ качеството на материала, колкото въ лошото и занемарено прѣработване и отсъствието на добри помѣщения за тѣхното съхраняване. Това се вижда най-нагледно въ приложената таблица, която съдържа анализата на нѣколко вина отъ разнитѣ крайща на България, анализирани при земледѣлческото училище въ с. Садово прѣзъ 1892 година.

Т а б л и ц а

за съставнитѣ части на нѣколко Български вина.

№ по рѣдъ	Мѣстопроисхождението на виното	Отдѣлно тѣгло	Вода %	Алкохолъ % по обемъ	Екстрактъ грамма	Обща киселина ‰	Оцетна киселина ‰	Захаръ %	З а б ъ л ѣ ж к а
<i>а) Черни вина.</i>									
1	с. Садово	0.997	85.43	12	25.79	6.4	0.1008	—	Старо вино съ приятна арома.
2	„ „	0.994	85.26	12.7	23.408	4.8	0.1544	—	Старо, безъ особенъ букетъ.
3	„ Сухинъ-долъ	0.994	84.2	12.8	29.8	4.9	0.083	слѣди	Младо, много хармонично съ букетъ.
4	г. Свищовъ	0.991	87.32	11	16.8	4.5	0.022	—	Хармонично легло.
5	с. Фердинандово (Пловдивско)	0.990	88.05	10.54	14.1	5.1	0.161	—	Не хармонично.
6	г. Ломъ	0.993	88.54	10	14.6	6.8	0.216	слѣди	Впровлачено, мѣтно и кисело.
7	„ Пловдивъ	0.992	86.72	11.09	21.88	5.4	0.128	—	Дѣхъ на пращини.
8	„ Шуменъ	0.994	86.58	11.5	19.2	3.5	0.032	—	Дѣхъ на бѣчва.
9	с. Буинови (Еленска околия)	0.995	83.08	14.11	28.05	4.9	0.088	—	Много силно, дѣхъ на джибри.
10	г. Чирпанъ	0.994	85.93	11.5	25.7	4.3	0.272	—	Мирисъ на оцетъ и бѣчва.
11	с. Коевици (Севлиево)	0.994	88.23	11	17.7	4.5	0.067	—	Бѣзовъ дѣхъ, мѣтно.
12	„ Козловецъ (Свищовско)	0.991	83.88	13.8	23.21	4.5	0.048	—	Хармонично.
13	„ Прага (Бонушко)	0.996	87.17	10.2	26.37	3.9	0.158	—	Пѣлно, хармонично.
14	„ Перущица	0.995	86.92	11.79	22.95	3.8	0.064	—	Добро едногодишно вино.
15	г. Кюстендилъ	0.998	88.87	9.3	18.31	2.5	0.088	слѣди	Впровлачено, мѣтно.
16	с. Берсинъ (Кюстендилско)	0.993	88.05	10.3	16.5	5.5	0.064	—	Дѣхъ на кисело и мѣтно.
17	„ Вреница (Вратчанско)	0.993	85.94	11.69	23.7	5.6	0.185	—	Горчиво, дѣхъ на бѣчва и бѣзъ.
18	„ Далево (Кулско)	0.992	89.59	9.39	10.26	5.1	0.176	—	Дѣхъ на бѣзъ, мѣтно по екстрактъ размѣсено съ вода.
<i>б) Бѣли вина.</i>									
19	с. Садово	0.995	85.41	12.16	24.35	4.2	0.103	—	Старо, чисто, съ арома.
20	„ „	0.995	88.17	9.6	20.00	5.8	0.124	—	Чисто, съ силень мискетовъ дѣхъ.
21	„ „	0.992	86.29	11.69	20.18	4.3	0.048	—	Мѣтно и пѣлно.
22	г. Вратца	0.993	85.9	11.7	24.0	3.3	0.028	—	Чисто, прилича на Унгарско.
23	„ Ловечъ	0.987	81.42	16.99	15.9	3.0	0.092	—	Дѣхъ на спиртъ и старо.
24	„ Ст.-Загора	0.989	87.99	11.25	17.6	4.9	0.088	слѣди	Впровлачено.

При всичко, че сж изслѣдвани само най-главнитѣ части на виното, отъ резултатитѣ пакъ може да се заключи, че нашитѣ вина иматъ нуждниятъ съставъ и нуждната сила, за да могатъ да противостоятъ дълго врѣме на разнитѣ болѣсти и да се прѣдпазятъ отъ разваляние, стига да знаятъ винаритѣ какъ да постѣпятъ съ тѣхъ, защото 10,11 и 12%, алкохолъ, всѣкоги е достатъченъ за едно обикновенно черно или бѣло вино, за да може да се запази, а това количество нашитѣ вина въ повечето случаи съдържатъ. Освѣнъ въ исключителни години, които у насъ много рѣдко се срѣщатъ, гроздето дозрѣва всѣкоги и общата киселина на виното най-често е отъ 4—6 грамма въ единъ литръ вино. Щомъ вината съдържатъ нормално количество алкохолъ и киселина, всѣкоги иматъ и нуждниятъ екстрактъ, който при анализираниѣ вина сж е движилъ, за чернитѣ отъ 16·8 грамма до 29·8 гр., а за бѣлитѣ отъ 15·9 гр. до 24·35 гр. въ единъ литръ вино. При всичко, че главнитѣ части на виното, сж въ нормално количество, въ послѣдната графа се вижда, че отъ 24 вина, срѣщу 13 — има забѣлѣзано, че иматъ недостатъци, които сж получили прѣзъ врѣме на приготвянето и съхранението имъ, или повече отъ половината сж развалени, защото вина съ такива недостатъци, никог не се търсятъ въ търговията или се плащатъ евтино. Че повечето отъ нашитѣ вина притѣжаватъ изброенитѣ недостатъци, нѣма никакво съмнение, понеже тѣзи вина сж взети отъ изложението, гдѣто ужъ бѣ испратенъ цвѣтитъ на нашето винарство. Най-распространенитѣ недостатъци и болѣсти по вината сж: размѣтане, вкисване, цвѣтясване, дѣхъ на мухаль, бѣзъ, тюртъ, впровлечение и пр.

Главната причина за *размѣтането* на вината е неправилното врѣние, непрѣтаканието, отскъствието на добри изби и разболѣванието на виното отъ нѣкоя друга болѣсть, защото повечето болѣсти сж придружени и съ размѣтането на виното. За да се отстранятъ първитѣ двѣ причини, казахъ, че винаритѣ трѣбва да обърнатъ по-големо внимание на гроздобера и, ако е възможно, ферментиранието да става въ помѣщения, въ които да може искусствено да се поддържа нуждната температура и да се научатъ да прѣтакатъ всичкитѣ вина понѣ два пѣти прѣзъ годината. Колкото за избитѣ, едва ли може да се каже, че нашитѣ винари притѣжаватъ подобни, защото освѣнъ нѣколко новоостроени въ градоветѣ, всичкитѣ други сж помѣщения ископани само нѣколко дециметра въ земята, заградени както отъ страни, така и отъ горѣ съ прости дѣсчени стѣни изложени на всичкитѣ атмосферни промѣнения и напълнени съ всевъзможни къщни прѣдмѣти и продукти. Прѣзъ зимата температурата въ тѣхъ спада подъ нулата, а съ запролѣтяванието почва да се повишава и често достига 20 и 25° С. При такава една промѣнлива топлина, нѣма съмнение, че и виното се загрѣва или истива, вслѣдствие на което постоянно се намира въ движение, утаенитѣ на дѣното мѣтни частици изново се повдигатъ и размѣтватъ виното.

И така, при съществуващитѣ изби, освѣнъ гдѣто е много трудно да се запази виното чисто, но още то е изложено постоянно на разнитѣ болѣсти и на разваляние. Какъ може поне отчасти да се отстранятъ тѣзи недостатъци, ще спомена по-сѣтне.

Вкисванието е болѣсть, която се прѣдизвиква отъ единъ микробъ извѣстенъ въ науката подъ името *Mycoderma aceti*. Колкото и да се пазимъ отъ тази болѣсть, тя всѣкоги съществува въ виното и води своето начало още отъ гроздобера и ферментацията, само че при едно рационално винарство тя се намира въ такива слаби размѣри, че мѣчно може да развали виното или да повлияе на неговото качество. За своето бърже развитие оцетния ферментъ изисква голѣмъ пристѣпъ на въздуха и достатъчно висока температура. При настоящето положение на нашето винарство тѣзи условия се срѣщатъ на всѣкъдѣ и за това къмъ края на пролѣтѣта твърдѣ на рѣдко ще се намѣрятъ невкиснати вина, особено по селата, гдѣто всѣкоги по-малко внимание се обърща на винарството, отъ колкото по градоветѣ. Понеже вкисванието се повтаря рѣдовно всѣка година, на много мѣста хората го считатъ за нѣщо естествено и така сж привикнали на развалениѣ вина, че не ги и считатъ за такива и за отстранението на причинитѣ не искатъ и да помислятъ. Изби или бѣчви, въ които е държано нѣкоги вкиснато вино, всѣкоги сж опасни и налѣтото въ тѣхъ вино винаги рискува да се развали. Отстранението на оцетната киселина отъ едно вкиснато вино и неговото изново подобрене е почти невъзможно, за това всѣкоги винаритѣ трѣбва да се стараятъ да прѣдпазятъ вината отъ разваляние, а не да се учатъ какъ да ги церятъ, когато сж вече болни и развалени.

Цвѣтясване. Слѣдъ вкисванието една отъ най-распространенитѣ болѣсти е цвѣтясванието — покриванието на виното съ бѣла цина или риза. На пръвъ поглѣдъ тази болѣсть не се прѣдставлява толкова опасна, и за това на нея не се обърща толкова внимание, но тя всѣкоги е придружена или послѣдвана отъ вкисванието. Отъ начало болѣстьта се появява на повърхността на виното, въ форма на малки прозрачни островчета, които въ скоро врѣме се увеличаватъ, съединяватъ въ едно и покриватъ виното съ една тънка грапава цина, която съ врѣме пада къмъ дѣното и размѣтва виното. Цвѣтясванието се появява само при тѣзи вина, които се намиратъ въ ненапълнени съдове и изложени на свободния пристѣпъ на въздуха. За това когато се отвори нѣкоя пълна бѣчва виното може да е бистро, но съ врѣме то се размѣща, понеже отъ дълото съприкосновение на въздуха е цвѣтясало и частъ отъ ризата е паднала на дѣното на бѣчвата.

Причината за появяванието на тази болѣсть е единъ ферментъ приличенъ на тѣзи, които произвождатъ врѣннието извѣстенъ подъ името *Saccharomyces mycoderma* или *mycoderma vini*. При всичко, че опасността отъ този ферментъ не е толкова голѣма, колкото отъ вкисванието, всѣкоги

трѣбва да се стараемъ да го отстраняваме щомъ сж е появилъ или да не му даваме възможность да се появява, понеже послѣдствіята отъ него сж размѣтваніето и вкисваніето на виното. За да не се появява, трѣбва да доливаме постоянно бѣчвитѣ и само тази отъ тѣхъ, отъ която се точи, да не е напълнена. Ако бѣчвата, отъ която се шие, е голѣма и испразднуваніето ѝ не ще може да стане въ скоро врѣме, трѣбва да прѣпразднимъ виното въ други по-малки бѣчви или да изгоримъ единъ тюкюртенъ фитилъ въ полу празната бѣчва. Газтъ, който се образува отъ изгаряніето на тюкюрта, е въ състояние да измори всичкитѣ ферменти и за извѣстно врѣме да прѣдпази виното отъ разваляние. Образованата риза можемъ да отстранимъ отъ виното, като го прѣточимъ въ друга бѣчва и на канелата поставимъ нѣкоя гѣста материя, прѣзъ която да може да минава виното, а ризата да се задържа, или да допълнимъ бѣчвата внимателно, за да излѣзе ризата прѣзъ враната на вѣнка. Понеже *musoderma vini* се храни отъ спирта на виното, послѣдното постоянно слабѣй и бива изложено всѣкоги на разваляние.

Дъхътъ на мухалъ е всѣкоги слѣдствие на не добръ запазенитѣ бѣчви, които съ врѣме сж се развалили до такава степенъ, че никакво измиваніе не е въ състояние да имъ спомогне и всѣко налѣто вино въ тѣхъ трѣбва да се развали. Отстраненіето на този дъхъ отъ виното е немислимо, освѣнъ потуляніето му отчасти съ друга нѣкоя миризма, както напр. на много мѣста правятъ, че го прѣкарватъ прѣзъ джибри или му прибавляватъ карамфилови коренчета и пр. Такива бѣчви най-добръ е да се уничтожаватъ или, ако не сж още толкова много развалени, да се разглобѣтъ и дъгитѣ имъ да се издѣлатъ и отстрани нагчилата частъ, защото съ врѣме мухалтъ е прѣминалъ въ самата дѣга и никаква вода не е въ състояние да го измие. За да потулятъ отчасти мухливия дъхъ на виното, на нѣкои мѣста го подслаждатъ, за да почне изново да ври и отдѣля въгледеливъ окисъ, който прави всѣкоги виното по приятно и по пивко.

Дъхъ на бѣзъ се забѣлѣжава само при тѣзи черни вина, които, за да бждѣтъ по-тъмни, сж боядисани искусствено съ плодѣтъ на узрѣлъ бѣзъ. Този дъхъ повечето пѣти се изгубва отъ само себе си.

Сжщинското прѣдзначеніе на тюкюрта въ винарството е дезинфекцираніето на празнитѣ бѣчви и запазваніето имъ отъ развала и отъ врѣме на врѣме прѣчистваніето на въздуха въ избата отъ разнитѣ плѣсени, обаче на много мѣста злоупотрѣбватъ съ него, като го употрѣбватъ за каденіе на вината и цѣрненіето имъ отъ разни болѣсти, вслѣдствие на което подобни вина получаватъ остъръ сѣрливъ мерисъ, който може да се изгуби само съ често прѣтаканіе. Ако другадѣ сждятъ за развитіето на винарството по употрѣбленіето на сѣрата, то разбиратъ, че това употрѣбленіе става само за прѣдпазваніето на бѣчвитѣ и другитѣ урѣди въ избата отъ разваляние. Ако нашитѣ винари могатъ да се научатъ за правил-

ното употрѣбленіе на тюкюрта ще направимъ вече една голѣма крачка напредъ къмъ подобреніето на винарството.

Впровлачанието е болѣсть, която се срѣща главно при бѣлитѣ млади вина и въ твърдѣ рѣдки случаи при чернитѣ или червенитѣ. — Причината за появяваніето на тази болѣсть е сжществуваніето въ виното на по-голѣмо количество бѣлтѣчни вещества и не разложена захаръ, за това се появява главно при полу-прѣврѣлитѣ и не редовно прѣтаканитѣ вина. Разболѣлото вино става по-гѣсто, почва да се точи като зехтинъ, размѣща се и губи значително отъ своята арома. Може да му се помогне като се прѣточи нѣколко пѣти и се докара да дойде по-силно въ съприкосновение съ въздуха, а подиръ това му се прибавя малко танинъ и се обистри. Чернитѣ вина се разболѣватъ по-рѣдко отъ впровлачанието, защото тѣ като врѣтъ съ джибритѣ иматъ възможность да поематъ отъ тѣхъ по-голѣмо количество танинъ, който се съединява съ бѣлтѣчнитѣ вѣщества и ги отстранява. Впровлачанието се явява особено въ вината, които сж налети прѣждеврѣменно въ шишета.

Понеже главнитѣ фактори, отъ които зависи качеството на едно добро вино, сжществуваатъ при нашитѣ вина и при едно по съзнателно и грижливо обхождане съ соровия материалъ, отъ гроздето може да се получи вино съ отлични качества, тукъ ще изложа нѣкои отъ мѣркитѣ, които, спорѣдъ мене, би спомогнали за повдиганіето на винарството, ако се употрѣбятъ и изпълнятъ както трѣбва. Тѣзи мѣрки сж:

1) *Сдружаваніето*. По рано спомѣнахъ, че да може да се приготви едно добро вино, освѣнъ помѣщеніе и знание, нуждни сж още цѣлъ рѣдъ прибори и машини, които дрѣбния винарь не е въ състояние да набави; за това въ другитѣ винарски страни правителствата и властитѣ постоянно се стараятъ да сгрупиратъ дрѣбнитѣ винари и въ една обща изба, нарѣдена както трѣбва, да се приготвяватъ и съхраняватъ вината, на всички членове на дружеството или общината. Въ различнитѣ държави тѣзи сдружаванія сж организирани разнo. Въ едни инициативата е взета отъ самитѣ власти, а у други отъ частнитѣ лица. Италианското правителство е отворило въ Швейцария и Германия винарски складове, въ които всѣки винарь може да испрати мостри отъ своитѣ вина, придружени съ цѣнитѣ имъ и срѣщу едно много малко възнаграждение да бждѣтъ продадени съ добра цѣна. Разноскитѣ по поддържаніето на складовѣтѣ и устроениѣ при тѣхъ малки лаборатории се исплащатъ отъ държавата.

Въ нѣкои южни области на Австрия, както въ Тиролско, сж устроени областни складове, въ които тоже всѣки винарь може да испрати своитѣ вина за проданъ, като се извѣсти прѣдварително, да ли въ склада има праздно мѣсто. Управленіето на склада анализира всичкитѣ испратени вина и само тѣзи отъ тѣхъ се продаватъ, които не сж подправени искусствено. Притѣжателитѣ плащатъ една много малка такса за леженіето на виното

въ склада и тя се одържа отъ стойността на виното, когато се продаде. Въ Унгария и Харватско сж построени държавни образцови изби, въ които се приготвяватъ разни вина, отъ които една частъ се изнася и продава на вънка, за да прѣпоръча мѣстнитѣ вина, а друга остава въ страната и служи да покаже на мѣстното население, какво може да се приготви отъ неговото грозде, ако се прѣработи по-внимателно, или така, както става въ образцовата изба. Подобно назначение иматъ и избитѣ въ Садово, Плѣвенецъ и Руссе, само че тѣ произвѣждатъ вино въ по-малкъ размѣръ и служатъ повече като пособия на училищата, отъ колкото да сж поставени на търговски начала. Окръжната изба въ Сливенецъ гони тоже сжщата цѣль, каквато Унгарскитѣ, трѣбва само отъ страна на правителството единъ по-строгъ надзоръ надъ постоянната комиссия, за да може да се нарѣди въ скоро врѣме и да постигне своето назначение.

Въ нѣкои лозарски мѣстности на Германия има построени общински изби, въ които всѣки членъ на общината има право, прѣзъ врѣме на гроздобера, да занесе своето грозде или мжстъ въ общинската изба, срѣщу което му се дава едно удостовѣрение и когато се продаде виното получава принадлежащата му се парична сума. При приемането на мжстѣта или гроздето въ избата, се анализиратъ и спорѣдъ качеството имъ, при исплащането стопанитѣ се възнаграждаватъ пропорционално. Общинското управление се грижи за наврѣменното извършване на всичкитѣ работи, опрѣдѣля цѣната на вината и датата когато ще се продаватъ. Всичкитѣ търговци на вина се отнасятъ направо до кметството и съ него водятъ прѣговори за купуване. На сжщитѣ мѣста въ Германия е въведенъ и слѣдующия начинъ на взаимно дѣйствие: общинското управление взема грижата да опрѣдѣли денѣтъ, когато ще се продаватъ вината, а частнитѣ винари сж оставени всѣки да приготви своето вино както знае. Обикновено рано на пролѣтъ общинското управление извѣстява изъ вѣстникитѣ, че тази година има приблизително толкова вино за проданъ, което ще почне да се продава отъ еди кое число на м. Февруарий или Мартъ. По този начинъ се явяватъ повече конкуренти, опитватъ изложениѣ въ общинското управление или въ друго нѣкое завѣдение мостри отъ продаваемитѣ вина и се почва наддаването, което често трае два, три, даже и повече дни. Въ такъвъ случай винаритѣ получаватъ много по-високи цѣни за своитѣ вина, понеже се явяватъ повече търговци, между които всѣкоги се намиратъ такива, които да търсятъ по-доброто и да плащатъ за него по-скъпо. При всичкитѣ горни случаи правителството или другитѣ власти взематъ главната инициатива и подъ тѣхното ръководство и надзоръ се извършва приготвянето или продаванието на вината. Има обаче, случаи, и тѣ сж най-много, гдѣто частната инициатива извършва всичко. Комбинациитѣ на подобни дружества и резултатитѣ отъ тѣхъ въ разнитѣ държави и при разнитѣ условия сж различни. Подобни дружества има и

у насъ вече, както „Изворъ“ въ Пловдивъ, „Гроздъ“ въ Варна и пр. Основателитѣ на подобни дружества повечето пкти сж търговци и въ рѣдки случаи самитѣ лозари или винари и главната имъ цѣль е да дадѣтъ на своитѣ акционери по-голѣма печалба и да доставятъ на публиката такива вина, каквито най-много се търсятъ и най-добрѣ плащатъ. Много пкти подобни дружества приобѣгватъ и къмъ подправлението и фалшифициранието на вината, само за да могатъ да получатъ по-голѣми печалби. По подобие на общинскитѣ изби на нѣкои мѣста има основани подобни дружествени, отъ самитѣ малки винари, въ които се прѣработва само гроздето на членоветѣ и виното се продава по рѣшението на настоятелството. Както при общинскитѣ изби, така и тука виното на членоветѣ се заплаща спорѣдъ качеството на суровия материалъ.

Отъ всичкитѣ комбинации, спорѣдъ мене, за нашитѣ условия, отговарятъ най-много държавнитѣ изби и подбуждането населението къмъ сдружаване, въ каквато смисълъ и да е то. Държавнитѣ изби прѣдпочитамъ, понеже надъ тѣхъ може всѣкоги да се държи строгъ контролъ и да се повѣряватъ на подготвени лица и всички нужди могатъ на врѣме да се удовлетворятъ, когато при окръжнитѣ и общинскитѣ изби надзора често ще се повѣрява на не до тамъ подготвени сили и много пкти могатъ да се появяватъ недоразумѣния и неприятности мѣжду самитѣ управители на избитѣ и общинскитѣ или окръжнитѣ свѣтници, които несъгласия всѣкоги ще се огрязаватъ злѣ върху успѣхътъ на дѣлото, още повече, че отъ държавнитѣ изби имаме вече извѣстенъ утѣшителенъ резултатъ, какъвто е напр. съ Садовската изба, която не малко е повлияла на околното население за въвѣждането на нѣкои подобрения въ своето винарство. Ако за въ бѣдѣще на избитѣ при училищата се обърне по-голѣмо внимание и се устрои при тѣхъ по една малка винарска лаборатория, ползата ще бѣде още по-голѣма. Не малко би помогнало за повдигането на тѣзи изби и постигането на гонимата цѣль, ако въ края на всѣка година се публикуваха работитѣ извършени въ тѣхъ, както и полученитѣ резултати, за да станатъ достѣпни на цѣлата заинтересована публика, а не, както е било до сега, да бѣдѣтъ извѣстни само за лицата, които сж ги ръководили. Отварянето на винени складове, прѣди свързването на търговска конвенция и намалението митото на изнесенитѣ вина, спорѣдъ мене, е прѣждеврѣменно.

Дружествени изби, въ които да се приготвяватъ и съхраняватъ вината на членоветѣ, у насъ би успѣли, особено ако числото на членоветѣ е ограничено и заедно съ избата дружеството разполага съ извѣстенъ капиталъ въ пари, съ които да може да пострѣща и удовлетворява нуждитѣ на членоветѣ, защото често ще се явяватъ случаи, когато нѣкой членъ да има голѣма нужда отъ пари, а виното да не може на часътъ да се продаде. Числото на членоветѣ трѣбва да бѣде

ограничено, защото само въ такъв случай между тѣхъ може по за дълго врѣме да се запази съгласие. За насърчение на подобни дружества Министерството трѣбва да отпуща всѣка година извѣстни парични премии.

2) *Съграждане по-добри и хладни изби или поправянето на съществуващитѣ.* Отъ една добра изба се изисква да има главно постоянна температура. Това може да се постигне съ много по-малки разноси, отъ колкото мнозина прѣдполагатъ. Тамъ, гдѣто мѣстото и почвата позволяватъ, винаря не трѣбва нищо друго да прави, освѣнъ да ископае една дупка въ земята, която спорѣдъ нуждата да разширява и продължава. Такива изби правятъ на всѣкъдѣ, къдѣто прѣстѣта съдържа достатъчно глина и подпочвената вода лежи дълбоко отъ повърхността на земята. При стрѣмнитѣ мѣста подобни изби се ископаватъ въ брѣгѣтъ и се продължаватъ на вжтрѣ. Понеже прѣстѣта може да се събори при входатъ на дупката, само на това мѣсто съграждатъ единъ простъ сводъ, къмъ който се прикрѣпятъ и вратата. Отъ начало дупката може да служи само за помѣщение на една или двѣ бѣчви, съ колкото располага винарятъ, и послѣ спорѣдъ нуждата да се разширява или вдълбава на вжтрѣ. Прѣдъ самитѣ врата може и да се съгради една проста колиба, за да не се влиза отъ вѣнка направо въ избата и да се съхраняватъ въ нея потрѣбнитѣ вещи на избата. Подобна изба въ равнитѣ, по сухи мѣста може да се построи по слѣдующия начинъ: ископава се единъ кладенецъ три или четири метра дълбокъ и на дъното почва да се разширява въ каквото направление и дължина искаме. За входъ на избата може да се приспособи дупката, отъ която се почна избата, или една отъ подземнитѣ галерии наклоне да излѣзе надъ земята. Така е съградена избата на Н. Прѣосвѣщенство Руссенекій Митрополитъ Григорий. Земята може да се рони и събаря само при входѣтъ на избата, за това тамъ трѣбва да се изгради камененъ сводъ. Както при първопостроенитѣ, така и при вторитѣ изби, спорѣдъ нуждата, могатъ да се отворатъ потрѣбнитѣ вентилатори. Тамъ, гдѣто подпочвената вода е плитка или земята е пѣскелива, построяването на подобни изби е немислимо, за това въ такива случаи пострѣватъ по слѣдующия начинъ: ископаватъ избата на единъ или единъ и половина метръ дълбоко, стѣнитѣ съграждатъ двойни и мѣстото между тѣхъ изпълватъ съ нѣкой лошъ проводникъ на топлината, напр. съ пепель, въглища или слама, покривѣтъ направятъ отъ слама и странитѣ толкова дълги, че да стигатъ до самата земя. Извадената отъ избата прѣстѣ поставятъ около стѣнитѣ, за да не може външната температура да повлияе на вжтрѣшната. И туѣ отъ начало построяватъ само такава частъ отъ избата, каквато ни е потрѣбна прѣзъ първитѣ години, послѣ спорѣдъ нуждата я продължаватъ, но не назадъ, както при избитѣ въ земята, а напрѣдъ. Подобна изба може всѣки винарь да си построи, понеже не коштува скъпо, а при това, често пакти, не своитѣ добри

качества стои по-горѣ и отъ най-скѣпитѣ изби. На съществуващитѣ изби може да се помогне отчасти, ако отъ вжтрѣшната или външната имъ страна се построятъ втори стени, макаръ и дѣсчени и мѣстото мѣжду тѣхъ се изпълни съ материалъ лошъ проводникъ на топлината, на около да се ископае единъ метръ дълбокъ и 60—80 см. широкъ трапъ и се изпълни съ пепель. Послѣдното трѣбва да стане, за да се попрѣчи на топлината да минава прѣзъ земята. За да не падатъ слѣнчевитѣ лъчи на право на вратата и стѣнитѣ на избата и съ това да повлияятъ за повишението на температурата, добрѣ би било, ако край избата се посадѣтъ дървета или отглѣда нѣкоя асма. За да не се влиза отъ вѣнка направо въ избата, вратата трѣбва да бѣдѣтъ двойни и при по-голѣмитѣ ступове мѣстото между тѣхъ да се изпълни съ слама. Таванѣтъ тоже трѣбва да се направи двоенъ, за да не пада отъ горѣ прахъ върху бѣчвитѣ и да не може да истива или се стопля избата отъ стѣнитѣ построени надъ нея. Така поправени нашитѣ изби ще могатъ да отговарятъ на най-главнитѣ условия и налѣтитѣ въ тѣхъ вина нѣма да се вкисватъ още прѣзъ пролѣтѣта или замръзватъ прѣзъ зимата.

3) *Запознавание населението съ най-елементарнитѣ работи въ винарството.* Тѣзи работи, както и по-рано спомѣнахъ, сж: внимателното събиране на гроздето, правилно извършване на ферментацията, прѣтакание на виното и употреблението на тюкюрта въ избата. Запознаването на населението съ тѣзи подобрения е възложено на 22 земледѣлчески надзиратели и 10 чиновници по филоксерната зараза, обаче за по-бързото имъ популяризиране не малко би спомогнало, ако прѣзъ врѣме на гроздоберъ се държаха при Земледѣлческитѣ училища по единъ двѣ недѣленъ курсъ, въ който да зематъ участие по-заинтересованитѣ винари и се запознаятъ практически съ горнитѣ въпроси. Подобни курсове има на всѣкъдѣ въ странство и ползата отъ тѣхъ е призната отъ всички.

4) *Уползотворението на отпадѣцитѣ.* При приготвянето на виното оставатъ винаги едно голѣмо количество отпадѣци, които ако се уползотворяха както трѣбва, всѣкоги би покрили една голѣма частъ отъ разноситѣ на винаря. Пълно използване на отпадѣцитѣ е възможно само въ по-голѣмитѣ изби, гдѣто подържанieto на нуждитѣ за това машини и апарати всѣкоги се изплаща, при все това и малкия винарь е въ състояние, при едно по-голѣмо внимание, да увеличи своя приходъ, който при извѣстни случаи може да възлезе на 10% отъ стойността на самото вино. Главнитѣ отпадѣци при винарството сж: джибритѣ и калѣта отъ прѣтаканието. Джибритѣ могатъ да се употребѣтъ за получаване на второ вино (петготезиране), за добиване на ракия, виненъ камъкъ, отъ сѣмкитѣ — танинъ и масло, отъ люспитѣ на зърната на черното грозде оепосуанѣ, слѣдъ получаванieto на ракията, джибритѣ могатъ да послужатъ като добра храна за добитѣка, за горение, торение, особено за лозята, за

получаване газъ за осветление или за приготвяне на оцетъ. Калъта може да се употрѣби най-първо за чистене на новитѣ бѣчви, за добиване на ракия, виненъ камъкъ и етеръ, получаване вакса и чисто печатарско мастило.

Къмъ второстепеннитѣ продукти принадлежи още и виненъ камъкъ въ бѣчвитѣ, който отъ врѣме на врѣме трѣбва да се вади и продава. Най-послѣ прѣработването на виното въ ракия, конякъ, виненъ спиртъ и оцетъ. За нашитѣ условия е важно особено послѣдното прѣработване, понеже по този начинъ ще можемъ повече да се ползуваме, отъ колкото, ако искаваме само чисто вино.

Добиването на ракия отъ джибритѣ е извѣстно още отдавна врѣме и прѣди въвѣждането на спирта, сж употрѣбавали исклучително тази ракия. Приготовлението ѝ е ставало и продължава да се извършва съ обикновенния казанъ. Само прѣзъ послѣднитѣ години, благодарение на съобщенията и поевентуването на мѣдъта, на много мѣста почнаха да замѣняватъ прѣстенитѣ капаци на казанитѣ съ мѣдни, а нѣкъдѣ да си набавятъ и по усвѣршенствувани апарати, съ които въ по-скоро врѣме, може да се искара повече и по-добра ракия. За да изгуби ракията своя джибровъ джхъ, често пжти при повторното ѝ дестелиране поставятъ въ казана разни миризми, като анасонъ дѣвка и пр. Фабрикацията на джибровата ракия за въ бѣдѣще ще взема още по-голѣми размѣри, благодарение на високия акцизъ, който плаща алкохола, само че вслѣдствие унищожението на лозята отъ филосерата и поскъпяването на виното приготвянето ѝ ще почне да става по искусственъ начинъ, както това е почнало вече въ Видинско и Ломско. За да се прѣдпазимъ отъ тази фалшификация, която за въ бѣдѣще има шансъ да взема по-голѣми размѣри, трѣбва да се изработи по-скоро единъ законъ противъ фалшифицирането на питиетата, каквито има въ всичкитѣ европейски държави.

Употрѣблението на джибритѣ за храна на добитѣка, слѣдъ искарването на ракията отъ тѣхъ, е малко извѣстно у насъ, когато съ това може да се помогне твърдѣ много прѣзъ неплодородни и сухи години, особено за говедия и овчия добитѣкъ, който съ голѣма охота приема прѣсно сваренитѣ джибри. Даването на животнитѣ не варени джибри всѣкога влѣче слѣдъ себе си лоши послѣдствия, за това и не се прѣпорѣчва. Употрѣблението на джибритѣ, като торъ, тоже не е извѣстно у насъ, когато въ тѣхъ се съдържа едно голѣмо количество хранителни вѣщества, особено такива, отъ които лозата има нужда. Другитѣ употрѣблени на джибритѣ се практикуватъ въ по-рѣдки случаи и само тогава, когато има употрѣбители или купувачи на полученитѣ произведения. Отъ врѣлата съ джибритѣ вода всѣкога може да се получи едно значително количество виненъ камъкъ, който спорѣдъ качеството на джибритѣ и тѣхното запазване възлиза отъ 3% до 5%. Понеже добиването на този камъкъ става съ

много малки разности и ничтоженъ трудъ, а при това се плаща доста скъпо, заслужва да се обърне по-голѣмо внимание на неговото добиване, още повече че за винения камъкъ всѣкога се намиратъ търговци. Слѣдъ спиранието на дестилацията и вдигането на капака останалата въ казана вода се истака, прѣждеда се прѣзъ гѣста рашетка или платно и се оставя въ широки плиткы корита да истине. Колкото истиването става по-бавно, толкова кристалитѣ отъ винения камъкъ биватъ по-едри и по-скъпо се плащатъ. Така получения виненъ камъкъ всѣкога може да се продаде съ тригнията, която отъ врѣме на врѣме се истрѣгва отъ вѣтрѣшността на бѣчвитѣ, особено отъ тѣзи, въ които сж държани бѣли вина. Въ извѣстни случаи, именно прѣзъ плодородни години, когато цѣната на виното е много ниска, винаритѣ нѣматъ достатъчно сѣдове за съхранението на виното, прѣваряването му въ ракия или конякъ, често пжти се възнаграждава по-добрѣ отъ колкото продаването му като вино. Съ распространението на желѣзно-пжтната мрѣжа и улѣсняването на транспорта, отъ една страна, и вслѣдствие намалението на лозята отъ филосерната зараза, отъ друга, за въ бѣдѣще по-рѣдко ще се случватъ години, прѣзъ които стопанитѣ на лозята да не могатъ да намѣрятъ купувачи за своето грозде или сѣдове за съхранението му. При все това явяватъ се случаи когато прѣваряването на виното въ конякъ по-добрѣ възнаграждава лозаритѣ или винаритѣ, отъ колкото продаването му като вино. Още едно употрѣбление на виното, което у насъ тоже малко е познато е обръщането му въ оцетъ. Съ исклучение на г. Станимака, гдѣто се приготвяла по добъръ и въ по-голѣмо количество оцетъ, всѣкъдѣ другадѣ, приготвения оцетъ е отъ съвсѣмъ долно качество и полученъ отъ нѣкое развалено вино, което за пиение мжчно би послужило. Че хората малко сж запознати съ това лѣсно искусство, може да се увѣримъ отъ цѣната на оцета, която всѣкога е по-висока отъ цѣната на виното, ако и едно и сжщо количество вино да се получава повече оцетъ. Фабрикацията на оцета е толкова проста, че само съ едно просто виждане, всѣки може да я усвои и да се научи какъ да постѣпва съ вината си, когато почнатъ да се кисватъ.

Овощарство.

Благодарение на голѣмата строгость въ турско врѣме и че въ Турцитѣ бѣ развита повече любовта къмъ овощарството, и България може днесъ да се похвали тукъ тамъ съ плодни дървета и градини, на които плодетѣ, колкото и да сж прости, пакъ даватъ възможность на мнозина да искаратъ своята прѣхрана отъ тѣхъ. Ако обаче още за нѣколко години не се обърне нуждното внимание на овощарството и не се спрѣ унищожението на съществующитѣ дървета, нѣма да бѣде далеко денѣтъ, когато на много мѣста населението ще бѣде петимно и за най-обикновенния прѣсенъ плодъ и България да бѣде принудена да удвои и утрои

вноса на овощията. Всѣки, който е прослѣдилъ внимателно овощарството у насъ, се е увѣрилъ, колко назадъ сме останали въ това отношение. Освѣнъ гдѣто плодетѣ на запазенитѣ дървета сж отъ най-обикновеннитѣ, но и много пхти, вслѣдствие нечистението на врѣдителнитѣ насѣкоми, тѣзи плодове сж поврѣдени и червиви и мжчно можктъ да се употребатъ за ядение или приготвление на нѣкакви конзерви. Въ много мѣста врѣдителнитѣ насѣкоми сж взели такива голѣми размѣри, че сжществуването на самитѣ дървета е изложено на рискъ и плодородието се повтаря само прѣзъ година, когато зимата или другитѣ годишни врѣмена сж помогнхли за намалението на насѣкомитѣ. За да взематъ насѣкомитѣ такива голѣми и застрашителни размѣри причинитѣ сж много, нѣ по-главнитѣ сж: не глѣданието на дърветата, не чистението на поврѣденитѣ и изсхнали клони, оставянието не събрани падналитѣ червиви плодове, въ много случаи, нараняванието на стеблото и неотстраняванието на старата и напукана кора, гжстото садение на дърветата, не обработване на земята подъ тѣхъ и пр. За да се запазятъ слѣдователно сжществуващитѣ плодни дървета, трѣбва да се научи населението какъ да ги чисти и гледа, а да увеличимъ тѣхното плодородие, трѣбва да ги торимъ и рѣжимъ. Прѣди всичко обаче, трѣбва да се взематъ по-строги мѣрки за запазванието на сжществуващитѣ дървета, защото, както и лично констатирахъ, числото на плоднитѣ дървета отъ година на година се намаляватъ, особено въ опропастенитѣ отъ филоксерата окръжи, гдѣто надзора върху дърветата е отслабналъ, понеже лозята сж прѣобърнати въ пасбища и ниви и немирнитѣ воловарчета цѣлъ день испитватъ устрелото на неуморимата българска сѣкира върху тѣхъ. За да може да се прѣкрати унищожението на сжществуващитѣ дървета, за отглѣдванието на които сж трѣбвали десетки години, мисля, че освѣнъ създаванието на по-строги закони, трѣбва да се обрне по-голѣмо внимание на прѣподаванието на овощарството или въобще на земледѣлието, въ първоначалнитѣ училища, за да може да се развие въ ученицитѣ любовъ къмъ отглѣдванието и запазванието на дърветата още прѣзъ най-крѣпката имъ възраст, защото главно тази младежъ, която напуца училището, най-немилоствиво унищова дърветата! Чл. 24 отъ закона за общественитѣ и частни училища дѣйствително прѣдвижда устройванието на една училищна година при всѣко първоначално селско училище, въ която да можктъ ученицитѣ, подъ ржководството на учителя, да се запознаватъ съ отглѣдванието на дърветата и по този начинъ да се влюбятъ още отъ малки въ бащиния си занаятъ и природата, нѣ и до сега той не е изпълненъ. Този членъ навѣрно е взетъ отъ училищнитѣ закони на другитѣ държави, гдѣто отъ дългата практика сж узнали, че и училищнитѣ градини сж едно отъ срѣдствата за образованието и развитието на ученикътъ, за това и сж взели всички мѣрки за тѣхното добро распрѣдѣление и нарѣждане. Както въ много случаи, така и тукъ ний

сме почнали безъ нуждната подготовка, искаме да устроимъ училищни градини, а нѣмаме хора, на които да ги повѣримъ и не се погрижваме за тѣхното подготовка. Настоящитѣ учители, които свършватъ педагогическитѣ училища или гимназиитѣ, може да сж отлични педагози и възпитатели, но тѣ не сж виждали какъ сж устроени подобни градини, нито сж работили въ тѣхъ и да искатъ слѣдствието да изпълнятъ прѣдписанията на закона, не можктъ, или ше приготвятъ такива градини, които вмѣсто да влияжтъ за развитието въ дѣцата любовъ къмъ бащина имъ занаятъ и селския животъ, да всѣватъ въ тѣхъ отвращение къмъ природата. Такива сж поне всичкитѣ училищни градини, които видѣхъ — освѣнъ стотина двѣста акациеви или айлянтови дървета, не копани и неразрѣдявани, отъ както сж посѣти, нищо друго нѣма въ тѣхъ. Понаже въ опрѣдѣленото за градина мѣсто никой не влиза, то бива обраснало до такава степенъ въ буренъ, че когато дѣцата играятъ и искатъ да уплашатъ нѣкой свой другаръ, хвърлятъ му торбата или шапката вжтрѣ за да не може отъ страхъ да влезе да я намѣри. Дѣйствително градинитѣ сж поставени подъ контрола на земледѣлескитѣ надзиратели, но какво можктъ да направятъ послѣднитѣ, когато нѣматъ възможность да заобиколятъ всичкитѣ села, въ повърнения имъ районъ, повече отъ единъ пжтъ прѣзъ годината, и то прѣзъ това врѣме, когато училищата сж затворени и учителитѣ отсктствуватъ отъ селата. Нарочно искахъ да обрне по-голѣмо внимание върху устройството на тѣзи градини, понеже тѣ сж едно отъ главнитѣ срѣдства, чрѣзъ които, освѣнъ дѣцата, но и възрастнитѣ хора можктъ много нѣщо да научатъ. Ако въ тѣхъ се отглѣдваше въ малко количество, но както трѣбва, отъ всички земледѣлески растения, които иска Министерството да въведе и популизира между населението и учителя е истински апостолъ на просвѣщението, тукъ ще се даде най-голѣма възможность на населението да види, че това растение, което имъ се прѣпоржча отъ земледѣлеския надзирателъ, усивва и въ тѣхната земя и слѣдователно по-лесно ще се намѣрятъ заинтересувани лица, които да почнатъ неговото обработване въ по-голѣмъ размѣра. Мнозина мѣжду селенитѣ има, които се интересуватъ за отглѣдванието на овощнитѣ дървета, обаче незнаятъ какъ да си помогнатъ. Ако въ училищната градина, подъ ржководството на учителя, ученицитѣ посѣвахж всѣка година по една лѣха сѣме отъ овощини дървета и го отглѣдвахж както трѣбва, освѣнъ гдѣто самитѣ дѣца ще се запознаятъ съ културата на дръвчетата и ще можктъ да помогнатъ на своитѣ заинтересувани родители, но и послѣднитѣ всѣкоги ще иматъ прѣдъ себе си училище въ пълната смисълъ на думата, гдѣто всичко можктъ да научатъ. За да направятъ да обикнатъ дѣцата повече дърветата, въ тѣзи страни, гдѣто главния поминъкъ на населението е овощарството, освѣнъ че въ училищнитѣ градини се обрѣща най-главно внимание на отглѣдванието на дръвчетата, но и при излизанието на ученицитѣ отъ училището, даватъ имъ

е нѣколко отъ дръвчетата, отгледани и облагородени отъ тѣхъ, за да си ги посадятъ у дома си. За сжщата цѣль, въ нѣкои германски провинции, при встъпване въ бракъ, всѣки ергенъ и мома съ длъжни да посадятъ по едно дръвче, които пазятъ и гледатъ най-внимателно, защото мѣжду тѣхъ сжществува прѣдание, че, ако нѣкое отъ дръвчетата не се хване или послѣ изсъхне, младоженцитѣ нѣма да живѣятъ както трѣбва, за това родителитѣ както на момичетата, така и на момчетата още отъ малки се стараятъ, извънъ училището, да ги запознаятъ най-добрѣ съ отгледването на дърветата.

Отгледването на овощнитѣ дървета въ малки размѣри е распространено у насъ почти на всѣкъдѣ. Нѣма село или мѣстность гдѣто да не срѣщне челоуѣкъ едно или друго овощно дърво, само че тѣзи дървета сж толкова малко и плодетѣ имъ отъ такова качество, че смѣло мога да се произнеса, че освѣнъ въ Кюстендилско, Герловско, Троянско и Габровско нигдѣ другадѣ плоднитѣ дървета не сж въ такова количество, за да могатъ да удовлетворятъ нуждитѣ на населението; слѣдователно не може и дума да става, че у насъ е развито овощарството. Сжществуванкето на овощнитѣ дървета на всѣкъдѣ, ни показва най-добрѣ, че ако се обърне по-голѣмо внимание на овощарството, освѣнъ другитѣ ползи, ще стане съ врѣме единъ отъ важнитѣ артикули на вътрѣшната и външна търговия, както това е вече въ много държави. До какви голѣми размѣри може да се развие овощарството най-наглѣдно могатъ да ни послужатъ Сърбия и Белгия, гдѣто почвата и климатическитѣ условия не сж по-благоприятни отъ нашитѣ. На овощарството въ Сърбия е обърнато особено внимание отъ 1890 г., като отпуца държавата по 20 ст. на всѣко отгледано облагородено дърво, щомъ нѣкои посади повече отъ 25 дръвчета и ги очува една година. Спрѣдъ статистическитѣ данни Сърбия е изнесла прѣзъ послѣднитѣ 20 години слѣдующето количество сушени сливи :

Прѣзъ	1870 г. изн.	863,217 k.g.	оп.	за	301.452 л.
"	1871	"	"	"	1,911.690 " " " 758.433 "
"	1872	"	"	"	2,944.991 " " " 1,206.259 "
"	1873	"	"	"	4,232.724 " " " 2,369.620 "
"	1874	"	"	"	7,217.759 " " " 3,374.334 "
"	1879	"	"	"	9,606.385 " " " 3,074.041 "
"	1880	"	"	"	17,999.300 " " " 6,477.743 "
"	1881	"	"	"	13,519.688 " " " 5,867.096 "
"	1882	"	"	"	24,419.950 " " " 7,313.257 "
"	1883	"	"	"	24,518.979 " " " 7,336.259 "
"	1884	"	"	"	20,056.155 " " " 6,871.032 "
"	1885	"	"	"	23,225.777 " " " 5,774.630 "
"	1886	"	"	"	35,783.200 " " " 9,973.072 "
"	1887	"	"	"	41,295.700 " " " 9,520.792 "
"	1888	"	"	"	31,089.198 " " " 6,440.033 "
"	1889	"	"	"	17,683.868 " " " 6,228.163 "
"	1890	"	"	"	9,684.327 " " " 7,299.055 "
"	1891	"	"	"	31,998.931 " " " 3,023.082 "
"	1892	"	"	"	17,633.633 " " " 5,444.319 "

и спорѣдъ „Pester Loyd“ износа за 1895 год. ще възлиза на 15 до 20 милиона лева! За повдигане на овощарството въ Сърбия, на правител-

ството стои на разположение прихода отъ държавната класна лотария, който възлиза годишно на 800,000 лева.

Романия, поддържа 2 разсадници специално за отгледване на овощни дървета.

Белгия, слѣдъ като удовлетвори своитѣ вътрѣшни нужди, изнася всѣка година за 14,000.000 лева плодове. Тиролско, Чехия и много области въ Германия, дължатъ своя поминъкъ на овощарството и приготвенитѣ отъ него конзерви и вино.

Прѣзъ 1892 година Франция е произвела 29,082.000 хектолитри вино отъ грозде и 6,621.072 хектолитри отъ ябълки и круши. Въ Германия употребяватъ стотина пѣти повече ябълково вино, отъ колкото гроздово.

Градини специално за овощни дървета се срѣщатъ само въ Кюстендилско; на всѣкъдѣ другадѣ дърветата сж прѣснати изъ нивитѣ, ливадитѣ, пасищата, двороветѣ или лозята. По слабитѣ дървета, като прасквитѣ, зарзалиитѣ, черешитѣ, сливитѣ и пр. се срѣщатъ само въ лозята и двороветѣ, крушитѣ ябълкитѣ и орѣхитѣ повечето по-полето, защото ставатъ по-голѣми, правятъ по-дебѣла сѣнка, която всѣкога е вредителна за лозитѣ, обичатъ по-дълбока и хранителна почва, каквато въ лозята най-често отсъствува и като по-високи, подъ тѣхъ може свободно да се оре и коси и плодетѣ имъ не сж изложени тождока на опустошение, колкото на прасковитѣ и зарзалиитѣ, които се садятъ още и за това въ лозята, защото като по южни дървета изискватъ по-висока температура за своето развитие, а такава намиратъ въ лозята, които винаги сж засадени на стрѣмнитѣ наклонни мѣста изложени по-дълго врѣме на слънцето. При всичко, че у насъ не е имало статистика за числото на овощнитѣ дървета, за да се знае приблизително количеството на дърветата отъ всѣки видъ, но общо земено, може да се каже, че черешитѣ сж прѣобладающето дърво, а най-голѣма важность за поминъка на населението иматъ сливитѣ, ябълкитѣ, орѣхитѣ и крушитѣ. Отъ изнесенитѣ прѣзъ 1894 год. 96.850 k. g. овощя 12.462 k. g. сж били сушени сливи; 21.004 k. g. орѣхи, ленници и кестени, а останалитѣ разни други плодове. Прѣзъ сжщата година въ България сж внесени 1,021.969 k. g. плодове за 305.836 лева. Това най-наглѣдно ни прѣдставява незавидното положение на овощарството, отъ което вмѣсто да изнесаме за нѣколко милиона лева прѣсни или конзервирани плодове, слѣдъ като удовлетворимъ собственитѣ си нужди, сме принудени да купуваме такива отъ вънка.

За засаждането, особено облагородяването (ашладисването) на дърветата въ повечето мѣста има познати хора, съ своята легка рѣка, които отъ дългата практика така сж усвоили онова, което сж видѣли, че съ малки изключения всичкитѣ посадени или облагородени отъ тѣхъ дръвчета се прихващатъ. За по-специалисти всѣкоги минаватъ Турцитѣ или тѣзи отъ Българитѣ, които по-рано сж имали възможность да работятъ въ нѣкоя турска градина. Тѣ сж запознати главно съ пролѣтното облагоро-

дяване въ цѣла или половина расцѣпина, като отрѣзватъ съвършено короната на дивото дърво и съ единъ голѣмъ ножъ или брадва расцѣпватъ стѣблото прѣзъ цѣлата широчина или до полвината и поставятъ въ расцѣпината единъ или два калема, които завързватъ първо съ парцалъ и лико или други материалъ и послѣ ги замазватъ съ чисти говежди лайна или размѣсени съ глина. Присажданieto извършатъ най-често вечеръ или сутрина по хладнина, когато има новъ или пълнеъ мѣсець. Освѣнъ този най-старъ начинъ за облагородяване на нѣкои мѣста хората сж запознати и съ другитѣ начини; напр. въ Старо-Загорско и Сливенско съ кополиранието, а въ Свищовско и съ зеленото облагородяване. Интересенъ е послѣдния начинъ на облагородяване, защото въ науката е извѣстно само лѣтното или зелено облагородяване извършено съ око, а въ Свищовско това извършватъ съ калемъ и по сжщия начинъ, както пролѣтното облагородяване подъ кора. Процента на прихваналитѣ, облагородени по този начинъ дървета, спорѣдъ увѣренията на мнозина и това което самъ видѣхъ е повече отъ удовлетворителенъ. Понеже облагороденитѣ дървета въ цѣла или половинъ расцѣпина твърдѣ много се нараняватъ и не могатъ да траятъ много години, на всѣкъдѣ се стараятъ да избѣгнатъ този начинъ на хашладисване и приематъ нѣкой отъ по-усъвършенствуванитѣ.

Отглѣждане на дръвчетата, така както се разбира отъ науката, у насъ никѣдѣ не става. Сжществуящитѣ дървета сж произлѣзли отъ издѣнки или отъ сѣмена случайно подпаднали въ земята и въ много рѣдки случаи, сж посѣти и запазени искусвенно. Понеже дърветата сж взематъ главно изъ мѣста малко или много засѣчени и прѣзъ цѣлото имъ сжществуване не сж рассаждани или прочистени, при посажданieto имъ на постоянно мѣсто по-голѣмата частъ отъ тѣхъ изсѣхватъ, особено ако бѣдѣтъ прѣнесени на по-отдалечени мѣста и коренитѣ имъ стоятъ дълго врѣме на слънцето. Това най-наглѣдно се вижда при засаденитѣ край пѣтищата дръвчета. Нѣма да прѣвелича много, ако кажа, че всичкитѣ почти посета въ България, отъ освобождението ни насамъ, сж засадени съ дръвчета най-малко по два и три пѣти и че отъ засаденитѣ дръвета освѣнъ въ Севлиевски окръгъ, гдѣто има повече прихванати, другитѣ сж изсѣхнали всичкитѣ. Вмѣсто да се увѣримъ отъ досегашнитѣ примѣри, че начинътъ, който сме избрали, да засадимъ край пѣтищата дръвчета, нѣма да ни доведе до очакванитѣ резултати и слѣдователно, да го прѣкратимъ съ врѣме, продължаваме още всѣка година да уничтожаваме едно голѣмо количество дръвчета, които ако стоеха на мѣстата си, щеха да послужатъ, като материалъ, съ който да можеше да се замѣнятъ старитѣ дървета. Дѣйствиелно, съ досегашното засаждане на пѣтищата не малко сж е спомогнало за намалението на плоднитѣ дървета у насъ. Въ другитѣ страни сж засадени посетата, даже селскитѣ и желѣзнитѣ пѣтища съ дръвчета, но тамъ постѣпватъ съвършено по-други начини. Всѣки окръгъ и повечето

отъ общинитѣ иматъ собственни разсадници, въ които постоянно се отглѣдва едно голѣмо количество отъ разнитѣ видове дръвчета. Отъ тамъ се взематъ всѣка година потребнитѣ дръвчета и се засаждатъ край-пѣтищата. Отгледанитѣ въ разсадницитѣ дръвчета иматъ всички качества, които се изискватъ отъ едно дърво, за да може да се прихване при засажданieto му на постоянното мѣсто. Тѣ сж развити напълно, иматъ най-малко метръ и половина до два метра височина, слѣдователно, като се посадѣтъ край-пѣтя, слѣдъ една или двѣ години до толкова се усилватъ, че избѣгватъ най-голѣмата опасностъ, да бѣдѣтъ поврѣдени или прѣядени отъ миновающия добитѣкъ, иматъ развита коренна система, защото сж рассаждани нѣколко пѣти прѣди посажданieto и като произлизатъ отъ разсадникъ въ сжщата мѣстностъ, не сж чувствителни толкова отъ изважданieto и новото имъ засаждане, понеже почвата и климата приблизително сж едни и сжщитѣ. У насъ освѣнъ че дръвчетата се взематъ изъ гората или градинитѣ, гдѣто условията за вирение сж съвършено различни отъ тѣзи край-пѣтищата, но и при изважданieto, прѣнасянието и засажданieto имъ не се обръща никакво внимание, понеже работата се извършва, не за интересъ, а просто да се изпълни едно распорѣждане на властѣта. При избиранieto на дръвчетата, малко внимание се обръща на тѣхната възраст, че били една или нѣколко години по-млади или по-стари, или че край-това шосе ще вирѣятъ най-добрѣ круши или череши, а пъкъ ний садимъ брѣстове или върби. По-рано се засаждаха дръвчета безъ никакви подпорки или ограда, за да се запазятъ отъ устата на добитѣка, сега на много мѣста ги оградѣтъ съ по нѣколко кола, тръни, даже оплетени кошове; но съ всичко това само сж се увеличвили разноскитѣ, понеже дръвчетата сж едни и сжщитѣ. Причината, гдѣто край-шосетата около гр. Севлиево, сж прихванати повече дръвчета, е вземанието имъ изъ горскитѣ пешиниери и засажданieto подъ рѣководството на горския инспекторъ. Както у насъ сега, така и отъ начало въ Европа, съ засажданieto на пѣтищата сж глѣдали главно да ги означатъ по-добрѣ и да правятъ нуждната сѣнка на пѣтищитѣ, обаче по-послѣ сж съзнали, че назначението на тѣзи дървета, трѣбва да бѣде главно прихода, за да не стои мѣстото край-пѣтищата не уползотворено. На това сж обрърали още по-голѣмо внимание, тогава, когато другѣдѣ празнитѣ мѣста исчезнаха, населението се удвои и утрои и за поддържанието на пѣтищата се назначиха на всѣки 4 или 5 километра по единъ кантонеръ, който да се грижи за текущитѣ работи и малкитѣ поправки. Вмѣсто старитѣ сѣнчести дървета край-новооткрититѣ пѣтища, почнаха да садятъ ябълки, круши, череши, орѣхи и пр., приходитѣ отъ които на много мѣста, освѣнъ гдѣто покриватъ разноскитѣ за поддържанието на пѣтищата, но даватъ значителенъ излишекъ. Като се вземе прѣдъ видъ, че отглѣдванието и засажданieto на тѣзи дървета коштува приблизително сжщото, както на сѣнчеститѣ,

че тѣ освѣтъ гдѣто отговарятъ на сѣщитѣ условия, но и даватъ приходи, трѣбва да се съгласимъ, че прѣстѣпление праватъ тѣзи, които садятъ край пѣтищата само сѣнчасти дървета. По-рано се е прѣдполагало, че прахътъ отъ пѣтищата ще влияе лошо върху качеството на плодетѣ или послѣднитѣ трудно ще се унасятъ отъ пѣтницитѣ, обаче дългата практика е доказала вече, че тѣзи именно плодове страдатъ най-малко отъ разнитѣ болѣсти и че ако се насадятъ най-малко на единъ или два километра отъ единъ и сѣщи сортъ ябълки, круши или череши, които да узрѣватъ прѣзъ едно и сѣшо врѣме, запазването имъ става много лесно, защото прѣзъ това врѣме, когато почнатъ да зрѣятъ до прибирането имъ, нужно е най-много единъ мѣсець, а тогава може да се увеличи надзора, или както най-често практикуватъ другадѣ, плодътъ на дърветата се дава на търгъ и наемателя се грижи за запазването му. Ако дърветата се размѣсени или сѣ отъ единъ и сѣщи видъ, но плодетѣ имъ зрѣятъ въ разни врѣмена, запазването имъ става мѣчно и рѣдко се явяватъ купувачи. За да могатъ по-добрѣ да се запазятъ плодетѣ и по-малко да се поврѣждатъ отъ пѣтницитѣ, избиратъ всекоги такива дървета, на които плодетѣ не сѣ красиви и привлекателни и при ябълкитѣ и крушитѣ тѣзи отъ тѣхъ, които узрѣватъ слѣдъ обиранието имъ. Ако съ врѣме се обърне нуждното внимание, за засаждането край-пѣтищата дръвчета, било отъ държавата или отъ окръжнитѣ свѣти, нѣма да бѣде далѣко денѣтъ, когато и отъ пѣтищата ще почне да се получава приходъ, отъ които може да се покрие частъ отъ разноснитѣ по-поддържанието имъ. Това засаждане обаче трѣбва да се повѣри въ опитни рѣцѣ, да става постепенно, за да могатъ да се получатъ очакванитѣ резултати.

Отъ вредителнитѣ насѣкоми по овоцнитѣ дървета, на първо мѣсто стоятъ ябълковата карпокапса, малкия ноценъ замотачъ, обикновенната бѣла пеперуда, прѣстенотварката, златозадника и пр.

Ябълковата карпокапса (*Tortrix carpocapsa*) е една малка пеперуда, която хвърчи прѣзъ мѣсецитѣ Априлъ и Май и сниса яйцата си по едва що зѣвързалитѣ ябълки и круши. Излупената отъ яйцето гѣсеница влиза въ плодътъ и почва да се храни отъ неговитѣ сѣмки. Обикновенно 4—5 седмици слѣдъ снисанието на яйцата, плодътъ получава изглѣди на узрѣлъ и пада на земята. Въ повечето случаи гѣсеницата излиза по-рано отъ червивия плодъ и, ако още не е напълно развита, отива въ другъ или, ако е пораснала, избира нѣкоя пукнатина на стеблото или подъ старата кора, а често и въ земята и тукъ като гѣсеница прѣкарва зимата. На пролѣтъ рано се завива въ какавида и прѣзъ Априлъ изхвърква въ пеперуда. Тази малка, но опасна пеперуда, се срѣща на всекъдѣ у насъ и на нѣкои мѣста е взела такива размѣри, че по-голѣмата частъ отъ плодетѣ упадатъ прѣждеврѣменно. За да се избавятъ дърветата отъ нея, прѣпорѣчвалъ съмъ събирането и унищожението на падналитѣ прѣждеврѣменно плодове, отстраняването на на-

пуканата по стеблото и клонитѣ кора и разработването на земята подъ дърветата.

Малкия ноценъ замотачъ (*Geometra brumata*). Пеперудитѣ се явяватъ късно прѣзъ есенята, Октомврий, Ноемврий и Декемврий и женскитѣ, като неможатъ да хвърчатъ, покачатъ се по стеблото и отиватъ въ короната на дървото. Слѣдъ оплодотворението женската сниса по пѣпкитѣ на дървото около 250 яйца, отъ които на пролѣтъ се излупватъ най-опаснитѣ гѣсеници. Съ развитието на цвѣтътъ порастватъ и гѣсеницитѣ, които го замотаватъ съ блискитѣ листа и по този начинъ го унищожаватъ. Къдѣ срѣдата на мѣсець Май, гѣсеницитѣ се спускатъ въ земята и тукъ се прѣобрѣщатъ въ какавиди. Лишението на женската пеперуда отъ крила, промѣнението на гѣсеницитѣ въ какавиди въ земята, ни показватъ пѣтя, по който можемъ най-лесно да се отървемъ отъ това толкова опасно насѣкомо. Тѣзи срѣдства се състоятъ въ намазването стеблата на дърветата, прѣзъ това врѣме, когато хвърчатъ пеперудитѣ, съ нѣкое лепливо вѣщество, прѣзъ което да не може да прѣмине женската пеперуда и разработването на земята подъ дърветата. На единъ метръ височина отъ земята се привързва единъ книженъ прѣстенъ, който се намазва съ такова вѣщество, което да не изсѣхва лесно и да не се измива отъ дъждовитѣ, обикновенно за това взематъ катрана, но въ търговията дохождатъ и други искусствено приготвени вѣщества, които сѣ продаватъ съ една умѣрена цѣна.

Обикновенна бѣла пеперуда (*Papilio (aporia) crataegi*). Пеперудата хвърчи прѣзъ мѣсець Май, сниса желтитѣ си яйца въ малки купчинки по листата на разнитѣ овоцни дървета, отъ които слѣдъ двѣ седмици се излупватъ малки гѣсеници. Прѣзъ тази година гѣсеницитѣ причиняватъ малка вредъ, като съединяватъ нѣколко листа и образуватъ едно малко гнездо, въ което прѣзимуватъ; на пролѣтъ излизатъ отъ гнездото и почватъ да унищожаватъ листата на дърветата. Слѣдъ пълното си развитие, се завиватъ въ какавиди, въ пукнатинитѣ на стеблото или по другитѣ дървета. Най-лесно унищожение на тѣзи гѣсеници, е събирането прѣзъ зимата на останалитѣ по дърветата листа и изгарянието имъ.

Прѣстенотварката (*Bombyx neustria*). Задружно съ златозадника, всека година опромастява едно голѣмо число дървета. Пеперудата хвърчи прѣзъ м. Юний и женската сниса свойтѣ яйца въ видъ на прѣстенъ около тънцитѣ клончета на дърветата, отъ които мѣчно могатъ да се отдѣлятъ. Прѣзъ пролѣтъта, отъ яйцето се излупватъ малкитѣ гѣсеници, които дълго врѣме живѣятъ задружно безъ гнездо и когато по порастнатъ сѣ распрѣсватъ. Като какавида прѣстенотварката прѣкарва отъ 4 до 6 седмици усукана мѣжду нѣкой листъ. Унищожението ѝ става, като се изнамерятъ и прѣмахнатъ яйцата заедно съ клончето, или малкитѣ гѣсеници до гдѣто не сѣ още распрѣснати.

Златозадника (*Bombyx (Porthesia) chryso-rehoea*). Женската пеперуда сниса прѣзъ м. Май, или Юний по листата на овоцнитѣ дървета отъ

2—300 яйца, които покрива съ златожелтаникавитъ косми на тѣлото си. Слѣдъ 15 до 20 дни, отъ яйцата излизатъ мали гжсеници, които завиватъ нѣколко листа въ едно и прѣзимуватъ въ тѣхъ, безъ да причинятъ на дървото нѣкоя голѣма повреда. Прѣзъ пролѣтѣта гжсеницитѣ излизатъ отъ гнѣздото и почватъ да унищожаватъ листата, обаче до третото промѣнение на кожата си не оставатъ гнѣздото, а се завъртатъ вечеръ въ него. Прѣзъ мѣсець Май, гжсеницата се завива и слѣдъ малко врѣме отъ какавидата исхвърква пеперуда. Тази гжсеница е една отъ най-опаснитѣ и задружно съ прѣстенотворката ставатъ причина да глѣдаме на много дървета да стърчатъ само опашкитѣ отъ листата. Унищожението на златозадника, най-лесно става, като се събератъ и изгорятъ прѣзъ зимата сѣществующитѣ по дърветата гжсенични гнѣзда и сухи листа. При събиранieto на гнѣздата трѣбва да се пазимъ да не ги хващаме съ гола рѣка, защото космитѣ на гжсеницата на златозадника, както и на прѣстенотворката съдържатъ извѣстна отровна течность, която прѣдизвиква исприщувание на кожата и сърбежъ.

Освѣнъ тѣзи вредителни насѣкоми, по овощнитѣ дървета се срѣщатъ още едно голѣмо число други неприятели, които вредятъ на овощарството, като ларви, брѣмбари или гжсеници и често ставатъ причина да се намалява реколтата на дърветата на половина или да се унищожатъ съвършено. За да се прѣдпазятъ дърветата отъ повреждане, трѣбва всѣка година да се прѣгледжатъ внимателно, да се отстранява отъ тѣхъ старата пошукана кора и стеблото да се намазва съ варена каша, за да се изморятъ всичкитѣ яйца; прѣзъ зимата да се събиратъ и изгорятъ гжсеничнитѣ гнѣзда и сухитѣ листа по дърветата и прѣзъ лѣтото и есенъта, най-малко два пѣти, да се разработва земята подъ дърветата, съ което освѣнъ гдѣто ще се искаратъ на повърхността на земята много какавиди и ще бждѣтъ изядени отъ птицитѣ или ще измръзнатъ; но ще се даде възможность и на въздуха да има по-голѣмъ пристѣпъ въ земята, което ще способува да се прѣобърнатъ много хранителни вѣщества, отъ нерастворими въ растворими, и съ това да се усили вегетацията и плодородието на дървото. Въ извѣстни случаи обаче, когато вредителнитѣ насѣкоми се появятъ въ по-голѣми размѣри, за да можѣтъ да се искоренятъ, трѣбва да се заставятъ, по законодателенъ рѣдъ, всичкитѣ стопани, да очистятъ своитѣ дървета, защото само при едно общо дѣйствие, може да се очаква единъ добъръ резултатъ.

Освѣнъ вредителнитѣ насѣкоми, които намаляватъ отъ една страна реколтата на плоднитѣ дървета, не малко влияе за това и лошото имъ засаждане и пегледание. За да може да вегетира едно растение, както трѣбва, освѣнъ другитѣ условия, има нужда отъ извѣстно пространство въ въздуха и земята, за да може да развие своитѣ клони и корени. Ако дърветата сѣ посадени много гъсто, постраниитѣ имъ клони оставатъ слаби, свѣтлината и въздуха като нѣматъ свободенъ пристѣпъ

до тѣхъ, плодни пѣпки неможѣтъ да се образуватъ, или ако има такива, цвѣтътъ не може да се уплодотвори, за това глѣдаме, че такива дървета раждатъ рѣдко и само по върховетѣ. Понеже у насъ дърветата не се торятъ, тамъ гдѣто сѣ насадени по-нагъсто — а това е почти въ всичкитѣ градини, хранителнитѣ вѣщества отъ почвата сѣ изчерпватъ въ скоро врѣме и дърветата прѣставатъ да раждатъ рѣдовно. За да можемъ слѣдователно, да получаваме повече плодъ отъ сѣществующитѣ дървета, трѣбва да се запознае населението съ торението имъ, което трѣбва да става заедно съ прѣкопаванието на земята подъ тѣхъ и тамъ, гдѣто дърветата стоятъ по-нагъсто, да се извадятъ нѣкои отъ гъсто стоящитѣ, за да може да има свѣтлината и въздуха свободенъ пристѣпъ до останалитѣ.

Ако названията на разнитѣ видове грозда не сѣ още точно опрѣдѣлени и изучени, по-малко е направено въ това направление съ овощнитѣ дървета. Названията на видоветѣ най-често сѣ даватъ спорѣдъ врѣмето на узрѣванието, напр. лѣтници или зимници круши, петровки ябълки и пр., или спорѣдъ тѣхнитѣ качества — водници, трапчиви или сладки и пр. Въ онѣзи мѣста, въ които овощарството е по-малко развито, не знаятъ освѣнъ общитѣ названия на дърветата, — круши, ябълки, сливи и пр. или плодове отъ ашлами или диви дървета. Понеже присажданието на дърветата, ако и да е извѣстно, не сѣ практикува на всѣхъ, а размножаванието на единъ или други видъ овощия става повечето отъ сѣме, съ течението на врѣмето отъ единъ и сѣщи видъ сѣ произлѣзли толкова много подвидове, че почти е станало невъзможно да се опрѣдѣли точно, кой е именно видътъ и кои сѣ подвидоветѣ.

За да може въ по-скоро врѣме да се повдигне нашето западно овощарство, спорѣдъ мене, би помогнали слѣдующитѣ срѣдства:

1) Отварянието поне въ всѣки окръгъ по единъ държавенъ овощарски разсадникъ, който по своето устройство и добра нарѣдка, да служи за образецъ на общинитѣ или частнитѣ лица, които би пожелали да устроятъ подобни разсадници.

2) Подпомагание общинитѣ и частнитѣ лица, които би отворили овощарски разсадници, като имъ се дава извѣстно възнаграждение за всѣки 100 или 1000 отгледани или благородени овощни дръвчета. По този начинъ окупационното правителство въ Босна и Херцоговина е спомогнало да се откриятъ въ разстояние на нѣколко години 187 общински разсадници, отъ които само прѣзъ 1894 година е имало за проданъ или раздаване даромъ на населението 200,000 благородени дръвчета.

3) Отварянието при нѣкой отъ окръжнитѣ държавни разсадници една или двѣ опитни овощарско-лозарски станции, които да се занимаватъ съ изучаването на мѣстнитѣ сортове и тѣзи отъ чуждестраннитѣ, които при равни условия би вирѣбли най-добрѣ и би дали най-голѣмъ приходъ.

4) Насърчаванието на тѣзи лица, които би посадили и запазили повече отъ 20 или 25 благо-

родени овощни дървета, като имъ сж отстъпватъ съ еднѣ намалена цѣна отъ държавнитѣ разсадници или имъ се плаща по 20 ст. за всѣко отгледано дърво, както прави Сръбското правителство.

5) Откриванieto на врѣмenni курсове за отгледванието и облагородяванието на овощнитѣ дървета, въ които да взематъ участие всички учители, попове, кантонери по шоссетата и тѣзи отъ частнитѣ земледѣлци, които се интересуватъ за овощарството. Тази мѣрка употребявана отъ нѣколко години въ Западна Европа е дала отлични резултати, за това трѣбва часъ по-скоро да се въведе и у насъ.

6) Въ училищнитѣ градини по селата да се обърне голѣмо внимание на овощарството.

7) Да се взематъ по-строги мѣрки за запазванието на сѣществующитѣ дървета, както и на тѣзи, които ще се засаждатъ за въ бѣдѣще, защото много примѣри ни показватъ, че и най-добрата воля при настоящитѣ условия мѣчно може да направи нѣщо.

Заключениe. Подпомогнати и насърчени отъ правителството, дрѣбнитѣ земледѣлчески култури, като пчеларството, лозарството, овощарството, копринарството и пр. ще даджтъ на нашия селенинъ такъвъ приходъ, съ който да може да противостои по-дълго врѣме на голѣмата земледѣлческа криза. И сега както сж поставени тѣзи отрасли, даватъ на земледѣлца значително по-голѣми приходи, отъ колкото собственото земледѣлие, безъ да увеличаватъ съ нѣщо повече расходитѣ му. Отхранванието на бубитѣ прѣзъ м. Май, поддържанието на нѣколко пчелни кошари, устрояванието на единъ или два декара лозе, посажданието на нѣколко овощни дрѣвчета и пр., сж работи, които може всѣка една селска фамилия да извърши и поддържа безъ да пострадатъ отъ това работитѣ на собственото земледѣлие; напротивъ съ тѣхното въвеждане земледѣлца ще може да удовлетвори известни свои нужди, да прѣкара весело много празни часове и съ това да направи живота си по-весель и по-приятель.

Че отъ дрѣбнитѣ отрасли населението извлича по-голѣма полза, отъ колкото отъ собственото земледѣлие, не трѣбва освѣнъ да посѣти человекъ Кюстендилски и Варненски окръзи, или село Перушица, Пловдивски окръгъ и нѣкое друго чисто земледѣлческо село, за да се увѣри въ тази истина. Мѣстото и другитѣ обстоятелства сж заставили населението въ с. Перушица да обърне главно внимание на лозята, бубарството и отгледванието на тютюна, отъ приходитѣ на които отрасли, освѣнъ гдѣто е успѣло въ едно кратко врѣме да възобнови изгорелитѣ си къщи и покѣщениа прѣзъ врѣме на въстанието прѣзъ 1876 год., но още е и построило такива здания и улици, че всѣкой който за пръвъ пѣтъ влиза въ селото, би прѣдположилъ, че се намира прѣдъ единъ градъ, отъ колкото прѣдъ едно село, когато въ чисто земледѣлческитѣ села на Варненски и Вратчански окръзи, не може да се влѣзе отъ калъ, помѣщенiята за живѣние сж съвсѣмъ не хигиенични,

населението е бѣдно и по-голѣмата частъ отъ имуществата му сж заложени на лихваритѣ. Чистия приходъ отъ единъ декаръ лозе въ много рѣдки случаи пада по-долу отъ 8 до 10 лева, когато сѣщото пространство посѣто съ жито едва ли си покрива разносцитѣ. Съ това не искамъ да кажа, че на всѣкъждѣ трѣбва да се насаждѣтъ лозя, защото има много мѣста, гдѣто лозята не би вирѣли, обаче на такива мѣста, покрай собственото земледѣлие, успѣшно би вирѣли овощнитѣ дървета, отъ които прихода не е по-малкъ отъ този на лозята, или може да се въведе друга нѣкоя по-ползотворна култура. Мисля че е дошло вече врѣме, когато и за поминѣка на земледѣлцитѣ трѣбва да се обърне по-голѣмо внимание, както отъ страна на самото правителство, така и отъ окръжнитѣ и общински сѣвѣти, въ рѣцетѣ на които е повѣрена сѣдбата на населението, защото ако не му се притечемъ на помощъ, още нѣколко години, рискуваме да видимъ единъ день расклатени цѣлитѣ основи на държавния строй и всѣкакви срѣдства малко да помагатъ. Ако населението въ Видински и Ломски окръзи, гдѣто филоксерата е унищожила всичкитѣ лозя, може да искарава още своята прѣхрана и не е почнало да проси, не трѣбва да прѣдполагаме, че сѣщото ще бѣде и съ Станимашко и Сливенско, гдѣто главното занятие е лозарството, което единъ пѣтъ пропаднало, населението се лишава отъ единствения си поминѣкъ и много мѣчно ще може да му се помогне, ако отъ сега още не се погрижимъ за неговото бѣдѣще и да се приготвимъ да посрѣщнемъ неотмѣнуемото зло. Една култура, която само на държавата дава годишно около три милиона лева, а на населението не по-малко отъ 30 милиона, мисля, че заслужва по-голѣмо внимание, още повече сега, когато тази култура рискува да се изгуби.

Съзнавамъ, че и безъ това се харчи много за земледѣлието, обаче нѣма какво да се прави, щомъ искаме да сѣществуваме, трѣбва да вземемъ всички мѣрки, каквито употребяватъ другитѣ държави, въ противенъ случай, нашитѣ производения ще бѣджтъ всѣкоги отъ по-долно качество, по-сѣкпо ще ни костува производството имъ и, слѣдователно, мѣчно ще се намиратъ купувачи за тѣхъ. Суммитѣ, които ежегодно харчимъ за запазванието на лозята, въ сравнение съ тѣзи които харчатъ другитѣ лозарски държави, сж твърдѣ малки, като вземемъ прѣдъ видъ, какво нещастие би постигнало нашето население съ изгубванието на лозята. Отъ откриванието на филоксерата до настоящата година ние сме израсходвали всичко 268,816 лева, когато Франция само прѣзъ 1891 г. е жертвувала 2,500,000 лева, Романия всѣка година харчи по 280,000 лева, освѣнъ тритѣ милиона лева, които сж оставени на расподожението на правителството; Швейцария само за Цюрихския кантонъ е похарчила до 1892 год. 807,623 лева, а Италия 10,087,803 лева. Ако такива жертви правятъ държавитѣ, въ които населението е до толкова развито, че може само да взема мѣрки и да се прѣдпазва отъ злото, колко повече трѣбва

да жертвува Българското правителство, когато всекога ще черпи своята сила отъ земледелието и ако послѣдното се развива и напредва ще може и държавата да посрѣща своитѣ нужди и да мисли за постиганieto на своитѣ заветни идеали.

Веднѣжъ за винаги трѣбва да се убѣдимъ всички, че нашето съществуване е тѣсно свързано съ успѣванието на земледелието и че неговото подобрене трѣбва да прѣдшествува другитѣ въпроси и държавни нужди или поне да върви паралелно съ тѣхъ.

Това сж, Г-не Министре, бѣлѣжитѣ събрани прѣзъ врѣме на обиколката ми и за по-голяма яснотъ допълнени на нѣкои мѣста съ данни отъ архивата на Министерството.

София 4 Ноемврий 1895 год.

Съ най-дълбоко почитание и уважение:
С. Т. Гудевъ.

ТЕЛЕГРАММИ

(Agence Balkanique)

Цариградъ, 28 февруарий (11 мартъ). Максимовъ, драгоманитъ на Руското посолство е декориранъ отъ Султана съ голѣмата лента на ордена *Меджидие*. Дивизионния генералъ Шакиръ Паша, началникъ на военния кабинетъ на Султана, е назначенъ маршалъ на двореца. Дадена е заповѣдъ да се распусне третия армейски корпусъ. Отъ всичкитѣ редици на четвъртия батальонъ оставатъ само нѣколко роты. Отъ петия корпусъ нѣма освѣнъ нѣколко подвижни батальони на редици. — Двама комисари отъ марианата, подозрѣни, че иматъ сношения съ младотурската партия, сж побѣгнали въ Гърция, а редакторътъ на вѣстника на марианата, поручикъ Риза е арестуванъ.

Цариградъ, 29 февруарий (12 мартъ). Зюхни Паша, бивши Солунски Валия и подполковникъ Тимуръ заминаха за София носящи фирманъ и голѣмата лента на ордена *Османли* въ брилянти.

Вашингтонъ, с. д. Сенатътъ отложи за сжбботъ разискванието на резолюцията, приета отъ смѣсената комиссия, касателно Кубенския въпросъ.

Атина, с. д. Четирма депутати отъ опозицията внесоха запитване относително наименованието Турханъ Паша за управител на Критъ. Министрътъ заяви, че това назначение е официално съобщено. Прессата силно потестира противъ това наименование.

Римъ, с. д. В. Tribuna е обнародвалъ телеграма изъ Масуахъ, която казва, че генералъ Баратиери, който излѣзълъ изъ Асмара, пристигналъ вчера вечеръ въ Масуахъ физически и морално съсипанъ. Той самъ признава че послѣдствията, които били предизвикани отъ неговото рѣшение, което произлизло отъ нуждата за снабвяване съ храна, и което му на агало оттеглението, сж били ужасни за италиянската колония. Баратиери прибавя, че той не е получавалъ никакво непосредствено внушение отъ правителството нито пакъ е билъ подканенъ къмъ това отъ откриванieto на парламента. Той слѣвѣмъ не знаелъ за пристига-

нието на Балдисера па и всички негови генерали вѣрвали въ побѣтата, макаръ и отчасти, която щяла да разрѣши твърдѣ критическото положение и която щяла да застави Хоанитѣ да се оттеглятъ. По причина на мажнотитѣ които представява мѣстото, той не могълъ да земе предвиденитѣ позиции въ първото сражение, които били твърдѣ далеко за да бѣде и самъ той подкрѣпенъ. Той казва че неговитѣ войници се сражавали съ голѣма смѣлостъ. Баратиери изглежда твърдѣ изжичванъ за многобройнитѣ загуби на юначни приятели както и отъ послѣдствията на злощастieto, но твърди, че нѣма за нищо да го гризе съвѣстгата му, понеже всичко билъ предвидѣлъ и за всичко се вогрижилъ. Споменитото за семейството му го задържало отъ да земе крайни рѣшения, но той казва, че е готовъ да отговаря за всичко и самъ той да понесе до крайностъ всичкитѣ послѣдствия отъ нещастieto.

Берлинъ, с. д. Графъ Голуховски посѣти палата на Райхстага и присѣтствува на едно негово заседание. Тази вечеръ той участвува на обѣда когото принцъ Хохенлое даде въ негова честь. Разговорътъ бѣше много оживленъ. — В. National Zeitung казва, че между Голуховски, Хохенлое и Маршала е станало живо размѣнение на идеи, и увѣрява положително, че по тия мнѣния всички германски политически мѣжже били се споразумѣли преди още да пристигне Голуховски въ Берлинъ. Тѣ опрѣдѣлятъ сега както отношенията съ Австро-Унгария тѣй и общото положение. Сжшии вѣстникъ добавя, че графъ Авлембургъ се размаива по настоящемъ въ Берлинъ поради женибата си, и че и графъ Молтке ще присѣтствува на разискванията, които ще ставатъ въ врѣме на стоянието на Голуховски.

Лондонъ, с. д. Камарата на общинитѣ иска обяснение отъ правителството относително разнесения слухъ за разрѣшението на Венеуелския въпросъ между Клевеланда и Салисбури. Министръ Кюрцонъ заяви, че правителството не е получавало такива извѣстия.

Парижъ, с. д. Празникътъ на срѣдопостница бѣше блестявъ и оживленъ. Между колесницитѣ на шеститото оная на студентитѣ бѣше най-много аплодирана. Дѣждътъ развали празнуванието.

Люксембургъ, с. д. Въпрѣки извѣстията на вѣстникитѣ Люксембургский дукъ е свършено здравъ.

Отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието.

ИЗВѢСТИЕ.

На основание чл. 10 отъ правилника за приспособление закона за насърдчение мѣстната индустрия, издадено е свидѣтелство (обр. № 2) отъ 31 януарий т. год. подъ № 27635, на Българското винарско дружество „Гроздъ“, отъ гр. Варна, съ силата на което фабричното му заведение, находяще се въ г. Варна, Варненска околия и окръжиа, може да се ползува отъ облагитѣ и правата на чл. 3 отъ сжщия законъ:

а) да внася отъ странство безъ мито слѣдующитѣ материали: машинитѣ и тѣхнитѣ части, споредъ нуждата.

б) да прѣнася съ отстъпка 35% отъ тарифатъ по Българскитѣ държавни желѣзници горѣприведенитѣ материали.

Главенъ секретаръ: С. Караджовъ.

О Б Я В Л Е Н И Я

Министерство на Общ. Сгради, Пътищата и Съобщенията.

ОБЯВЛЕНИЕ № 3056

На 11 мартъ т. г., въ канцеларията на Русенската и Шуменската окр. постоянни комиссии, ще се произведе търгъ, съ явна конкуренция, за отдаването на предприемачъ доставката на 800 телеграфни стълбове, за поддържанieto телеграфната линия по ж. п. линия Руссе—Варна.

Приблизителната стойност на предприятието възлиза на 4000 лева.

Искания залогъ е 200 лева.

Поемнитѣ условия на предприятието, могатъ да се видятъ, всѣки присъственъ день и часъ, въ канцеларитѣ на казанитѣ окр. постоянни комиссии.

София, 27 февруарий 1896 год.

1—1

Отъ Министерството.

ОБЯВЛЕНИЕ № 3057.

На 11 мартъ т. г., въ канцеларията на Бургаската окр. постоянна комиссия, ще се произведе търгъ, съ явна конкуренция, за отдаването на предприемачъ доставката на 200 телеграфни стълбове, за поддържанieto телеграфната линия по ж. п. линия Ямболъ—Бургасъ.

Приблизителната стойност на предприятието възлиза на 1000 лева.

Исканий залогъ е 50 лева.

Поемнитѣ условия на предприятието, могатъ да се видятъ всѣки присъственъ день и часъ, въ канцеларията на казаната комиссия.

София, 27 февруарий 1896 год.

1—1

Отъ Министерството.

ОБЯВЛЕНИЕ № 3058.

На 11 мартъ т. г., въ канцеларията на Софийската окр. постоянна комиссия, ще се произведе търгъ, съ явна конкуренция, за отдаването на предприемачъ доставката на 400 парчета телеграфни стълбове, за поддържанieto телеграфната линия по желѣз. п. линия Царибродъ—София—Сарамбей и София—Перникъ.

Приблизителната стойност на предприятието възлиза на 2000 лева.

Искания залогъ е 100 лева.

Поемнитѣ условия на предприятието, могатъ да се видятъ, всѣки присъственъ день и часъ, въ канцеларията на казаната комиссия.

София, 27 февруарий 1896 год.

1—1

Отъ Министерството.

Разградско горско управление.

ОБЯВЛЕНИЕ № 328

Понеже търгътъ за отдаване на експлоатация една частъ отъ държавната гора „Махзаръ-Паша“, който бѣше обявенъ въ броеве 252 и 265 отъ м. г. на „Държавний Вѣстникъ“, остана върху жителя отъ гр. Разградъ, Ге-

орги Недевъ, а той се отказа отъ него, то съгласно предписанието № 311 отъ 9 т. м. на Министерството на Търговията и Земледѣлието, Разградското горско управление, съ настоящето си обявява, че на 7 мартъ т. г. съ переторжка на 8 сжций, ще се произведе новъ търгъ въ 3 часа подиръ обѣдъ въ поштенето на Разградската окр. постоянна комиссия, гдѣто въ всѣки присъственъ день и работенъ часъ могатъ да се гледатъ поемнитѣ условия.

Исканий залогъ, който трѣбва да се внесе въ държавнитѣ ковчежничества, Бълг. Нар. Банка или клоноветѣ ѝ, е 131 лева и 20 ст.

Гр. Разградъ, 15 февруарий 1896 год.

1—(51)—1

За инспекторъ: Хр. Янчевъ.

Извѣстие.

Въ търговския регистръ на Императ. Германско Генерално Консулство се заведе днесъ подъ № 6 на регистра за фирми, фирмата „В. Марграфъ“, а като нейнъ единственний съдържател пруския поданикъ, търговецъ Вилхелмъ Луй Марграфъ, живущъ въ София.

Ст. София, 25 февруарий 1896 год.

Императорско Германски Генераленъ Консулъ а. i.

1—(1034)—1

von Voigts-Rhetz.

Ст.-Загорска окр. постоянна комиссия.

ОБЯВЛЕНИЕ № 460.

На 4 мартъ т. г., часътъ по 3 слѣдъ пладнѣ, въ канцеларията на Ст.-Загорската окр. постоянна комиссия, ще се произведе търгъ съ тайна конкуренция, за отдаване на предприемачъ построяката на три моста и правката на единъ старъ своловъ мостъ, на между-селското шосе Нова-Загора, Дългъ-Мостъ.

Приблизителната стойност на предприятието възлиза на 16519 лева и 58 ст.

Исканий залогъ е 825 лева и 98 ст.

Плановѣтъ, смѣткитѣ и единичнитѣ цѣни на предприятието, могатъ да се виждатъ всѣки присъственъ день и часъ въ канцеларията на постоянната комиссия.

Переторжка ще се произведе на слѣдующий день.

Предложения, подадени слѣдъ закриванieto на переторжката, вѣма да се взематъ въ внимание, каквито и да били тѣ.

Гр. Ст.-Загора, 16 февруарий 1896 год.

За предѣтателъ: Г. Шиваровъ.

1—(1034)—1

За чл. секретаръ: С. П. Мечевъ.

Вратчанска окръжна постоянна комиссия.

ОБЯВЛЕНИЕ № 320.

Вратчанската окр. постоянна комиссия, има честь да съобщи на интересующитѣ, за знание, че подъ вѣдомството ѝ се намиратъ (юва) слѣдующитѣ добитѣци: 1) въ с. Луковидъ Орѣховска околия, една биволица, на 10 години, врана, въ дѣсното ухо кърноуха, задирѣза и предурѣза, въ лѣвото кърноуха и на капулата дѣмга „Д“; 2) една би-

волица, на 3—4 год., врана, въ лѣвото ухо бръсноуха, и 3) една биволица, на 3-год., врана и въ лѣвото ухо глобнато съ ножъ.

Ако стопанитѣ имъ не се явятъ до 41 день отъ днесъ, то тя ще ги продаде за въ полза на окр. касса

Гр. Вратца, 13 февруарий 1896 год.

Предсѣдатель: А. Д. Ицковъ.

Чл.-секретарь: Г. Пешуновъ.

1—(1006)—1

Разградска окръжна постоянна комиссия.

ОБЯВЛЕНИЕ № 256.

Въ загонъ на с. Г.-Кокарджа, Кеманларска околия, отъ преди 20 и повече дни се намира една крава (юва), съ черти: на 8—9 год., косъмъ бѣло-сивъ, рога напредъ, опашка възкѣса и отъ задъ на дѣсното ухо ойма.

Ако притежателятъ ѝ отъ днесъ до 41 дни не се яви за да си я получи, то ще се продаде за въ полза на окр. касса.

Гр. Разградъ, 13 февруарий 1896 год.

За предсѣдатель: Г. Нецовъ.

За чл.-секретарь: П. Д. К.

1—(1003)—1

Плѣвенска окр. постоянна комиссия.

ОБЯВЛЕНИЕ № 247.

Подъ надзора на Орѣховишката селска община се намиратъ безъ притежатели слѣдующитѣ добитъци (юви):

1) една биволица, косъмъ вранъ, на 7-год. и стрѣлоуха, и 2) една турмякня, 2-год., косъмъ русъ, бѣлѣзи: цѣпоуха.

Ако стопанитѣ имъ въ расстояние на 41 день отъ публикуванетоъ настоящето въ „Държав. Вѣстникъ“, не се явятъ за да си ги прибератъ, то комиссията ще ги продаде за въ полза на окр. касса

Гр. Плѣвенъ, 12 февруарий 1896 год.

Предсѣдатель: П. Мецовъ.

Чл. секретарь: Ц. Цоневъ.

1—(1004) 1

ОБЯВЛЕНИЕ № 246.

Подъ надзора на Вѣжановската селска община, Плѣвенско, се намира безъ притежатель една биволица (юва), 4-год., телна, косъмъ русъ, на двѣтѣ уши цѣпнато, а на опашката има малко бѣло.

Ако притежателятъ ѝ въ расстояние на 41 день отъ публикуванетоъ настоящето въ „Държав. Вѣстникъ“, не се яви за да си я прибере, то комиссията ще я продаде за въ полза на окр. касса.

Гр. Плѣвенъ, 12 февруарий 1896 год.

Предсѣдатель: П. Мецовъ.

Чл.-секретарь: Ц. Цоневъ.

1—(1005)—1

Варненска окръжна постоянна комиссия.

ОБЯВЛЕНИЕ № 712.

Подъ надзора на долуозначенитѣ общини се намира слѣдующий безстопански добитъкъ (юва):

I. Въ Варненска околия: въ с. Старо-Орѣхово, едно да наче, 2-год., косъмъ сивъ, двѣтѣ му уши отъ края отръзани.

II. Въ Добричска околия: въ село Армуглий: 1) едно мъжско конче (постригачъ), 2-г. и косъмъ сивъ; 2) единъ конь, 15-год., косъмъ бѣлъ.

III. Въ Новоселска околия: въ с. Ново-Село, едно да наче, 1 $\frac{1}{2}$ -год., косъмъ черно-сивъ, дѣсното ухо отръзано отъ половината, рога малки и чивгести.

IV. Въ Провадийска околия: а) въ с. Девня: едно да наче, 3-год., косъмъ сивъ, лѣвото ухо отъ върха отръзано; б) въ с. Авренъ, единъ волъ, 5 год., косъмъ бѣлъ, лѣвото ухо стрѣлоухо и разцѣпено, дѣсното малко стрѣлоухо, опашка къса и дѣсниа кракъ до колѣното знакъ отъ сѣчено; в) въ с. Невша: 1) едно теличе, 2-год., косъмъ бѣлъ, заднитѣ два крака до китката бѣли, опашка бѣла; 2) едно женско теличе, 3-год., косъмъ сивъ, рога кабачести.

Ако до 41 день не се явятъ стопанитѣ да си ги прибератъ, ще се продаждъ за въ полза на окр. касса.

Гр. Варна, 17 февруарий 1896 год.

1 (1035) 1

Чл.-секретарь: Д. Поповъ.

Ломский сѣдебенъ приставъ.

ОБЯВЛЕНИЕ № 748.

Подписанный, Иорданъ Първановъ, пом. сѣд. приставъ при Ломский окр. сѣдъ, на II изпълнителенъ участъкъ, въ допълнение на обявлението ми отъ 13 май 1895 г. подъ № 2505, публикувано въ „Държ. Вѣстникъ“, броеве 135, 136 и 137, обявявамъ за въобщо звание на интересующитѣ се лица, че слѣдъ двѣ недѣли отъ послѣдното трикратно публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“ и въ продължение на 31 день, ще продавамъ на публиченъ търгъ изложенитѣ въ горѣозначеното ми обявление недвижими имоти, съ исклучение само на къщата, означена въ I пунктъ на обявлението, втори пѣтъ, съгласно чл. чл. 1004—1037 отъ гражд. сѣдопроизводство, и до 10 дни съ правонадаване 5%.

Надаванетоъ ще започне отъ оцѣнката, която първий явивши се купувачъ даде.

Гр. Ломъ, 29 януарий 1896 г.

з—(832)—з Пом. сѣд. приставъ: Иор. Първановъ.

ОБЯВЛЕНИЕ № 8385.

Подписанный Рашко М. Грънчеровъ, п. сѣд. приставъ при Ломский окръж. сѣдъ, на III Фердинандский изпълн. уч., на основание изпълн. листъ подъ № 4174, издаденъ отъ Ломский окръж. сѣдъ, въ полза на Ломската землед. касса, противъ Зеирица Николчова, отъ г. Ломъ, опекунка и наслѣдница по массата на покойния Н. Върбанчовъ, бившия жителъ на гр. Ломъ и Драганъ Първановъ, отъ сѣщия градъ, за 785 л. 10 ст., заедно съ 9% годишна лихва отъ 4 май 1894 година до исплащанието имъ, и съгласно чл. чл. 1004—1037 отъ гражд. сѣдопроизводство, съ настоящето си обявявамъ, допълнително на обявлението ми подъ № 3885, публикувано въ „Държ. Вѣстникъ“ въ броеветѣ подъ № № 213, 214 и 215 отъ 2 октомврий 1895 год., на интересующитѣ се лица, че слѣдъ 7 деня отъ послѣдното му трикратно публикуване и въ продължение на 31 день, ще продамъ втори пѣтъ и то безъ оцѣнка на публиченъ търгъ недвижимитѣ длъжникови имоти, подробно изложени въ горното ми обявление.

Надаванетоъ ще почне отъ цѣната която даде първия явивши се купувачъ.

Желающитѣ господа да купятъ поменатото имущество, могатъ да се явяватъ всѣки прѣстѣственни дни и работни

часове въ канцеларията ми въ градъ Фердинандъ, за да прѣглеждатъ книжата по продажбата и да наддаватъ.

Гр. Фердинандъ, 13 декемврий 1895 година.
з - (982) - 3 П. сѣд. приставаъ: Грънчаровъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 352.

Подписанный п. сѣд. приставаъ при Ломский окр. сѣдъ, на IV Берковский уч., на основание испълн. листъ подъ № 304, издаденъ отъ Берковский мир. сѣдья, въ полза на Пена Митова, отъ градъ Берковица, а противъ Славко, Тома и Станко Колянови, наслѣдници на покойния Мито Колявъ, бивший житель на г. Берковица, за 800 лева и разноситѣ по изпълненію, и съгласно чл. чл. 1007 до 1025 отъ гражд. сѣдопроизводство. съ настоящето си обявявамъ на интересующитѣ се лица, че слѣдъ трикратното публикуване настоящето въ „Държав. Вѣстникъ“ и до 31 день, ще произведа публична проданъ на длъжниковата къща, публикувана трикратно въ обявлението ми подъ № 1864, отъ 1 май 1895 год., въ бр. бр. 122, 123 и 124 на „Държ. Вѣстникъ“ прѣзъ 1895 г.

Наддаванието ще почне отъ първоначалната оцѣнка 880 лева.

Желающитѣ да купятъ тоя имотъ, свободни сѣ всѣки присѣтственъ день и часъ въ канцеларията ми въ г. Берковица, да прѣглеждатъ книжата по продажбата и да записватъ наддаваніята си.

Гр. Берковица, 3 февруарий 1896 г.
з - (835) - 3 П. сѣд. приставаъ: В. Чавдаровъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 1056.

Подписанный Иорд. Първановъ, п. сѣд. приставаъ при Ломский окр. сѣдъ, на II испълн. уч., въ допълнение на обявлението ми отъ 22 ноемврий 1895 г. подъ № 8298, публикувано въ „Държав. Вѣстникъ“, броеве 274, 275 и 276, обявявамъ за всеобщо знание на интересующитѣ се лица, че слѣдъ 2 недѣли отъ послѣдното трикратно публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“, и въ продължение на 31 день, ще продавамъ на публиченъ търгъ изложениѣ въ горното ми обявление недвижими имоти втори пѣтъ съгласно чл. чл. 1004—1037 отъ гражд. сѣдопроизводство, и до 10 дни съ право наддавание 5%.

Наддаванието ще започне отъ цѣната която първий явивши се купувачъ даде.

Гр. Ломъ, 6 февруарий 1896 година.
з - (895) - 3 Пом. сѣд. приставаъ: И. Първановъ.

Търновский сѣдебенъ приставаъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 3963.

Подписанный, пом. сѣд. приставаъ при Търновский окр. сѣдъ, на VI участъкъ, на основание испълнителный листъ подъ № 2821, издаденъ отъ Паскалевский мир. сѣдья, въ полза на Тоню Стояновъ, отъ гр. Свищовъ, противъ Илия Христовъ, отъ с. Неданъ, за 470 лева, и съгласно чл. чл. 1009, 1012 и 1037 отъ гражд. сѣдопроизводство, обявявамъ за знание че 15 дена слѣдъ трикратното публикуване настоящето въ „Държав. Вѣстникъ“, ще се почне и ще трае 31 день публичната проданъ на длъжниковия недвижимъ имотъ, показанъ въ обявлението ми № 1133 отъ 26 априлий 1894 година, публикувано въ „Държ. Вѣстникъ“, броеве № № 174, 175 и 176 отъ 1894 год.

Наддаванието ще почне отъ оцѣнката, която ще даде първия купувачъ.

Желающитѣ г-да да купятъ този имотъ, могатъ да се явятъ въ канцеларията ми и да наддаватъ.

С. Павликени, 22 ноемврий 1894 год.
з - (859) - 3 Пом. сѣд. приставаъ: С. Ибишчиковъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 236.

Подписанный, Димитръ Казаковъ, пом. сѣд. приставаъ при Търновский окр. сѣдъ, на VII участъкъ, съгласно чл. чл. 1029 и 1037 отъ гражд. сѣдопроизводство, обявявамъ, че отъ послѣдното трикратно публикуване настоящето ми въ „Държ. Вѣстникъ“ и до 31 день ще продавамъ вторий пѣтъ къщата и дворѣтъ на Ненко Ц. Бързаковъ, отъ гр. Тръвна, означенъ въ обявлението ми отъ 28 ноемврий м. 1895 год. подъ № 1784, публикувано въ „Държ. Вѣстникъ“, броеве 247, 248 и 249 отъ м. год., понеже първата продажба не стана по неявявание купувачи.

Наддаванието ще почне отъ оцѣнката която даде първия наддавачъ.

Желающитѣ да купятъ въпросния имотъ могатъ всѣкидневно да се явятъ въ канцеларията ми въ гр. Тръвна и да наддаватъ съ исклучение на неприсѣтственитѣ дни и часове.

Гр. Тръвна, 31 януарий 1896 год.
з - 816) - 3 Пом. сѣд. приставаъ: Д. Казаковъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 1802.

Подписанный, пом. сѣд. приставаъ при Търновский окр. сѣдъ, на VI участъкъ, на основание испълнителный листъ подъ № 2611, издаденъ отъ Павликениский мир. сѣдья, въ полза на Панаиотъ Генчовъ, отъ с. Павликени, противъ Иванъ Дончовъ, отъ с. Калакастрово, за 331 лева и 40 ст., и съгласно чл. чл. 1007—1026 отъ граждан. сѣдопроизводство, обявявамъ за всеобщо знание че 15 дена слѣдъ трикратното публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“, ще се почне и ще трае 31 день публичната проданъ на слѣдующитѣ длъжникови недвижими имоти, а именно: 1) дворъ, въ с. Калакастрово, около 2 1/2 дюл., въ двора къща надъ мааза, 8 метра дълга, 6 метра широка и 2 1/2 метра висока, състояща отъ соба и хашево, покрита съ плочи и керемиди, и плѣвня покрита съ слама, съ граници: Добри Цаневъ, Калчо Нэнковъ, Личо Иляовъ, Станчо Храстовъ и мера, за 300 лева; 2) нива, въ Калакастровото землище „между Рѣвитѣ“, около 2 декара, съ граници: Христо Моневъ, Мино Добревъ и отъ двѣ страни рѣка, за 80 лева; 3) нива, въ сѣщото землище, на „Липака“, около 6 дюлюма, съ граници: Минко Добревъ, Савва Доновъ и мера, за 280 лева.

Наддаванието ще почне отъ оцѣнката на горѣ.

Желающитѣ г-да да купятъ тѣзи имоти могатъ да се явятъ въ канцеларията ми и да наддаватъ.

Гр. Павликени, 3 юлий 1895 год.
з - (736) - 3 Пом. сѣд. приставаъ: С. Ибишчиковъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 219.

Подписанный, Ив. Христовъ, пом. сѣд. приставаъ при Търновский окр. сѣдъ, на II участъкъ, на основание испълнителный листъ подъ № 3886, издаденъ отъ П. Търновский мир. сѣдья на 6 септемврий 1895 г., и съгласно

чл. чл. 1007, 1008, 1010, 1011, 1017, 1021 и 1025 отъ гражд. сѣдопроизводство, честь имамъ да обява на интересующитѣ се, че слѣдъ истичанието на двѣ недѣли отъ послѣдното трикратно публикуване настоящето ми въ „Държ. Вѣстникъ“, ще продавамъ на публиченъ търгъ длѣжниковия недвижимъ имотъ, принадлежащъ на покойния Христо Тодоровъ, отъ с. Шемшево, настояница на малолѣтнитѣ дѣца, на когото е Васила Христова, а именно: 1) лозе, въ землището на с. Шемшево, на мѣстността „Саламата“, 2 1/2 дюлюма, съ граници: Колю Ленчовъ, Тодоръ Арменчовъ, Тедоръ Минчовъ и мѣра, п ървоначална оцѣнка 192 лева; 2) гора, въ сѣщото землище, на „Орта-Кузъ“, 4 дюлюма, съ граници: Стоянъ Георгиевъ, Иванъ Тодоровъ, пѣтъ и Нечо Дебелинчанина, пѣрвоначална оцѣнка 120 лева; 3) нива, въ сѣщото землище, на „Леденикъ-Икни“, 2 1/2 дюлюма, съ граници: Герги Герговъ, Иванъ Тодоровъ, Митю Станчовъ и пѣтъ, пѣрвоначална оцѣнка 100 лева; 4) нива, въ сѣщото землище, на „Голѣмата кория (Коралча)“, 2 дюлюма, съ граници: Иванъ Тодоровъ, Герги Бейковъ, Иванъ Стояновъ и Христо Минчовъ, пѣрвоначална оцѣнка 60 лева; 5) нива, въ сѣщото землище, на „Байчовъ долъ“, 1 дюлюмъ, съ граници: Сѣбби Купалията, Стоянъ Бейковъ, дере и Иванъ Тодоровъ, пѣрвоначална оцѣнка 56 лева.

Горнитѣ имоти не сѣ заложени и ще се продаватъ за удовлетворение искътъ на Иванъ Чантовъ, отъ гр. Търново, повѣренникъ на Никола Гачовъ, отъ сѣщия градъ, състоящъ отъ 236 лева и 20 ст. и лихвитѣ имъ по 12% отъ 26 октоврий 1890 год. до исплащанието имъ и разноснитѣ по изпълненieto.

Надаванетоъ ще почне отъ оцѣнката на горѣ.

Искавий залогъ е 52 лева и 80 ст.

Желающитѣ лица да кулятъ горнитѣ имоти могатъ да идватъ въ канцеларията ми въ гр. Търново, въ присѣственнитѣ дни и часове и да наддаватъ.

Гр. Търново, 6 февруарий 1896 год.

2- (898) - 3 Пом. сѣд. приставъ: И. Христовъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 336.

Подписавий, Иванъ К. Абаджиевъ, п. сѣд. приставъ на V Дрѣнов. участкъ, при Търнов. окр. сѣдѣ, обявямъ на интересующитѣ се, че на основание изпълнителний листъ № 2948, издаденъ отъ Дрѣновскій мир. сѣдия на 27 октоврий 1895 година, въ полза на Кося х. Генчевъ, отъ гр. Дрѣново, противъ Михалъ Ивановъ, отъ сѣщия градъ, за сумма 800 лева, лихви, разноси и др., и съгласно чл. чл. 1004—1028 отъ гражд. сѣдопроизводство, ще продавамъ въ канцеларията ми на публиченъ търгъ прѣзъ течението на 31 день, начиная слѣдъ истичанието на двѣ седмиченъ срокъ отъ послѣдното трикратно обнародване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“, слѣдующия на длѣжника Михалъ Ивановъ, недвижимъ имотъ, находящъ се въ Дрѣново и Дрѣновското землище: 1) половинъ отъ къща „Червената махала“, двуетажна, построена отъ прость материялъ, покрита съ плочи, състояща долния етажъ маза, люгень, стая, хашево; горния — 5 стаи, чардакъ, хашево, дълга цѣлата 21 м., широка 5 м., висока 6 м., съ дворъ и градина около 1 декарь и 1 аръ, съсѣдна: Рачо Коювт, Тодоръ Куновъ, улица черковна и главния пѣтъ, — оц. 1000 лева; 2) половина къща „Жълтата махала“, построена отъ прость дървенъ материялъ, покрита съ плочи,

състояща цѣлата долния етажъ маза, горния — три стаи, хашево, съ сая и ахжръ, дълга 6 м., широка 8 м. и висока 4 метра, съ дворъ, градина, на пространство 1 дек. и 4 ара, съсѣдна: Калчо и Ана Манкови, Мария Коцова, Иончо Рижюччи и пѣтъ, — оцѣн. 125 лева; 3) половинъ лозе, въ „Вехтитѣ лоза“, около 1 дек. и 7 ара, съсѣдно: Тихо Мянковъ, Михалъ Бѣичиновъ и пѣтъ, — оц. 67 л.; 4) половина нива, на „Бейското“, около 1 декарь, съсѣдна: Станчо Марчовица и Павелъ Нейковъ, — оцѣнена 25 лева; 5) половина нива, на „Полекъ“, 1 декарь и 2 ара, съсѣдна: пѣтъ и Боби Бургоджиевъ, — оц. 12 л.; 6) половина градина, на „Клцата“, 8 ара, съсѣдна: Геню п. Минчовъ и Колю Крухчи, — оц. 7 лева; 7) половинъ нива, въ „Лакитѣ“, 8 ара, съсѣдна: Станчо Романовъ, Генчо Фаврикаджи и Цюню Генчовъ, — оцѣн. 8 лева; 8) половинъ нива, въ „Лжитѣ“, 1 дек., съсѣдна: Цюню Крухчи и Нено х. Ганчовъ, — оц. 9 лева; 9) половинъ гора, въ „Сярова курия“, 2 декара, съсѣдна: Станчо Марчовица, Сѣбби Попски и Вр. х. Генчови, — оц. 30 л.; 10) половина гора изсѣчена, въ „Усойто“, 10 декара, съсѣдна: Никола Ахмковъ, Станчо х. Цюнчевъ и Вр. х. Генчеви, — оц. 100 л.

Желающитѣ да взематъ участие въ продажбата могатъ да се явятъ всѣки присѣственъ часъ на канцеларията ми въ гр. Дрѣново, да наддаватъ, като се съобразятъ съ ал. П на чл. 1017 отъ гражд. сѣдопроизводство.

Надаванетоъ почнува отъ оцѣнката на имота, който е подъ запоръ и ще се продава за удовлетворение длѣгтѣ по листа, лихвитѣ, разноснитѣ и др.

Ако въ горния срокъ се явятъ купувачи, продажбата ще се продѣлжи още 10 дена за надаване 5%, което ако се случи ще продѣлжава още 21 день и слѣдъ това продажбата се свѣршва, а имота възлага окончателно върху послѣдния купувачъ.

Гр. Дрѣново, януарий 1896 год.

2—(762)—3 П. сѣд. приставъ: Ив. К. Абаджиевъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 199.

Подписавий, Ив. Христовъ, пом. сѣд. приставъ при Търнов. окр. сѣдѣ, на II участкъ, на основание изпълнителний листъ № 3518, издаденъ отъ вторий Търн. мир. сѣдия, на 22 августъ 1894 год., и съгласно чл. чл. 1007, 1008, 1010, 1011, 1017, 1021 и 1025 отъ гражд. сѣдопроизводство, честь имамъ да обява на интересующитѣ се, че слѣдъ истичанието на двѣ недѣли отъ послѣдното трикратно публикуване настоящето ми въ „Държ. Вѣстникъ“ и до 31 день, ще продавамъ на публиченъ търгъ длѣжниковитѣ недвижими имоти, принадлежащи на Иванъ Петровъ цигуляла, циганчето, отъ с. Килифарово, а именно: 1) къща, въ с. Килифарово „Долгията махала“, едноетажна, дълга 9 метра, широка 4 1/2 метра, висока 2 1/2 метра, до нея сайвантъ; къщата има соба, хашево и маза, построена отъ дървенъ материялъ, покрита съ керемиди, съ дворъ около 2 дюлюма, граници: Минчо Радуловъ, Никола Д. Кунзовъ, Митю Д. х. Минковъ и пѣтъ, пѣрвоначална оцѣн. 625 лева; 2) лозе, 2 дюлюма, въ Килифарското землище, мѣстн. „Джурово“, граници: Колю Пашовъ, Къню Ганевъ, Салжукъвъ Трифувъ и Р. Саралиевъ, пѣрвоначална оцѣн. 125 лева; 3) лозе, 1 1/4 дюлюмъ, въ сѣщото землище, въ „Долнитѣ лоза“, съ граници: Пенчо Сараджовъ и Цюню Гергиевъ, пѣрвоначална оцѣнка 125 лева; 4) лозе, 1 дюл.

въ сщщото землище на „Парича“, съ граници: Славчо С. Падаря и други, първоначална оцѣн. 19 лева.

Горнитѣ имоти не сж залежени и ще се продаватъ за удовлетворение исктъ на Добри Радославовъ, отъ г. Търново, състоящъ отъ 672 лева и лихвитѣ имъ по 12% годишно отъ 28 януарий 1894 год. до исплащанieto и разноскаитѣ по изпълнението.

Наддаванетоъ ще почне отъ оцѣнката на горѣ.

Исканий залогъ е 89 лева и 40 стот.

Желѹющитѣ лица да купятъ горнитѣ имоти, могатъ да идватъ въ канцеларията ми въ г. Търново, въ присѣственнитѣ дни и часове и да наддаватъ.

Гр. Търново, 31 януарий 1896 год.

2—(899)—3 Пом. сжд. приставъ: Ив. Христовъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 546.

Подписанный, Ст. Ибишчиковъ, пом. сжд. приставъ при Търнов. окр. сждѣ, на VI участъкъ, на основание изпълнителный листъ подъ № 473, издаденъ отъ Павликенский мир. сждия, въ поза на Стоянъ Дечевъ, отъ с. Долня-Липница, противъ Тодоръ Цветковъ, отъ с. Долня-Липница, настойникъ на малолѣтнитѣ дѣца на покойния Пенчо Аврамовъ Дечевъ, отъ сщщото село, за 141 левъ, и съгласно чл. чл. 1009, 1012 и 1037 отъ гражд. сждо-производство, обявявамъ за знание, че 15 дени отъ трикратното публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“, ще се почне и ще трае 31 день публичната продажъ на длѣжниковия недвижимъ имотъ, показанъ въ обявлението ми № 3791, отъ 13 ноември 1895 год., публикувано въ „Държ. Вѣстникъ“, броеве № № 261, 262 и 263 отъ 1895 год.

Наддаванетоъ ще почне отъ оцѣнката която нададе първия наддавачъ.

Желѹющитѣ господа да купятъ този имотъ, могатъ да се явятъ въ канцеларията ми и да наддаватъ.

С. Павликени, 6 февруарий 1896 год.

2—(948)—3 Пом. сжд. приставъ: Ст. Ибишчиковъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 184.

Подписанный, Ст. Ибишчиковъ, пом. сжд. приставъ при Търнов. окр. сждѣ, на VI Павликенский участъкъ, съ настоящето си обявявамъ на интересующитѣ се лица, че слѣдъ двѣ недѣли отъ деньтъ на послѣдното трикратно публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“ и до 31 день, ще продавамъ въ канцеларията си въ с. Павликени, на ново недвижимия имотъ на длѣжника Данаилъ К. Малаковъ, отъ с. Дол.-Липница, подробно предвиденъ въ обявлението ми № 2016, отъ 27 юли 1894 год., обнародвано въ „Държавенъ Вѣстникъ“, броеве № № 91, 92 и 93 отъ 1895 год., за удовлетворение исктъ на Денчо Т. Михайловъ, отъ г. Търново, повѣренникъ на Петръ Димовъ Кюнджиевъ, отъ г. Търново, за 360 лева, лихвитѣ и разноскаитѣ.

С. Павликени, 18 януарий 1896 год.

2—(943)—3 Пом. сжд. приставъ: С. Ибишчиковъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 805.

Подписанный, пом. сжд. приставъ при Търнов. окр. сждѣ, на IV Елено-Кесаровски участъкъ, на основание изпълн. листъ № 595, издаденъ отъ Кесаровский мир. сждия, на 29 апрѣль 1893 год., и съгласно чл. чл. 1009, 1017,

1021 и 1025 отъ гражд. сждо-производство, обявявамъ за знание на интересующитѣ се лица, че слѣдъ двѣ недѣли отъ деньтъ на трикратното обнародване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“ и до 31 день, ще продавамъ та публиченъ търгъ, въ канцеларията си въ г. Елена, слѣдующитѣ недвижими имоти, принадлежащи на Жилѣско Ивановъ, отъ село Краль-Буваръ, Кесаровска околия, а именно: 1) къща едноетажна, въ село Краль-Буваръ, въ „махала-Срѣдня“, построена отъ дърво и камѣкъ, покрита съ керемиди, състои отъ 3 отдѣления, соба и зимникъ, съ 3 декара дворъ, между граници: пжтъ, Григоръ Жилѣсковъ, Иванъ Илиевъ и братя Михалкови. Къщата има широчина 14 метра, дължина 10 метра и височина 3 метра, оцѣн. първоначално за 500 лева; 2) нива, въ землището на с. Краль-Буваръ, на мѣст. „Боваза“, 30 декара, съ граници: дере, пжтъ, Димитръ Арабаджиевъ, Кюсе Колю и Трамбешчани, оцѣн. за 150 лева.

Тия имоти не сж заложени никому, продаватъ се за удовлетворение исктъ на Димитръ Ат. Буревъ, отъ Горна-Урѣховица, състоящъ отъ 615 лева, лихвитѣ по 12% отъ 30 октоврий 1890 г., до исплащанieto и разноскаитѣ по изпълнението.

Желѹющитѣ господа да купятъ горния имотъ, могатъ да се явятъ въ канцеларията ми въ г. Елена, всѣки присѣствененъ день и часъ да наддаватъ отъ първоначалнитѣ оцѣнки на горѣ.

Гр. Елена, 16 февруарий 1896 год.

2—(979)—3 Пом. сжд. приставъ: Хр. Разсукановъ.

Т.-Пазарджикский сждебенъ приставъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 4536.

Явявамъ на интересующитѣ се лица, че отъ деньтъ на послѣдното трикратно обнародване настоящето обявление въ „Държав. Вѣстникъ“, търгътъ ще слѣдва 31 день на слѣдующитѣ недвижими имоти, обнародвани въ сщщій вѣстникъ, въ броеве: 183—185, на които ще почне отъ цѣната която даде първий наддавачъ; затова желѹющитѣ да купятъ въпроснитѣ имоти, могатъ да се явятъ въ канцеларията ми въ г. Т.-Пазарджикъ, всѣки присѣствененъ день и часъ, за да прѣглеждатъ формалноститѣ по продажбата, която ще се произведе по правилата на чл. чл. 1004—1026 отъ гражд. сждо-производство.

Гр. Т.-Пазарджикъ, 17 октоврий 1895 год.

2—(798)—3 Пом. сжд. приставъ: Д. Ангеловъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 621.

Обявявамъ на интересующитѣ, че до 31 день, начиная послѣ 15 дена отъ послѣдното трикратно публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“, въ канцеларията ми въ г. Пещера, ще продавамъ недвижимитѣ имоти, на Ташко Гавчовъ, отъ с. Крѣчимъ, подробно описани въ обявлението ми № 1989, публикувано въ броеве: 125, 126 и 127 отъ 12, 13 и 15 юний 1892 год., на „Държ. Вѣстникъ“.

Желѹющитѣ могатъ да се явятъ и наддаватъ.

Гр. Пещера, 5 февруарий 1896 год.

2—(786)—3 Пом. сжд. приставъ: Р. Ивановъ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ № 450.

Подписанный, на основание изпълн. листъ № 2362, издаденъ отъ I Пещер. мир. сждия, и съгласно чл. чл. 1007

до 1028 отъ гражд. сѣдопроизводство, обявявамъ, че отъ деньтъ на послѣдното трикратно публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“, послѣ 31 день въ канцеларията ми въ градъ Пешера, ще продавамъ слѣдующитѣ недвижими имоти: 1) къща въ г. Пешера, махалата „Меджитѣ атикъ“, при сѣсѣди: Хаджи Мустафа, Голакъ Сюлейманъ, Юсеинъ Али Паша и пѣтъ, на единъ етажъ, направена отъ простъ дървенъ материалъ и суровъ кирпичъ, покрита съ керемиди, висока 7 метра, широка 6 метра, дълга 9 метра, съ дворово мѣсто 8 ара, оц. 552 лева; 2) ливада, отъ 2 дек. и 4 ара, въ Пешерската мѣстность „Фиданлъка“, при сѣсѣди: Тосе Бамбовъ и пѣтъ, оц. 90 л.; 3) ливада, 8 дек., въ Пешер. мѣстность „Джбовикъ“, при сѣсѣди: Хюсеинъ Али Пашовъ, отъ 3 страни аркъ и пѣтъ, оц. 460 л.

Продаваемитѣ имоти сж на Хюсеинъ Кара Велиевъ, отъ гр. Пешера, не сж заложени никому и ще се продаватъ за издѣлжение дългътъ му отъ 447 л., лихвага имъ и 97 1/2 лева разности къмъ Сали х. Хюсеиновъ, отъ с. Чанакчиево.

Желающитѣ могатъ да се явятъ и наддаватъ.

Гр. Пешера, 27 януарий 1896 год
1 - (737) - 3 П. сѣд. приставъ: Радущъ Ивановъ.

Плѣвенский сѣдебенъ приставъ.

ОБЯВЛЕНИЕ № 315.

Подписанный, Ив. Чолаковъ, пом. сѣдеб. приставъ при Плѣвенский окр. сѣдъ, на II участъкъ, на основание исполнительный листъ № 4675, отъ 4 ноемврий 1894 год., издаденъ отъ II Плѣвенский мирови сѣдия, въ полза на Панталей Дановъ, отъ градъ Свишовъ, противъ Недѣлчо Ивановъ и Иванчо Димитровъ, отъ с. Бръшляница, за искъ отъ 987 л., въ допълнение на обявлението ми № 4936, отъ 19 септемврий 1895 г., публикувано въ „Държавенъ Вѣстникъ“, броеве № № 219—221 отъ 9 октоврий 1895 година, и съгласно чл. чл. 1004—1033 отъ гражданското сѣдопроизводство, обявявамъ че слѣдъ трикратното публикуване настоящето ми въ „Държ. Вѣстникъ“ и до 31 день ще продавамъ на публиченъ търгъ, втори пѣтъ, имота указанъ въ горното обявление.

Гр. Плѣвень, 1 февруарий 1896 г.

3—(795)—3 Пом. сѣд. приставъ: И. Чолаковъ.

ОБЯВЛЕНИЕ № 288.

Подписанный, Ив. Чолаковъ, пом. сѣдеб. приставъ при Плѣвенский окр. сѣдъ, на II участъкъ, на основание исполнительный листъ № 301, отъ 16 й августъ 1895 год., издаденъ отъ Плѣвенский окр. сѣдъ, въ полза на Петръ Лавовъ, отъ гр. Плѣвень, прстивъ Марийка Ангелова лично и като настойница на малолѣтнитѣ си дѣца, останали отъ покойния ѣ съругъ Ангелъ Стояновъ, отъ с. Въл. Трънь, за искъ отъ 5800 л. зл., лихви по 10% годишно, отъ 9 май 1894 г., 126 л. 40 ст. сѣдебни, 324 лева за водение на дѣлото разности и 4 л. за 4 призовки, и съгласно чл. чл. 1004—1033 отъ гражд. сѣдопроизводство, обявявамъ че 1 мѣсець слѣдъ трикратното публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“ и до 31 день ще продавамъ съ явно наддавание въ канцеларията ми, въ гр. Плѣвень, д-лузложения недвижимъ имотъ, останалъ отъ покойния длѣжникъ: 1) едно здание (ханъ), въ с. Въл. Трънь, „Горвата махала“, съ 5 отдѣления, отъ които двѣтъ отъ къмъ улпата, служатъ одного за кафене, а другото за дюкянъ, а останалитѣ три отдѣления за живѣние, подъ цѣлото

здание изба, зидана отъ камъкъ, тухли и варъ (хорозанъ), дълго 14 м., широко 13 м. и високо 5 м., покрито съ ламарина, боядисано съ мазна боя, съ дворно мѣсто около 500 кв. м., при сѣсѣди: Русанъ Прокопийнъ, Дачо Мишовъ и пѣтъ, оц. за 10,000 л.

Продаваемия се имотъ не е заложень никому.

Наддаванието ще почне отъ първоначалната оцѣнка на горѣ.

Желающитѣ г-да да купятъ продаваемия се имотъ, умоляватъ се да се явятъ въ канцеларията ми, въ гр. Плѣвень, да наддаватъ и разглеждатъ формалноститѣ по дѣлото всѣки присѣтственъ день отъ 9—12 часътъ сутринъ и отъ 2—5 вечеръ.

Гр. Плѣвень, 27 януарий 1896 г.

1 - (796) - 3 Пом. сѣд. приставъ: И. Чолаковъ.

ОБЯВЛЕНИЕ № 289.

Подписанный, Иванъ Чолаковъ, пом. сѣдеб. приставъ при Плѣвенский окр. сѣдъ, на II участъкъ, на основание исполнит. листъ № 2637, отъ 21 юлий 1895 г., издаденъ отъ Плѣвенский окр. сѣдъ, въ полза на Никола Никовъ, повѣренникъ на Ст-фанъ Медаровъ, отъ гр. Севлиево, за да продаде заложенна на Никола Петковъ, отъ гр. Плѣвень, имотъ означенъ въ ипотечния актъ подъ № 4, отъ 2 юний 1893 год., издаденъ отъ нотариуса при Плѣвенский окр. сѣдъ, а именно: една къща, въ гр. Плѣвень, въ VI кварталъ, оц. за 2000 лева, и съгласно чл. чл. 1004—1033 отъ гражд. сѣдопроизводство, съ настоящето си обявявамъ на интересующитѣ се лица, че слѣдъ двѣ недѣли отъ трикратното публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“ и до 31 день ще продавамъ въ канцеларията ми недвижимый имотъ, принадлежашъ на длѣжника, Никола Петковъ, а именно: една къща, въ градъ Плѣвень, въ VI-й кварталъ, построена надъ мааза, отъ камъкъ, керпичъ и дървенъ материалъ, покрита съ керемиди, дълга 7 метра, широка 6 м. и висока 4 м., на три отдѣления: до къщата една стая построена на връхъ земята отъ дървенъ материалъ и плетъ, измазана съ калъ, покрита съ керемиди, дълга 4 м., широка 4 м. и висока 3 м.; въ сѣщий дворъ единъ зимникъ (сайвантъ) построенъ на връхъ земята отъ дървенъ материалъ и плетъ, широкъ 6 м. и високъ 2 м.; въ двора единъ кладенець (геранъ) съзиданъ съ камъкъ, съ чекъркъ за вадение вода. Дворътъ е около 1/2 лак., при сѣсѣди: Пена Георгевица и Ив. Манчовъ, оц. за 2000 л.

Продаваемия имотъ е ипотекиранъ съ ипотеченъ актъ за 2000 л.

Наддаванието ще почне отъ първоначалната оцѣнка на горѣ.

Желающитѣ г-да да купятъ продаваемия се имотъ, умоляватъ се да се явятъ въ канцеларията ми, въ гр. Плѣвень, да наддаватъ и разглеждатъ формалноститѣ по дѣлото всѣки присѣтственъ день отъ 9—12 часа сутринъ и отъ 2—5 ч вечеръ.

Гр. Плѣвень, 29 януарий 1896 г.

1 (797) - 3 Пом. сѣд. приставъ: И. Чолаковъ.

ОБЯВЛЕНИЕ № 5125.

Подписанный, Ст. Мутавчиевъ, пом. сѣд. приставъ при Плѣвенский окръженъ сѣдъ, на IV участъкъ, на основание опрѣдѣленieto на Плѣвенский окр. сѣдъ, подъ № 1745, отъ 28 септемврий 1895 г., чл. чл. 1004—1025, 1136—1144 отъ гражданското сѣдопроизводство, съ настоящето

обявявамъ, че отъ послѣдното трикратно публикуване на-
стоящото въ „Държ. Вѣстникъ“, послѣ 2 недѣли и до 31 день
ще продавамъ въ канцеларията си, въ с. Луковитѣ, показа-
нитѣ имоти въ обявлението ми под № 364. отъ 25 януар.
т. г., публикувано въ „Държ. Вѣстникъ“ броеве 38—40,
принадлѣжащи на малолѣтнитѣ дѣца, останали отъ покой-
ния Вѣло Петковъ, отъ с. Луковитѣ.

Продажбата на имогитѣ ще почне отъ първоначалната
цѣна на горѣ.

Желающитѣ да ги купятъ могатъ всѣки присѣствентъ
день и часъ да се явяватъ въ канцеларията ми и разгледа-
датъ книжата по продажбата имъ.

С. Луковитѣ, 15 ноември 1895 г.

1—(960)—3 Пом. сѣд. приставъ: С. Мутавчиевъ.

ОБЯВЛЕНИЕ № 678.

Подписанный, Д. Сахатчиевъ, пом. сѣд. приставъ на IV
Луковитский участъкъ, при Плъвенский окр. сѣдъ, обявя-
вамъ на интересующитѣ се, че на основание изпълнителный
листъ № 3122, издаденъ отъ Луковитский мирови сѣдия,
на 11 октоврий 1894 г., въ полза на Яни Наумовъ, отъ
с. Муткурово, Луковитско, противъ Владъ Петковъ, отъ с.
Муткурово, за 422 л. дългъ, 21 л. разности и др. по ис-
пълнението, и съгласно чл. чл. 1004—1028 отъ гражд.
сѣдопроизводство, ще продавамъ въ канцеларията ми на
публиченъ търгъ, прѣзъ течението на 31 день, начина
слѣдъ истичанието на двѣ седмиченъ срокъ, отъ послѣдното
трикратно обнародване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“,
слѣдующия на дължника Владъ Петковъ, недвижимъ имотъ,
а именно: нива, въ Муткуровското землище, мѣстността
„Скока“, отъ 26 дек., съ сѣсѣди: Дичо Вѣловъ, братия
Иютови, пѣтъ и негова ливада, оцѣн. 520 л.

Желающитѣ да взематъ участие въ продажбата, могатъ
да се явяватъ всѣки присѣствентъ часъ въ канцеларията
ми, въ с. Луковитѣ, да надаватъ.

Надаванетоъ почнува отъ оцѣнката на имота, който не
е подъ загоръ и ще се продава за издължение дълга по
листа, разноскитѣ и др.

Ако въ горния срокъ се явятъ купувачи, продажбата ще
се продължи още 10 дни за надаване 5%, което, ако
се случи ще продължи още 21 день, а слѣдъ това продаж-
бата се свършва, имота възлага окончателно върху послѣдния
купувачъ.

С. Луковитѣ, 13 февруарий 1896 г.

1—(961)—3 Пом. сѣд. приставъ: Д. Сахатчиевъ.

ВЪЗБРАНА № 533.

Подписанный, Д. Сахатчиевъ, пом. сѣд. приставъ на IV
Луковитский участъкъ, при Плъвенский окржж. сѣдъ, на
основание заповѣдта № 1, отъ 2 януарий 1896 г., изда-
дена отъ Луковитский мирови сѣдия, въ полза на Петко
Нитовъ, отъ с. Телищѣ, противъ Ив. Стюловъ, отъ сѣщото
село (Луковитско), за обезпечение иска му 195 л.; съгласно
чл. 557 отъ гражд. сѣдопроизводство, налагамъ възбрана
върху дължниковий недвижимъ имотъ, а именно: едно лозе,
около 4 декара, въ Телишкото помѣстие, въ мѣстността
„Ручина бара“, съ сѣсѣди: отъ 2 страни Дотко Калчовъ,
пѣтъ Песеровски и пакъ пѣтъ.

Горний имотъ не подлѣжи на отчуждение до снемание
настоящата възбрана.

С. Луковитѣ, 3 февруарий 1896 г.

1—(854) 1 Пом. сѣд. приставъ: Д. Сахатчиевъ.

ВЪЗБРАНА № 359.

Подписанный, Ст. Мутавчиевъ, пом. сѣд. приставъ при
Плъвенский окр. сѣдъ, на III участъкъ, на основание запо-
вѣдта под № 342, отъ 31 януарий 1896 год., издадена
въ полза на Дружеството „Сила“, въ гр. Плъвенъ, срещу
Александръ Димитровъ, отъ сѣщия градъ, за 400 л., по
обезпечение; съгласно чл. 557 отъ гражд. сѣдопроизводство,
налагамъ възбрана на слѣдующий дължниковъ недвижимъ
имотъ, находящъ се въ гр. Плъвенъ, а именно: една къща,
VIII кв., при сѣсѣди: Никола Симеоновъ, праздно мѣсто и
пѣтъ, под № 2991.

Описаний въ настоящата възбрана недвижимъ имотъ не
подлѣжи на отчуждение до снеманието на тази възбрана.

Гр. Плъвенъ, 31 януарий 1896 г.

1 (868)—1 Пом. сѣд. приставъ: С. Мутавчиевъ.

ВЪЗБРАНА № 578.

Подписанный, Д. Сахатчиевъ, пом. сѣд. приставъ на IV
Луковитский участъкъ, при Плъвенский окржж. сѣдъ, на
основание заповѣдта № 718, отъ 7 февруарий 1896 г.,
издадена отъ Луковитский мир. сѣдия, въ полза на Луко-
витската земледѣлческа касса, противъ Никола Цоловъ,
отъ с. Луковитѣ, за обезпечение искътъ ѝ отъ 500 лева,
съгласно чл. 557 отъ гражд. сѣдопроизводство, налагамъ
възбрана на дължниковий недвижимъ имотъ, а именно:
1) нива и бранище, въ „Малкото осое“, Луковитско зем-
лище, отъ 34 дек., при сѣсѣди: Данчо Хинковъ, Хино
Вѣловъ, Луканъ Цоловъ и раломирско бранище.

Горний имотъ не подлѣжи на отчуждение до снемание
настоящата възбрана.

Луковитѣ, 7 февруарий 1896 год.

1—(904)—1 Пом. сѣд. приставъ: Д. Сахатчиевъ.

ВЪЗБРАНА № 366.

Подписанный, Ив. Чолаковъ, пом. сѣд. приставъ при
Плъвенский окржж. сѣдъ, на II участъкъ, на основание
испълнителната заповѣдъ № 303, отъ 6 февруарий т. г.,
издадена отъ I Плъвенский мирови сѣдия, въ полза на
Тотко Н. Пѣвъ, отъ гр. Плъвенъ, противъ Косто Русковъ
и поржчителката му Ивайка К. Рускова, жители отъ село
Бръшляница, за искъ 800 лева, и съгласно чл. 557 отъ
гражд. сѣдопроизводство, налагамъ възбрана върху недви-
жимий имотъ, принадлежатъ на отгѣтницитѣ, а именно:
една къща, съ дюкянъ, кафене, зимникъ и дворъ, отъ
около 1 дек., находяща се въ с. Бръшляница, при сѣсѣди:
Ив. Н. Палуковъ и пѣтица.

Горний имотъ не подлѣжи на отчуждение до снемание
настоящата възбрана.

Гр. Плъвенъ, 7 февруарий 1896 г.

1 (915)—1 Пом. сѣд. приставъ: И. Чолаковъ.

ВЪЗБРАНА № 364.

Подписанный, Ив. Чолаковъ, пом. сѣдеб. приставъ при
Плъвенский окржж. сѣдъ, на II участъкъ, на основание
испълнителната заповѣдъ № 411, отъ 6 февруарий т. г.,
издадена отъ II Плъвенский мирови сѣдия, въ полза на
Тодоръ П. Кузмановъ, отъ гр. Плъвенъ, противъ Панчо
Атанасовъ, отъ гр. Плъвенъ, за искъ отъ 800 л., и съ-
гласно чл. 557 отъ граждан. сѣдопроизводство, налагамъ
възбрана върху недвижимий имотъ, принадлежатъ на от-
гѣтника, а именно: едно лозе, въ Плъвенското землище,

въ мѣстн. „Дюлюмсуза“, около 5 $\frac{1}{2}$ декара, при съсъди: Хр. Вановъ, Никола Манушовъ и пѣтъ

Горний имотъ не подлѣжи на отчуждение до снемане настоящата възбрана.

Гр. Плъвенъ, 7 февруарий 1896 г.
1—(914)—1 Пом. сѣд. приставъ: И. Чолаковъ.

ВЪЗБРАНА № 470.

Подписанный, Ст. Мутавчиевъ, пом сѣд. приставъ при Плъвенский окр. сѣдъ, на III участъкъ, на основание заповѣдта под № 394, издадена отъ II Плъвенский мирови сѣдия, на 5 февруарий т. г., въ полза на Симеонъ Кировъ, сътъ с. Кацамуница, за обезпечение на искъ отъ 1000 л., и чл. 557 отъ граждан. сѣдопроизводство, съ настоящата си обявявамъ, че налагамъ възбрана на слѣдующитѣ недвижими имоти, принадлежащи на Лазаръ Николовъ, отъ с. Долна-Митрополия, а именно: нива, отъ 17 $\frac{3}{4}$ дюлма, въ землището на с. Долна-Митрополия, въ мѣстността „Задъ върха“, при съсъди: Дешо Симеоновъ, Кръстю Герговъ, Генко Петровъ и Тодоръ Срѣдковъ; нива, отъ 15 $\frac{3}{4}$ дюл., въ сѣщото землище, въ мѣстн. „Гробищата“, при съсъди: Недко Атанасовъ, Пачо Цоловъ, Тодоръ Тошковъ и пѣтъ; нива, отъ 9 дюл., въ сѣщото землище и мѣстность, при съсъди: Османъ Горчевъ, Дамянъ Петровъ, Никола Матовъ и пѣтъ; нива, отъ 13 $\frac{3}{4}$ дюл., въ сѣщото землище, въ мѣстността „Равнището“, при съсъди: Гергица Янколовъ, Ив. Саввовъ, Камень Атанасовъ и пѣтъ; нива, отъ 29 дюл., въ сѣщото землище, въ мѣстн. „Бузова полагаръ“, при съсъди: Кръстю Герговъ, Генко Петровъ, Тотю Николовъ и Бузова дивада; нива, отъ 16 $\frac{3}{4}$ дюл., сѣщото землище, въ мѣстн. „Джбнишки пѣтъ“, при съсъди: Анко Вѣлинь, отъ двѣ страни пѣтъ и Лазаръ Николовъ.

Показаний по-горѣ имотъ не подлѣжи на отчуждение до второ мсе распорѣждане.

Гр. Плъвенъ, 5 февруарий 1896 г.
1—(958)—1 Пом. сѣд. приставъ: С. Мутавчиевъ.

Хасковскій сѣдебенъ приставъ.

ПРИЗОВКА № 683.

До г-на Христо Райчевъ, отъ г. Хасково, по настоящемъ въ Турция.

Слобшавамъ ви, че на основание издадений отъ Хасковскій град. мир. сѣдия, на 14 мартъ 1895 г. испълнит. листъ под № 809, и съгласно чл. 229 отъ гражданското сѣдопроизводство, слѣдъ 4 мѣсеца отъ послѣдното трикратно публикуване настоящата въ „Държ. Вѣстникъ“ и въ продължение на 31 день, съгласно чл. 979, ако не внесете доброволно присѣдената сумма 75 л., разности по водение на дѣлото 4 л. и разности който има да пслѣдвѣтъ по испълненіето, ще постѣяа къмъ опасъ, оцѣнка и проданъ на слѣдующето ви недвижимо имущество, а именно: $\frac{1}{4}$ часть отъ една кѣша, състояща отъ двѣ стай и дворно мѣсто около 1 $\frac{1}{2}$ аръ, находяща се въ уч. „Войводскій“ на градъ Хасково, при съсъди: Юрданъ Вѣлевъ, Тенчо Грозевъ и отъ двѣтъ страни пѣтъ, оцѣнена за 75 л.

Гр. Хасково, 31 януарий 1896 г.
1—(817)—3 (сѣд. приставъ: И. Добревъ.

ОБЪВЛЕНИЕ № 943.

Подписанный, Илия Добревъ, сѣд. приставъ при Хасковскій окр. сѣдъ, на I испълнит. участъкъ, на основание испълнит. листъ под № 10615, издаденъ отъ Хасковскій окр. сѣдъ,

на 29 декември 1895 г., за продаване имотитѣ на малолѣтнитѣ Ахмедъ и Талаятъ Абдулла Ефендаеви, отъ гр. Хасково, и съгласно чл. чл. 1004 до 1028 отъ граждан. сѣдопроизводство, обявявамъ на интересующитѣ се, че слѣдъ 1 мѣсець отъ послѣдното трикратно публикуване настоящето въ „Държ. Вѣстникъ“ и въ продължение на 31 день ще продавамъ въ канцеларията ми въ г. Хасково, долузначенитѣ недвижими имоти, а именно: 1) $\frac{189}{630}$ части отъ единъ двуетаженъ ханъ, цѣлий състоящъ на горния етажъ отъ 5 стай, единъ коридоръ, а долний отъ една хлѣбарска фурна съ соба, единъ дюкянъ, едно кафене и единъ оборъ заедно съ плѣвника му, всички подъ единъ покривъ, построени отъ дърво и камъкъ, покрити съ керемиди, находящи се въ „Тюфекчийската чершия“ на г. Хасково, при съсъди: Авизе Ханжъ Хюсеинова, Смаилъ Ефенди Унджиевъ и отъ двѣтъ страни улица, оцѣнени само $\frac{189}{630}$ части за 3412 л.; 2) $\frac{21}{48}$ части отъ една двуетажна кѣша, цѣлата състояща на горний етажъ отъ двѣ стай, единъ салонъ, долний етажъ отъ двѣ стай, една санджкъ одасъ и коридоръ (подъ който има зимникъ), при сѣщото здание има построена една стая едноетажна, една малка баня (хамамъ) съ коридорче, единъ оборъ, една кухня, отдѣлно построени и дворно мѣсто около 750 □ м. отъ западната страна на кѣшата, една хлѣбарска фурна съ соба и 4 дюкяна, построени подъ единъ покривъ, отъ дърво и камъкъ, покрити съ керемиди, всички находящи се въ градъ Хасково, уч. „Джами-Атикъ“, при съсъди: Хайрие х. Мехмедова, Мехмедъ и Ахмедъ Хамамджиеви, Мехмедъ Али х. Бекировъ, Димитръ х. Ангеловъ и отъ двѣтъ страни улица, оцѣнени само $\frac{21}{48}$ части за 6124 л. и 86 ст. златни.

Наддаванетоъ ще почне отъ първоначалната оцѣнка.

Желанитѣ да купятъ тия имоти, можтъ да се явяватъ всѣки присѣтственъ день и часъ въ канцеларията ми въ градъ Хасково, да разглеждатъ книжата по продажбата и наддаватъ.

Горнитѣ имоти сѣ заложени на х. В. х. Тодоровъ и други.

Гр. Хасково, 10 февруарий 1896 г.
1—(925)—3 Сѣд. приставъ: И. Добревъ.

ВЪЗБРАНА № 611.

Подписанный, К. Минчевъ, пом. сѣдебенъ приставъ при Хасковскій окр. сѣдъ, на основание испълнит. заповѣдъ № 6434, издадена отъ Харманлийскій мирови сѣдия, на 16 декември 1895 г., и съгласно чл. 557 отъ граждан. сѣдопроизводство, обявявамъ за всеобщо знание, че за обезпечение исктъ на Жеку Димовъ, отъ с. Карапилидъ, състоящъ се отъ 200 лева, налагамъ възбрана върху слѣдующитѣ недвижими имоти, принадлежащи на длѣжника Радю Господиновъ, отъ с. Карапилидъ, а именно: кѣша едноетажна, съ 2 отдѣления, покрити съ керемиди, дворно мѣсто отъ около 4 декара, находяща се въ с. Карапилидъ, при съсъди: Желю Воевъ, пѣтъ и отъ двѣтъ страни рѣка; нива, въ Карапилидъското землище, въ мѣстн. „Гуладжака“, отъ 40 декара, при съсъди: Желю Воевъ, пѣтъ и мера; нива, въ сѣщото землище, въ мѣстн. „Адата“, отъ 3 дек., съ съсъди: Св. Русю Влаевъ, Ив. Воевъ и пѣтъ.

Горѣписанитѣ имоти не подлѣжатъ на отчуждение до снемане настоящата възбрана.

Гр. Харманлий, 10 февруарий 1896 г.
1—(905)—1 Пом. сѣд. приставъ: К. Минчевъ.